การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

นางสาวพัชรา แสนสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2554

Longan Production and Marketing by Farmers in Doi Lo District of Chiang Mai Province

Miss Putchara Saensuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University
2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อและนามสกุล นางสาวพัชรา แสนสุข

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลีย์ นิลวิเศษ

2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยธะคง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลีย์ นิลวิเศษ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างสูง จากรองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลีย์ นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้ให้คำแนะนำแก้ไขและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่ ปลูกฝังให้ผู้วิจัยรักการวิจัย นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่กรุณาให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยธะคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกทราบซึ้งและประทับใจในความกรุณาในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนอาจารย์และบุคลากรในสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ทุกท่าน จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นักวิชาการเกษตรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่านในสำนักงานเกษตรอำเภอดอยหล่อ อาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตลอดจนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนให้คำแนะนำเพื่อให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณ คุณมาราตี ชัยชนะเดช เจ้าหน้าที่งานบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำแนะนำและประสานงานด้านเอกสารต่างๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวทุกคน พร้อมด้วยเพื่อนๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ผู้ซึ่งเป็นพลังสำคัญยิ่งที่คอยให้ความช่วยเหลือ คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น ตั้งใจมานะและอดทน จนส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พัชรา แสนสุข

กรกฎาคม 2555

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่
ผู้วิจัย นางสาวพัชรา แสนสุข **รหัสนักศึกษา** 2539000998
ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลีย์ นิลวิเศษ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์
ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย (2) สภาพการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3,480 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน โดยใช้สูตร Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถาม 2 ลักษณะ คือ คำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป อธิบายลักษณะข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 77.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.29 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไยเฉลี่ย 16.96 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มผู้ปลูกลำไย ศึกษาด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาในการผลิต ซึ่งได้รับคำแนะนำและความรู้จากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องตามลำดับ มีพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเองเฉลี่ย 6.74 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.83 คน และเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.21 คน รายได้และรายจ่ายในการผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 15,481.27 และ 3,153.13 บาทต่อปี ตามลำดับ ส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2) เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้พันธุ์อีดอ ส่วนใหญ่ซื้อกิ่งตอนมาปลูกบนพื้นที่ราบเป็นดินร่วนปนทราย ระยะปลูก 8x8 เมตร ไม่เคยวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 15-0-0 และ 13-13-21 โดยการหว่าน ป้องกันกำจัดโรคแมลงและวัชพืชโดยการพ่นสารเคมี ให้น้ำลำไยระยะก่อนออกดอก หลังออกดอก และหลังติดผล เฉลี่ยปีละ 7.82 6.21 และ 12.15 ครั้ง ตามลำดับ โดยใช้ท่อและสายยาง เครื่องมือการเกษตรที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเครื่องพ่นปุ๋ยและสารเคมี เครื่องสูบน้ำ และเครื่องตัดหญ้า ตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต แต่ไม่มีการตัดแต่งช่อผล สังเกตขนาดผลเพื่อเป็นตัวชี้วัดในการเก็บเกี่ยว ผลผลิตลำไยเฉลี่ย 934.95 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรเก็บรวบรวมและขายผลิตผลเองแก่พ่อค้าท้องถิ่น ณ จุดรับซื้อในรูปแบบลำไยสดส่งออก โดยมีพ่อค้าเป็นผู้แจ้งราคาขายส่งและขายปลีก รวมทั้งกำหนดราคา และจะได้รับเงินทั้งหมดเมื่อขายผลผลิตเกรด 1-3 ที่ผลิตได้ (3) เกษตรกรมีปัญหาการผลิตและการตลาดในภาพรวมระดับน้อยและระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ด้านต่างๆในการผลิต รวมทั้งการประกันราคาเพื่อแก้ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำไม่แน่นอน

คำสำคัญ การผลิตและการตลาด ลำไย จังหวัดเชียงใหม่

Thesis title: Longan Production and Marketing by Farmers in Doi Lo District of Chiang Mai Province
Researcher: Miss Putchara Saensuk ; **ID:** 2539000998 ; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development) ; **Thesis advisors:** (1) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; (2) Dr. Sunun Seesang, Associate Professor ; **Academic year:** 2011

Abstract

The objectives of this study were (1) to study social and economic state of farmers who had produced Longan in Doi Lo District, Chiang Mai Province; (2) to study their Longan production and marketing state; and (3) to study their problems and suggestions on their Longan production and marketing.

The population in this study was 3,480 farmers who were officially registered as the farmers who had produced Longan in Doi Lo District, Chiang Mai Province. The sample size, 150 persons, was determined by Yamane's Formula, and the 150 samples were selected by using simple random sampling methodology. The data were collected by using structural interview form with close-ended and open-ended questions. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: (1) 77.3% of the studied farmers were male. Their average age was 51.29 years. They were educated at lower primary level. The period of their experience in raising Longan averaged 16.96 years. Most of them were a client of the Bank for Agriculture and Agricultural Co-Operatives, and a member of Longan farmer group. Whenever they had problems with the Longan production, they generally solved the problems by themselves, sometimes they were given suggestions and agricultural knowledge from their neighbors and relatives. The size of their area used for raising Longan averaged 6.74 Rai, and it was their own land. The members of their family averaged 3.83 persons, while the labor in their family averaged 1.21 persons. The income and cost of their Longan production averaged 15,481.27 Baht/Rai/year and 3,153.13 Baht/Rai/year respectively. Most of them took out loans from the Bank for Agriculture and Agricultural Co-Operatives. (2) almost all of them used E-Dor tribe Variety in their Longan production. They mostly bought grafted sprigs of Longan to grow on the plain with loose sandy soil at 8x8 meters apart. They had never analyzed nutrients in the soil. They sowed organic fertilizer and chemical fertilizer onto the soil using formula 15-15-15, 15-0-0, and 13-13-21. They eliminated plant diseases, insects, and weeds by spraying chemical substances over their Longan trees. They watered their Longan trees with pipe and rubber tube before blossoming, after blossoming, and after bearing fruit averaged 7.82 times/year, 6.21 times/year and 12.15 times/year respectively. The agricultural machinery they mostly used was sprays for spraying fertilizer and medicines, water pumps, and mowers. They trimmed the branches of Longan trees after harvesting but they did not trim sprigs of Longan. The suitable size of Longan was an index of the harvesting period. Their Longan productivity averaged 934.95 kg/Rai. They collected and sold their produce to local merchants at marketplaces by themselves in the form of fresh Longan for exporting. The merchants were the ones who declared the wholesale and retail selling price and the ones who determined the price of Longan, and the farmers would be paid the total money after grade 1-3 of their produce were sold out. And (3) considering the studied farmers' problems and suggestions on their Longan production and marketing, it was found that they generally had problems with Longan production and marketing at a little level and at medium level respectively. They suggested that the public or other related sectors should have transferred them knowledge of Longan production in various aspects, including given them the Longan price guarantee to solve the problems with the falling and unstable selling price of Longan.

Keywords: Production and Marketing, Longan, Chiang Mai Province

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ
กิตติกรรมประกาศ.....ฉ
สารบัญตาราง.....ฌ
สารบัญภาพ.....ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....3
ขอบเขตของการวิจัย.....5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....7
บริบทของลำไย 7
การผลิตและการตลาดลำไยในประเทศไทย 22
สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอดอยหล่อ 27
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 37
การเก็บรวบรวมข้อมูล 39
การวิเคราะห์ข้อมูล 40

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์.....41
สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....41
ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร.....53
ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร.....64
ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย.....68
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....79
สรุปการวิจัย.....79
อภิปรายผล.....82
ข้อเสนอแนะ.....87
บรรณานุกรม.....89
ภาคผนวก.....93
ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....94
ข ภาพ.....106
ประวัติผู้วิจัย.....109

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 อัตราการใช้สารโพแทสเซียมคลอเรตกับต้นลำไยที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางของทรงพุ่มขนาดต่าง ๆ....16
ตารางที่ 2.2 ข้อกำหนดเรื่องขนาดของลำไยช่อและลำไยผลเดี่ยว....18
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา....37
ตารางที่ 4.1 เพศและอายุของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....42
ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....43
ตารางที่ 4.3 การเป็นผู้นำทางสังคมและการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตรของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....44
ตารางที่ 4.4 ประสบการณ์ในการทำสวนลำไยและแหล่งที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....45
ตารางที่ 4.5 แหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....46
ตารางที่ 4.6 ลักษณะการถือครองและขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมดของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....47
ตารางที่ 4.7 จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนและการจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....48
ตารางที่ 4.8 ค่าใช้จ่ายเป็นค่าปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง/วัชพืช และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....49
ตารางที่ 4.9 รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....51
ตารางที่ 4.10 พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูกและแหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....53
ตารางที่ 4.11 ลักษณะพื้นที่และชนิดดินที่ปลูกลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย....54

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินและระยะปลูกลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....55
ตารางที่ 4.13 การใส่ปุ๋ยลำไยในระยะต่างๆและวิธีการใส่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....56
ตารางที่ 4.14 ระยะการให้น้ำลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....58
ตารางที่ 4.15 วิธีการให้น้ำลำไย วิธีป้องกันกำจัดโรคพืช แมลง และวิธีป้องกันกำจัดวัชพืชของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....60
ตารางที่ 4.16 ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....62
ตารางที่ 4.17 ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวและปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....63
ตารางที่ 4.18 ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย 64
ตารางที่ 4.19 การเก็บรวบรวมผลผลิต รูปแบบการขายผลผลิต และประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย..... ...65
ตารางที่ 4.20 แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไย และผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....66
ตารางที่ 4.21 การแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้รับ และวิธีการได้รับเงินค่าผลผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....67
ตารางที่ 4.22 ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....68
ตารางที่ 4.23 ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย.....74

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....4
ภาพที่ 2.1 ราคาลำไยสดที่เกษตรกรขายได้ ตั้งแต่ปี 2548-2552.....20
ภาพที่ 2.2 ราคาลำไยอบแห้งที่เกษตรกรขายได้ ตั้งแต่ปี 2548-2552.....21

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Euphoria longana* Lamk. เป็นไม้ผลในเขตร้อนและกึ่งร้อนของเอเชีย และเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของภาคเหนือของประเทศไทย ผลผลิตของลำไยสามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั้งในรูปของผลสด อบแห้ง แช่แข็ง และลำไยกระป๋อง ทำรายได้ปีละหลายพันล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 2553 ก.http://www.ndoae.doae.go.th/Data_plant/longan2010.htm#history ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2554)

โครงสร้างด้านการตลาดของลำไย มีแหล่งรองรับผลผลิตอยู่ 4 แหล่ง ได้แก่ การบริโภคสดภายในประเทศประมาณร้อยละ 30 ส่งออกลำไยสดประมาณร้อยละ 20 แปรรูปเป็นลำไยอบแห้งประมาณร้อยละ 40 และแปรรูปเป็นลำไยกระป๋องประมาณร้อยละ 10 ตลาดสำคัญ ได้แก่ ประเทศจีน ฮ่องกง อินโดนีเซีย และไต้หวัน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2553 ข. http://previously.doae.go.th/report/last/bt81.htm ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554)

การผลิตลำไยของไทยมีปัญหาสำคัญในเรื่องของมาตรฐานคุณภาพ เนื่องจากเกษตรกรยังขาดการดูแลและการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้ผลผลิตส่วนใหญ่มีคุณภาพระดับปานกลาง ส่วนการส่งออกผลไม้ของไทยมีแนวโน้มขาดดุลเพิ่มขึ้น สาเหตุเนื่องมาจากประเทศผู้นำเข้ามีกฎระเบียบและมาตรการสุขอนามัยที่เข้มงวดในการตรวจสอบโรคพืชและสารเคมีตกค้าง นอกจากนี้อัตราภาษีนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม มีอัตราค่อนข้างสูง ทำให้ผลไม้ไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่งอื่นๆ

ในอดีตราคาลำไยสดตกอยู่ประมาณไม่น้อยกว่า 30-40 บาทต่อกิโลกรัม แต่ราคาดังกล่าวนี้คงตัวอยู่ได้เพียง 3-5 ปี ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวเท่ากับระยะเริ่มการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยหลังการปลูก เมื่อลำไยปลูกใหม่รุ่นต่อมาทยอยออกสู่ตลาด ปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยิ่งมากขึ้นและเกิดการกระจุกตัวในช่วงฤดูการผลิต ประกอบกับมีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่เร่งให้มีการผลิตลำไยนอกฤดู ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้รับผลกระทบจากเสถียรภาพด้านราคาที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งประเทศในปี พ.ศ.2554 จำนวน 1,035,708 ไร่ มีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน

ตาก และจังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ปลูกประมาณ 856,191 ไร่ เนื้อที่ให้ผลผลิตประมาณ 818,173 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2554 http://www.ryt9.com/s/tpd/1197906 ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2554)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีปริมาณผลผลิตลำไยมากที่สุดเป็นอันดับแรก มีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด 308,969 ไร่ แหล่งผลิตที่สำคัญใน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจอมทอง พื้นที่ปลูกทั้งหมด 56,932 ไร่ อำเภอพร้าว 33,089 ไร่ อำเภอสันป่าตอง 27,291 ไร่ อำเภอสารภี 26,883 ไร่ อำเภอดอยหล่อ 24,587 ไร่ และอำเภอฮอด 21, 349ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ 2554 ข. http://www.kehakaset.com =com_content &view=article&id=412:--2554&catid=38 ค้นคืนวันที่ 11 สิงหาคม 2554)

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอดอยหล่อมีอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะลำไยเป็นไม้ผลที่มีความนิยมปลูกมากที่สุด และเป็นสินค้าทางการเกษตรที่ส่งออก ทำรายได้ให้แก่อำเภอมากที่สุด การผลิตลำไยที่ประสบความสำเร็จยังมีน้อยราย เนื่องจากเกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม ขาดการจัดการธาตุอาหารอย่างถูกต้อง มีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีต่างๆ เกินความจำเป็น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง สภาพดินเสื่อมโทรม ส่วนการตลาด เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องตลาดกลางค่อนข้างน้อย ขาดข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยทำให้ไม่สามารถทราบราคาขายที่แน่นอนได้ ประกอบกับราคาลำไยมีความแปรผันสูง ขาดระบบการตลาดที่ดี เนื่องจากเกษตรกรยังมีลักษณะที่ต่างคนต่างขาย ทำให้ขาดอำนาจการต่อรอง การจัดเกรดมาตรฐานลำไยที่ไม่แน่นอน ทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดราคาซื้อขายที่ไม่เป็นธรรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกร ในการผลิตลำไยให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพดี โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการจัดการธาตุอาหารอย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนมีการลดต้นทุนการผลิตลำไย ส่วนการตลาด เพื่อหาแนวทางช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องตลาดกลาง ติดตามข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยทำให้สามารถทราบราคาขายที่แน่นอน ที่สำคัญคือการแนะแนวทางให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันขายผลผลิตเพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรต่างๆสามารถนำไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดลำไยให้มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้มีการผลิตลำไยที่ได้มาตรฐานมีความปลอดภัย เกษตรกรอยู่ได้อย่างยั่งยืน การส่งออกมีแนวโน้มดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดลำไย เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคมได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นผู้นำทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย แหล่งที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหา และแหล่งความรู้ที่ได้รับ

สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ปลูกลำไย แรงงาน ต้นทุน แหล่งเงินทุนและรายได้จากการขายผลผลิต

3.2 สภาพการผลิตและการตลาดลำไย

สภาพการผลิตลำไย ได้แก่ พันธุ์ลำไย การเตรียมพื้นที่ การปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การตัดแต่งกิ่งลำไย การตัดแต่งช่อผล การกำจัดโรคพืช แมลงและวัชพืช เครื่องมือที่ใช้ และปริมาณผลผลิต

สภาพการตลาดลำไย ได้แก่ ลักษณะการจำหน่าย ราคา และการคัดเกรด

3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ โรคแมลง การใช้ปุ๋ย สารเคมี น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การตัดแต่งกิ่ง และคุณภาพของผลผลิตลำไย

ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ การคัดเกรดและแยกพันธุ์ การขนส่ง การเก็บเกี่ยว และผลผลิต

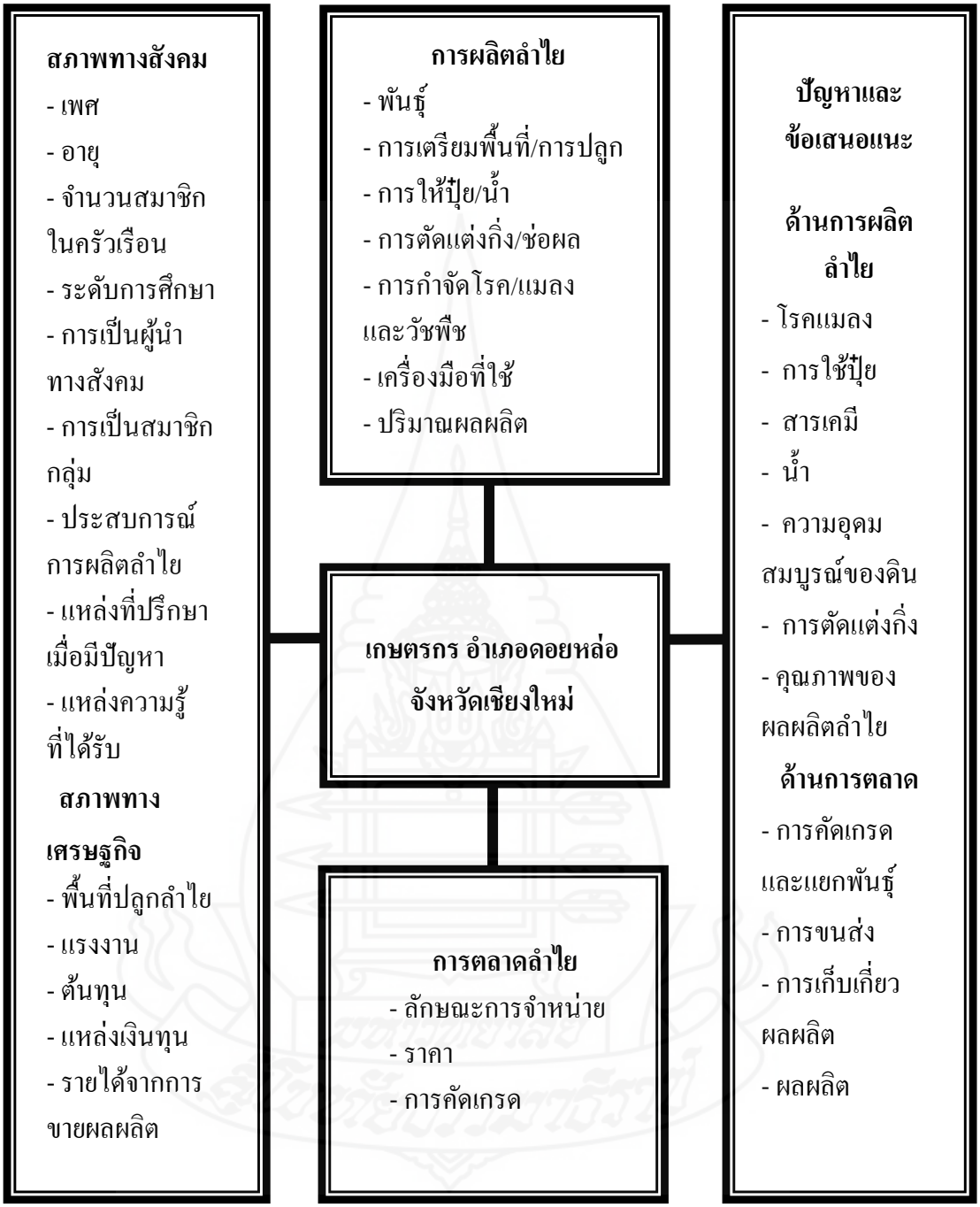

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัย เกี่ยวข้องกับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้ในฤดูกาลผลิตปี 2553/54

4.1 ขอบเขตของพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ 4 ตำบล จำนวน 3,480 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอดอยหล่อ 2554: 12)

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกลำไย เกี่ยวกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตและการตลาด รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการผลิตและการตลาดลำไย

4.3 ขอบเขตของเวลา การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย ตั้งแต่เดือนกันยายน 2553 – สิงหาคม 2554

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครอบครัวผู้ผลิตลำไยในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

5.2 การผลิต หมายถึง พันธุ์ที่ใช้ในการปลูก การเตรียมพื้นที่ การปฏิบัติดูแลรักษาลำไย (การให้น้ำ/ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง/ช่อผล การป้องกันกำจัดโรคแมลงและวัชพืช) ปริมาณผลผลิตและเครื่องมือที่ใช้

5.3 ลำไย หมายถึง ไม้ผลเขตร้อนและกึ่งร้อน เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นสีน้ำตาล ออกดอกเป็นช่อ สีขาวครีม ผลทรงกลมเป็นช่อ ผลดิบเปลือกสีน้ำตาลอมเขียว ผลสุกสีน้ำตาลล้วน เนื้อลำไยสีขาวหรือชมพูอ่อน รสหวาน เมล็ดสีดำเป็นมัน เนื้อล่อนเม็ด

5.4 การตลาด หมายถึง ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกร ประเภทของพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิต ราคา และการแบ่งเกรดผลผลิตลำไย

5.5 วิถีตลาด หมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายผลผลิตลำไยจากเกษตรกรไปยังผู้บริโภค โดยมีกระบวนการผ่านผู้ประกอบการธุรกิจในแต่ละตลาด ทั้งผู้ประกอบธุรกิจในแหล่งผลิต และนอกแหล่งผลิตโดยเฉพาะตลาดปลายทาง

5.6 พ่อค้าท้องถิ่น หมายถึง พ่อค้ารายย่อยที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในอำเภอ และรับซื้อลำไยจากเกษตรกรแล้วนำไปขายอีกทอดหนึ่ง

5.7 พ่อค้าจร หมายถึง พ่อค้าที่มาจากต่างจังหวัดและเข้าไปซื้อลำไยจากเกษตรกร

5.8 การขายเขียว หมายถึง การขายผลผลิตลำไยตั้งแต่ลำไยเริ่มติดเมล็ด โดยพ่อค้าจะจ่ายเงินมัดจำตามที่ได้ตกลงไว้ และจะจ่ายเงินที่เหลือหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรต่างๆ สามารถนำข้อมูลจากผลการวิจัยไปกำหนดแผนพัฒนาส่งเสริมการเกษตรด้านการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำไปเสนอแนะหรือวางแผนส่งเสริมการผลิตและการตลาดลำไยแก่เกษตรกรในอำเภอดอยหล่อและอำเภอใกล้เคียง ตลอดจนเกษตรกรทั่วไปที่มีความสนใจให้สามารถผลิตลำไยที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ มีการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. บริบทของลำไย
2. การผลิตและการตลาดลำไยในประเทศไทย
3. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอดอยหล่อ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของลำไย

บริบทของลำไย จะกล่าวถึง ลักษณะทั่วไปของลำไย สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกลำไย การผลิตและการตลาดของลำไย

1.1 ลักษณะทั่วไปของลำไย

ลักษณะทั่วไปของลำไย จะกล่าวถึง ประวัติของลำไย ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของลำไย และพันธุ์ลำไย

1.1.1 ประวัติของลำไย

พาวิน มะโนชัย (2543: 4) ระบุว่า ประวัติและถิ่นกำเนิดของลำไย สันนิษฐานว่าอยู่ในประเทศจีนตอนใต้ เนื่องจากชาวจีนได้ปลูกลำไยมาเป็นเวลากว่าพันปี โดยปลูกมากในมณฑลกวางตุ้ง ฟูเกียน กวางสี ไต้หวัน และเสฉวน มีศูนย์กลางอยู่ที่มณฑลฟูเกียน ซึ่งปลูกควบคู่กับลิ้นจี่ ต่อมานักท่องเที่ยวชาวยุโรปได้เดินทางไปยังประเทศจีน ทำให้ลำไยและลิ้นจี่เป็นที่สนใจของนักพฤกษศาสตร์และชาวสวนทางตะวันตก หลังจากนั้นมีการแพร่กระจายของลำไยเข้าสู่ประเทศอินเดีย ศรีลังกา พม่า ฟิลิปปินส์ ยุโรป สหรัฐอเมริกา (มลรัฐฮาวายและฟลอริดา) ออสเตรเลีย คิวบา หมู่เกาะอินเดียตะวันตก และหมู่เกาะมาดากัสกา

1.1.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของลำไย

ลำไยมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Euphoria longana* Lamk. ชื่อสามัญว่า Longan จัดอยู่ในวงศ์ Sapindaceae ซึ่งเป็นพืชวงศ์เดียวกับลิ้นจี่ เป็นไม้ผลที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนและกึ่งร้อนของเอเชีย เป็นพืชพื้นเมืองในพื้นที่ราบต่ำของลังกาอินเดียตอนใต้ บังกลาเทศ พม่าและจีนภาคใต้ มีลักษณะเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นสีน้ำตาล ออกดอกเป็นช่อ สีขาวครีม ผลทรงกลมเป็นช่อ ผลดิบเปลือกสีน้ำตาลอมเขียว ผลสุกสีน้ำตาลล้วน เนื้อลำไยสีขาวหรือชมพูอ่อน เมล็ดสีดำเป็นมัน เนื้อล่อนเม็ด

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์และคณะ (2542: 137) อธิบาย ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของลำไย ไว้ดังนี้

1) ลำต้น มีขนาดลำต้นสูงปานกลางจนถึงขนาดใหญ่ ต้นที่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดจะมีลำต้นตรงเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่มีความสูงประมาณ 12.15 เมตร และถ้าหากเป็นต้นที่ขยายพันธุ์ด้วยการตอนกิ่งจะแตกกิ่งก้านสาขาใกล้ๆกับพื้น และถ้าได้รับการตัดแต่งกิ่งในขณะที่ต้นยังเล็กมักแตกลำต้นเทียมหลายต้น ลำต้นที่เกิดขึ้นไม่ค่อยเหยียดตรงมักเอนหรือโค้งงอเปลือกลำต้น ขรุขระมีสีเทาหรือสีเทาปนน้ำตาลแดงเป็นสะเก็ด

2) ใบ เป็นใบรวมที่ประกอบด้วยใบย่อยอยู่บนก้านใบร่วมกัน (pinnately compound leaves) มีปลายใบเป็นคู่มีใบย่อย 3-5 คู่ ความยาวใบ 20-30 เซนติเมตร ใบย่อยเรียงตัวสลับหรือเกือบตรงข้าม ความกว้างของใบย่อย 3-6 เซนติเมตร ยาว 7-15 เซนติเมตร รูปร่างใบเป็นรูปรีหรือรูปหอก ส่วนปลายใบและฐานใบค่อนข้างป้าน ใบด้านบนมีสีเขียวเข้มกว่า ด้านล่างสากเล็กน้อย ขอบใบเรียบไม่มีหยัก ใบเป็นคลื่นเล็กน้อย และเห็นเส้นแขนง(vein) แตกออกมาจากเส้นกลางใบชัดเจนและมีจำนวนมาก

3) ช่อดอก ส่วนมากเกิดจากตาที่ปลายยอด (terminal bud) บางครั้งอาจเกิดจากตาข้างของกิ่ง ช่อดอกยาวประมาณ 15-60 เซนติเมตร ช่อดอกขนาดกลางจะมีดอกย่อยประมาณ 3,000 ดอก

4) ดอก มีสีขาวหรือขาวอมเหลืองมีขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6-8 มิลลิเมตร มีกลิ่นหอม ช่อดอกหนึ่งๆอาจมีดอก 3 ชนิด (polygamo-monoecious) ดอกตัวผู้ (staminate) ดอกตัวเมีย (pistillate flower) และดอกสมบูรณ์เพศ (perfect flower) ซึ่งมีทั้งเกสรตัวผู้

และเกสรตัวเมียอยู่ในดอกเดียวกัน ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของดอกทั้ง 3 ชนิด คือกลีบดอกบาง 5 กลีบ สีขาว กลีบเลี้ยงหนาแข็ง 5 กลีบมีสีเขียวปนน้ำตาล

5) ผล มีผลทรงกลมเบี้ยว เปลือกสีน้ำตาลปนเหลืองหรือปนเขียว ผลสุกมีเปลือกสีเหลืองหรือสีน้ำตาลอมแดงผิวเปลือกเรียบหรือเกือบเรียบ มีตุ่มแบนๆปกคลุมที่ผิวเปลือกด้านนอกเนื้อลำไยเป็นเนื้อเยื่อพาเรนไคมาที่เจริญล้อมรอบเมล็ด(outer integument) และอยู่ระหว่างเปลือกกับเมล็ด ซึ่งมีสีขาวคล้ายวุ้น มีสีขาวขุ่น ใสหรือสีชมพูเรื่อๆ มีกลิ่นหอม รสหวาน แตกต่างกันไปตามพันธุ์

6) เมล็ด มีลักษณะกลมจนถึงแบน เมื่อยังไม่แก่มีสีขาวแล้วค่อยๆเปลี่ยนเป็นสีดำมัน จะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ต่างกันไปตามพันธุ์

1.1.3 พันธุ์ลำไย

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 อ้างถึงใน ประยงค์ จึงอยู่สุข (2541:1-2) ระบุว่า จังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งที่ปลูกลำไยพันธุ์ดีมากที่สุดในประเทศไทย กำเนิดลำไยพันธุ์ดีหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ลำไยพันธุ์กะโหลก” ลำไยที่พบในประเทศไทยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ลำไยป่า ลำไยพื้นเมือง (ลำไยกระดูก) ลำไยพันธุ์ดี (ลำไยกะโหลก) และลำไยเครือ (ลำไยชลบุรี) พันธุ์ลำไยที่พบในปัจจุบันอาจแบ่งได้ 2 ชนิด ตามลักษณะการเจริญเติบโต ลักษณะผล เนื้อ เมล็ดและรสชาติคือ

1) ลำไยเครือหรือลำไยเถา มีลำต้นเลื้อยคล้ายเถาวัลย์ มีผลเล็ก เมล็ดโต เนื้อผลมีกลิ่นคล้ายกำมะถันปลูกไว้เป็นไม้ประดับมากกว่ารับประทาน

2) ลำไยต้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ลำไยพันธุ์พื้นเมือง และลำไยกะโหลก มีอยู่หลายพันธุ์ ดังนี้

(1) พันธุ์ดอหรืออีดอ เป็นลำไยพันธุ์เบา คือออกดอกและเก็บผลก่อนพันธุ์อื่น ชาวสวนนิยมปลูกมากที่สุด ราคาดี เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตดี โดยเฉพาะในดินอุดมสมบูรณ์และมีน้ำพอเพียง ทนแล้งและทนน้ำได้ดีปานกลาง พันธุ์ดอแบ่งตามสีของยอดอ่อนได้ 2 ชนิดคือ อีดอยอดแดง และยอดเขียว เจริญเติบโตเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับอีดอยอดเขียว ลำต้นแข็งแรงไม่ฉีกหักได้ง่าย เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนแดง ใบแบนสีแดง ปัจจุบันดอยอดแดงไม่ค่อยนิยมปลูกเนื่องจากออกดอกติดผลไม่ดี และเมื่อผลเริ่มสุกถ้าเก็บไม่ทันผลจะร่วงเสียหายมาก ส่วนดอยอดเขียว

มีใบอ่อนเป็นสีเขียว ออกดอกติดผลง่าย แต่อาจไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ลำไยพันธุ์อีดอยังแบ่งตามลักษณะของก้านช่อผลได้ 2 ชนิด คือ อีดอก้านอ่อน เปลือกของผลจะบาง และอีดอก้านแข็ง เปลือกผลจะหนาผลขนาดค่อนข้างใหญ่ ทรงผลกลมแป้น เบี้ยวยกบ่าข้างเดียว ผิวสีน้ำตาล มีกระหรือตาห่าง สีน้ำตาลเข้ม เนื้อค่อนข้างเหนียว สีขาวขุ่น เมล็ดขนาดใหญ่ปานกลาง รูปร่างแบนเล็กน้อย

(2) พันธุ์ชมพูหรือสีชมพู เป็นลำไยพันธุ์กลาง มีรสชาดดี นิยมรับประทาน ทรงพุ่มต้นสูงโปร่ง กิ่งเปราะหักง่าย การเจริญเติบโตดี ไม่ทนแล้ง เกิดดอกติดผลง่าย ปานกลาง การติดผลไม่สม่ำเสมอ ช่อผลยาว ผลขนาดใหญ่ปานกลาง ทรงผลค่อนข้างกลม เบี้ยวเล็กน้อย ผิวสีน้ำตาลอมแดง ผิวเรียบ มีกระสีคล้ำตลอดผล เปลือกหนา แข็งและเปราะ เนื้อหนาปานกลาง นิ่มและกรอบ สีชมพูเรื่อๆ ยิ่งผลแก่จัดสีของเนื้อยิ่งเข้ม เนื้อล่อน รสหวาน กลิ่นหอม เมล็ดค่อนข้างเล็ก

(3) พันธุ์แห้ว หรืออีแห้ว เป็นลำไยพันธุ์หนัก ลำต้นไม่ค่อยแข็งแรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนแดงเขียว เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตดีมาก ทนแล้งได้ดี พันธุ์แห้วแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือแห้วยอดแดงและแห้วยอดเขียว ลักษณะแตกต่างกันที่สีของใบอ่อนหรือยอด แห้วยอดแดงมีใบอ่อนเป็นสีแดง แห้วยอดเขียวมีใบอ่อนหรือยอดเป็นสีเขียว เกิดดอกและติดผลค่อนข้างยากอาจให้ผลเว้นปี ช่อดอกสั้น ขนาดผลในช่อมักไม่สม่ำเสมอกัน ผลขนาดใหญ่หรือปานกลาง ทรงผลกลมและเบี้ยว ฐานผลบุ๋ม ผิวสีน้ำตาล มีกระสีคล้ำตลอดผล เปลือกหนา เนื้อหนาแน่น แห้งและกรอบ สีขาวขุ่น รสหวานแหลม กลิ่นหอม มีน้ำปานกลาง เมล็ดขนาดค่อนข้างเล็ก แห้วยอดแดงจะออกดอกง่ายกว่าแห้วยอดเขียว และมีเนื้อสีค่อนข้างขุ่นน้อยกว่า และมีปริมาณน้ำมากกว่าแห้วยอดเขียว

(4) พันธุ์เบี้ยวเขียวหรืออีเบี้ยวเขียว เป็นลำไยพันธุ์หนักเจริญเติบโตดี ทนแล้งได้ดีแต่มักอ่อนแอต่อโรคพุ่มไม้กวาด เกิดดอกยาก มักเว้นปี ช่อผลหลวม สีของผลเมื่อมีขนาดเล็กสีเขียว พันธุ์เบี้ยวเขียว แบ่งได้เป็น 2 ชนิด เบี้ยวเขียวก้านแข็ง (เบี้ยวเขียวป่าเส้า) และเบี้ยวเขียวก้านอ่อน (เบี้ยวเขียวป่าแดด) เบี้ยวเขียวก้านแข็งให้ผลไม่ดกแต่ขนาดผลใหญ่มาก แต่ติดผลน้อยไม่ค่อยนิยมปลูก ส่วนเบี้ยวเขียวก้านอ่อนให้ผลดกเป็นพวงใหญ่ ผลมีขนาดใหญ่ ทรงผลกลมแบนและเบี้ยวมากเห็นได้ชัด ผิวสีเขียวอมน้ำตาล ผิวเรียบ เปลือกหนาและเหนียว เนื้อหนาแห้งกรอบล่อนง่าย สีขาว มีน้ำน้อย รสหวานแหลม กลิ่นหอม เมล็ดค่อนข้างเล็ก

1.2 สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกลำไย

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 (2553ก. http:// www.ndoae.doae.go.th/article 2010/longan/longan_intro.html ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554) ระบุว่า พื้นที่ปลูกลำไยส่วนใหญ่อยู่ภาคเหนือ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสำหรับกาปลูกลำไยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน สามารถสร้างรายได้แก่เกษตรกรได้อย่างดียิ่ง และด้านเทคโนโลยีการปลูกและผลิตเข้าเสริมพัฒนาไปสู่การผลิตอย่างจริงจัง จึงได้มีการขยายผลการส่งเสริมการปลูกและผลิตไปสู่พื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ ด้วย รวม 36 จังหวัดของประเทศไทยและมีแนวโน้มเพิ่มพื้นที่มากยิ่งขึ้น

สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกลำไย ได้แก่

1.2.1 ดิน ลำไยสามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด แม้กระทั่งดินลูกรังแต่ดินที่ลำไยชอบมาก คือดินร่วนปนทราย และดินตะกอน ซึ่งเกิดจากตะกอนกรวด หิน ดิน ทราย อินทรีย์วัตถุที่น้ำพัดพามาเกิดการทับถมของอินทรีย์วัตถุ ซึ่งจะสังเกตได้จากต้นลำไยที่ปลูกตามที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เจริญงอกงามและให้ผลผลิตดี ดินที่ปลูกลำไยควรมีหน้าดินลึก การระบายน้ำดี สำหรับค่าของความเป็นกรด-ด่าง (pH) เท่ากับ 6

1.2.2 อุณหภูมิ โดยทั่วไปลำไยต้องการอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิที่สามารถเจริญเติบโตได้อยู่ระหว่าง 4 - 30 องศาเซลเซียส และต้องการอุณหภูมิต่ำ (10 - 20 องศาเซลเซียส) ในฤดูหนาว ช่วงหนึ่งคือประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคมเพื่อการออกดอก ซึ่งจะสังเกตว่าถ้าปีไหนอากาศหนาวเย็นนานๆ โดยไม่มีอากาศอบอุ่นเข้ามาแทรกลำไยจะมีการออกดอกติดผลดี

1.2.3 น้ำและความชื้น น้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการเจริญเติบโตของต้นลำไยในแหล่งปลูกลำไย ควรมีปริมาณน้ำฝนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยประมาณ 1,250 มิลลิเมตรต่อปี และควรมีการกระจายตัวของฝนดีประมาณ 100 - 150 วันต่อปี ในบางช่วงลำไยต้องการน้ำน้อย คือในช่วงก่อนออกดอกแต่ในช่วงออกดอกติดผลลำไยต้องการน้ำมาก

1.2.4 แสง แหล่งปลูกลำไยต้องโล่งแจ้ง มีแสงแดดส่องตลอดเวลา

1.3 การผลิตลำไย

1.3.1 ขั้นตอนของการปลูกลำไย สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 (2553ข. http://www.ndoae.doae.go.th/article2010/longan/longan_intro.html ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554) ระบุไว้ ดังต่อไปนี้

1) การเตรียมพื้นที่ปลูกลำไยในที่ลุ่ม พื้นที่ลุ่มส่วนมากเปลี่ยนจากพื้นที่นาเป็นสวนลำไย ลักษณะพื้นที่นั้นมักมีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน สภาพดินเป็นดินเหนียว มีระดับน้ำใต้

ดินสูง จึงต้องขุดร่องแล้วดินที่ขุดขึ้นมาถมให้เป็นแปลงสูงพอให้พ้นน้ำท่วมขัง แปลงปลูกควรมีความกว้างประมาณ 6 - 8 เมตร ร่องน้ำระหว่างแปลงกว้างประมาณ 1 - 2 เมตร ลึก 0.5 - 1.5 เมตร ถ้าต้องการดินขึ้นถมแปลงมากๆ ก็ขุดให้ลึก หลังจากขุดเสร็จควรปล่อยให้ดินยุบตัวสักระยะหนึ่งจึงทำการวางระยะปลูก

2) การเตรียมพื้นที่ปลูกลำไยในที่ดอน พื้นที่ดอนจะเป็นพื้นที่น้ำท่วมไม่ถึง เช่น พื้นที่ป่าเปิดใหม่หรือพื้นที่ที่ใช้ปลูกพืชไร่ การเตรียมพื้นที่ดอนเพื่อทำสวนลำไยต้องพิจารณาถึงปัจจัยเรื่องการให้น้ำแก่ต้นลำไย ควรวางแผนและจัดเตรียมหาแหล่งน้ำไว้ให้พร้อมสำหรับอนาคต พร้อมทั้งปลูกพืชบังลม เนื่องจากพื้นที่ดอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เชิงเขาลมมักจะพัดแรงจัด ถ้าไม่มีการป้องกัน อาจทำให้ต้นลำไยเกิดการโค่นล้มเสียหายนอกจากนี้ในช่วงหน้าแล้งควรทำแนวกันไฟไว้รอบๆสวน

3) ระยะปลูกของลำไย มีข้อพิจารณาดังนี้

(1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยปกติดินดีมีความอุดมสมบูรณ์สูงต้นลำไยย่อมจะมีขนาดลำต้นและทรงต้นตลอดจนการแผ่กระจายของรากกว้างกว่าการปลูกในดินไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้ถ้าเป็นที่ลุ่มระดับน้ำใต้ดินสูง การระบายน้ำไม่ค่อยดีควรปลูกระยะชิด เพื่อให้ได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูง เนื่องจากลำไยที่ปลูกในสภาพเช่นนี้มักอายุไม่ยืน อาจเก็บผลได้ เพียง 5 - 10 ปี

(2) ขนาดของทรงพุ่ม ลำไยมีนิสัยการออกดอกตรงปลายกิ่ง เมื่อทรงพุ่มชนกัน บริเวณนั้นจะไม่ออกดอก และจะเจริญในด้านความสูงเนื่องจากแก่งแย่งแสง ทำให้ต้นสูงไม่สะดวกต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต

(3) การจัดการ ในกรณีที่ต้องการจะปลูกระยะชิดต้องมีการจัดการที่ดีเช่น การตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงต้น หรือตัดต้นเว้นต้น เมื่อทรงพุ่มชนกัน ระยะปลูกที่เหมาะสมของลำไยปกติจะอยู่ระหว่าง 8 - 12 x 8 - 12 เมตร แต่ถ้าต้องใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้มากควรปลูกระยะชิด ซึ่งจะได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูง อาจใช้ระยะ4 x 4 เมตร 5 x 5 เมตร หรือ 6 x 6 เมตร ลำไยจะเริ่มออกผลในปีที่ 2 - 3 การปลูกระยะชิดให้ผลผลิตต่อไร่สูงในระยะแรกและเมื่อทรงพุ่มชนกันต้องตัดต้นเว้นต้น จะได้ระยะปลูกเท่ากับ 8 x 8 เมตร 10 x 10 เมตร หรือ 12 x 12 เมตร ตามลำดับ

(4) การเตรียมหลุมปลูก ควรดูสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นหลัก ดินสมบูรณ์การเตรียมหลุมไม่ต้องลึก (หลุมเล็ก) ดินที่ไม่อุดมสมบูรณ์ควรเตรียมหลุมขนาดใหญ่ ถ้าพื้นที่เป็นที่ดอนควรขุดหลุมให้กว้างและลึก แต่ถ้าเป็นที่ลุ่มอาจเตรียมหลุมขนาดเล็กหรืออาจเอาดินจากที่อื่นมากองให้เป็นโคกให้มีฐานกว้างประมาณ 1.5 เมตร สูงพ้นระดับน้ำสูงสุดขึ้นไปอีก 1 เมตร โดยทั่วไปขนาดของหลุมกว้าง x ยาว x สูง เท่ากับ 0.3 x 0.3 x 0.3 เมตร ถึง 1.0 x 1.0 x 1.0 เมตร

เวลาขุดหลุมควรจะแยกดินชั้นบนและดินชั้นล่างนำอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกเก่าๆ ประมาณ 1 บุ้งกี๋ ผสมบนดินที่ขุดขึ้นมาและใส่ร๊อคฟอสเฟต หรือกระดูกป่นอีก 100 กรัม คลุกเคล้าดินกับปุ๋ยให้เข้ากันดี จากนั้นนำดินชั้นบนใส่ลงก้นหลุมและดินชั้นล่างขึ้นไว้ข้างบน

(5) การเลือกพันธุ์ปลูก พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากที่สุดในปัจจุบันคือพันธุ์อีดอรองลงมาได้แก่ พันธุ์สีชมพู แห้วและเบี้ยวเขียว การเลือกพันธุ์ที่จะนำไปปลูกนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก จะต้องคัดเลือกกิ่งพันธุ์จากต้นที่ออกดอกติดผลสม่ำเสมอและปราศจากโรคโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคพุ่มไม้กวาด ซึ่งโรคนี้สามารถถ่ายทอดเชื้อไปกับกิ่งพันธุ์

(6) ฤดูปลูกลำไย สามารถปลูกได้ตลอดปีแต่ในช่วงที่เหมาะสมคือ ปลายฤดูฝน(กันยายนถึงตุลาคม) ซึ่งมีความชื้นในดินและอากาศพอเหมาะ ลำไยจะเจริญเติบโตได้ดีและไม่ค่อยมีโรคและแมลงรบกวน แต่จะต้องให้น้ำบ้าง เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมักนิยมปลูกในช่วงต้นฤดูฝนตั้งแต่เดือนกรกฎาคมเป็นต้นไป เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาในการรดน้ำ แต่ต้องระมัดระวังเรื่องน้ำขังบริเวณหลุมปลูกจึงต้องหมั่นคอยดูแลเมื่อมีน้ำขังต้องระบายน้ำออกจากหลุม

(7) วิธีปลูก ส่วนใหญ่ปลูกด้วยกิ่งตอนซึ่งจะชำในชะลอมไม้ไผ่สาน การปลูกจะขุดตรงกลางหลุมที่เตรียมไว้ลึกประมาณ 1 ช่วงจอบ ใส่ฟูราดานรองก้นหลุมประมาณครึ่งช้อนแกง กันปลวกและแมลงในดิน แล้ววางกิ่งพันธุ์ลง กลบดินให้แน่นปักหลักกันลมโยก ในกรณีที่ชำกิ่งตอนลงถุงพลาสติกดำ จะต้องเอาถุงพลาสติกดำออกก่อนแล้วจึงนำกิ่งพันธุ์ลงปลูก

1.3.2 ขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตลำไยในฤดู กรมวิชาการเกษตร (2554 http://www. kstation.tv/index.php?option=com_content&view=article&id=81&Itemid ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม2554) ระบุการปฏิบัติ ในรอบ 1 ปี ดังต่อไปนี้

1) เดือนมกราคม (ออกดอก) เริ่มให้น้ำเล็กน้อยเมื่อออกดอก และเพิ่มปริมาณขึ้นตามลำดับและเฝ้าระวังและป้องกันกำจัดแมลงทำลายช่อดอก เช่น หนอนเจาะช่อดอก เกินร้อยละ 20 พ่นคลอร์ไพรีฟอส 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ถ้ามีเพลี้ยหอยหรือเพลี้ยแป้งเกินร้อยละ 20 พ่นคลอร์ไพริฟอส 30 มิลลิลิตร ผสมปิโตรเลียมสเปรย์ออยล์ 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน และควรพ่นสารป้องกันกำจัดแมลงก่อนดอกบาน หลีกเลี่ยงช่วงดอกบาน

2) เดือนกุมภาพันธ์ (ผสมเกสร) ให้น้ำอัตรา 250-350 ลิตรต่อต้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง หากมีแมลงช่วยผสมเกสรน้อยควรนำผึ้งมาเลี้ยงในสวน ถ้ามีเพลี้ยไฟเกินร้อยละ 30 พ่นอิมิดาโคลพริด 8 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน

3) เดือนมีนาคม - มิถุนายน (ติดผลและผลพัฒนา) ให้น้ำอัตรา 250-350 ลิตรต่อต้น สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เมื่อติดผลใส่ปุ๋ยเคมี เช่น 15-15-15 ผสม 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น ถ้ามีมวนลำไยเกินร้อยละ 20 พ่นคาร์บาริล 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือเพลี้ยหอย

หรือเพลี้ยแป้งเกินร้อยละ 20 พ่นคลอร์ไพริฟอส 30 มิลลิลิตร ผสมปิโตรเลียมสเปรย์ออยล์ 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน ป้องกันกำจัดผีเสื้อมวนหวานด้วยกับดักไฟฟ้า หรือเหยื่อพิษก่อนเก็บเกี่ยว 30 วัน ใส่ปุ๋ยเคมี 0-0-60 หรือ 13-13-21 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

4) เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม (เก็บเกี่ยว) เก็บเกี่ยวประมาณ 22 สัปดาห์หลังติดผล เปลือกผลเรียบเกือบไม่มีกระและสีน้ำตาลอ่อน หักหรือตัดช่อผลให้มีใบย่อยสุดท้ายติดไปด้วย รวบรวมผลผลิตไว้ในภาชนะ สถานที่ที่สะอาด และตัดแต่งช่อผล คัดขนาดคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานลำไย

5) เดือนกันยายน (ตัดแต่งกิ่ง) ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยวโดยตัดกิ่งกลาง กิ่งทับซ้อน กิ่งแห้งตายหรือโรคแมลงทำลาย และควรเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงดินให้เหมาะสมหรือใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 10-20 กิโลกรัมต่อต้น และปุ๋ยเคมี 15-15-15 ผสม 46-0-0 สัดส่วน 1:1 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

6) เดือนตุลาคม - ธันวาคม (เตรียมความพร้อมต้น) ป้องกันกำจัดแมลงช่วงแตกใบอ่อน ถ้าพบไรสี่ขาเกินร้อยละ 10 พ่นกำมะถันผง 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ อามีทราซ 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 2-3 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน หรือหนอนคืบเกินร้อยละ 20 พ่นคาร์บาริล 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ใส่ปุ๋ยเคมี 0-46-0 ผสม 0-0-60 สัดส่วน 1:1 ประมาณ 1-2 กิโลกรัมต่อต้น และพ่นปุ๋ยเคมี 0-52-34 อัตรา 150 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร 2 ครั้ง ห่าง 10-14 วัน

1.3.3 ขั้นตอนการผลิตลำไยนอกฤดู พาวิน มะโนชัย และคณะ (2550:8-19) อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตลำไยนอกฤดู ตั้งแต่การเตรียมต้น การบังคับออกดอก และการดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ ไว้ดังนี้

1) การเตรียมต้น การเตรียมความพร้อมให้ต้นลำไยเป็นการจัดการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแตกใบและกิ่งที่สมบูรณ์ให้พร้อมสำหรับการออกดอก และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยการตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งให้ได้เร็วที่สุดภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อชักนำให้เกิดการแตกกิ่งใหม่ที่สมบูรณ์ และการให้ปุ๋ย ควรให้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา 10 – 20 กิโลกรัมต่อต้น ควบคู่กับปุ๋ยเคมี ซึ่งในระยะนี้ต้นลำไยต้องการธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียม คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 4:1:3 ดังนั้น สูตรปุ๋ยที่ใช้จะเน้นหนักธาตุไนโตรเจนและโพแทสเซียม เพื่อให้ง่ายต่อการใช้จึงแนะนำปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรนิยมใช้ คือ สูตร 46-0-0 15-15-15 และ 0-0-60 อัตราการใช้ขึ้นอยู่กับขนาดทรงพุ่ม ข้อสำคัญควรงดการให้ปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนก่อนการให้สารโพแทสเซียมคลอเรต อย่างน้อยหนึ่งเดือนเพราะถ้าไนโตรเจนในใบสูงจะทำให้การออกดอกลดลง และการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เพื่อรักษายอดใหม่ให้สมบูรณ์พร้อมที่จะผลิดอกออกผล ในฤดูต่อไปควรมีการป้องกันโรคและแมลงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงแตกใบอ่อน

เนื่องจากต้นที่จะชักนำการออกดอกควรแตกใบอ่อนอย่างน้อย 2 ชุด ใบมีความสมบูรณ์เป็นมันและสีเขียวเข้ม ปลายยอดตั้งแข็ง ดังนั้นในช่วงแตกใบอ่อนควรสำรวจการระบาดของโรคและแมลงในแปลงอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากใบลำไยได้รับความเสียหายมากจะทำให้ลำไยฟื้นตัวได้ช้าทำให้มีการแตกใบอ่อนครั้งที่สองช้าไปด้วย สำหรับแมลงสำคัญที่ระบาดในช่วงแตกใบอ่อนได้แก่ หนอนคืบกินใบและแมลงค่อมทอง ถ้าพบการระบาดมากควรพ่นด้วยสารเคมี เช่น แลมป์ดาไซฮาโลทรินหรือคาร์บาริล ส่วนไรสี่ขาที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดอาการพุ่มไม้กวาดให้ตัดช่อที่แสดงอาการพุ่มไม้กวาดไปเผาทำลายหรือพ่นด้วยกำมะถันผงหรือ อามิทราช

2) การบังคับการออกดอกด้วยสารโพแทสเซียมคลอเรต การชักนำการออกดอกเป็นขั้นตอนสำคัญ จะต้องทำให้ต้นลำไยออกดอกมากกว่าร้อยละ 70 ของทรงพุ่มจึงจะได้ผลผลิตต่อไร่สูง การชักนำให้ต้นลำไยออกดอกโดยสารโพแทสเซียมคลอเรต อย่างมีประสิทธิภาพควรปฏิบัติดังนี้

(1) เลือกสวนลำไยที่ต้นสมบูรณ์แตกใบอ่อนอย่างน้อย 2 ครั้งและอยู่ในระยะใบโตเต็มที่ (อายุใบ 25 – 35 วัน) ต้นลำไยควรมีการพักตัวหลังการเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 4 เดือน ในกรณีที่มีการผลิตนอกฤดูมาก่อนควรเลื่อนเวลาการให้สารในปีถัดไปออกไปอย่างน้อย 1 เดือน เช่น ปีแรกให้สารเดือนมิถุนายน ปีถัดไปควรให้สารในเดือนกรกฎาคมหรือ สิงหาคม ทั้งนี้เพื่อให้รากและต้นมีระยะเวลาพักฟื้นนานขึ้น

(2) ทำความสะอาดบริเวณทรงพุ่ม โดยการกำจัดวัชพืช นำใบลำไยแห้งและวัสดุคลุมดินออกจากบริเวณทรงพุ่มหากดินแห้งเกินไปควรรดน้ำเล็กน้อยในบริเวณทรงพุ่มก่อนราดสารเพื่อให้การดูดซึมสารโพแทสเซียมคลอเรตดีขึ้น แต่ถ้าหากดินชุ่มมากเกินไปต้องระบายน้ำออกและปล่อยให้ดินแห้งพอควร

(3) ตรวจเช็คความบริสุทธิ์ของสารโพแทสเซียมคลอเรต ก่อนการให้สารควรตรวจเช็คหาความเข้มข้นของสารว่ามีกี่เปอร์เซ็นต์เพื่อนำไปประกอบการพิจารณากำหนดอัตราการให้สารอย่างเหมาะสมเพราะถ้าให้ในปริมาณน้อยหรือมากเกินไปจะทำให้การออกดอกลดลง สำหรับอัตราของสารโพแทสเซียมที่แนะนำตามขนาดทรงพุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 อัตราการใช้สารโพแทสเซียมคลอเรตกับต้นลำไยที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางของทรงพุ่มขนาดต่าง ๆ

เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร)	อัตราการใช้ (กรัมต่อต้น)
3	50 – 150
4	100 – 250
5	150 – 400
6	250 – 500
7	300 – 750
8	400 – 1,000
9	500 – 1,250
10	600 – 1,500

หมายเหตุ อัตราการใช้ประยุกต์จากผลการทดลองที่ใช้ในอัตรา 8 – 20 กรัมต่อตารางเมตร โดยคิดจากสารที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.7

ที่มา : พาวิน มะโนชัย และคณะ 2550

(4) วิธีการให้สาร นิยมทำ 2 แบบ คือผสมน้ำรดและแบบหว่าน การผสมน้ำรดจะต้องละลายสารคลอเรตในน้ำให้หมดก่อนแล้วจึงราด ส่วนการให้แบบหว่าน ควรทำให้สารละเอียดเป็นผงก่อน การให้แบบหว่านหรือผสมน้ำรด ควรให้ทั่วบริเวณทรงพุ่ม เพื่อให้สารกระจายทั่วทรงพุ่มและป้องกันรากเสียหาย

(5) การให้น้ำ ควรรดน้ำตามเพื่อให้สารโพแทสเซียมคลอเรตละลายให้มากที่สุด หลังจากนั้นรักษาความชื้นโดยให้น้ำทุก 3 – 5 วัน เพื่อให้รากดูดสารเข้าสู่ต้นให้มากที่สุด ประมาณ 3 – 6 สัปดาห์หลังใช้สารลำไยจะเริ่มแทงช่อดอก

(6) ช่วงเวลาที่ควรหลีกเลี่ยงการใช้สารคลอเรต ได้แก่ ฝนตกชุกและระยะที่ต้นลำไยแตกใบอ่อน

3) การดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตลำไยได้คุณภาพ

(1) การให้น้ำ ความต้องการน้ำหรือปริมาณของน้ำที่ให้แต่ละครั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สภาพภูมิอากาศ คุณสมบัติของดิน วิธีการให้น้ำและระยะการเจริญเติบโตของพืช เป็นต้น ปริมาณการให้น้ำลำไยนั้นอาจคำนวณปริมาณการใช้น้ำของลำไยแต่ละต้นต่อวัน โดยคำนวณได้จากพื้นที่ทรงพุ่มคูณกับค่าการใช้น้ำจริงต่อวัน

(2) การให้ปุ๋ยเคมี อัตราการให้ปุ๋ยเคมีขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตต่อต้น เช่น ถ้าต้นลำไยติดผลดกควรใส่ปุ๋ยปริมาณมากแต่ถ้าติดผลน้อยควรลดปริมาณลง โดยแบ่งใส่ 2 – 3 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต ในปริมาณเท่า ๆ กัน

1.4 การตลาดลำไย

การตลาดลำไย จะกล่าวถึง การเก็บเกี่ยวและภาชนะบรรจุหีบห่อ การจัดชั้นคุณภาพลำไย วงจรตลาดลำไย และราคาลำไย

1.4.1 การเก็บเกี่ยวและภาชนะบรรจุหีบห่อ

1) การเก็บเกี่ยวและภาชนะบรรจุหีบห่อ ธีรนุช เจริญกิจและคณะ (2548:46-48) ระบุว่า การเก็บเกี่ยวลำไย เริ่มเก็บตั้งแต่ตอนเช้าถึงบ่าย โดยใช้บันไดหรือพะองพาดไปบนต้นลำไย เพื่อปีนไปหักช่อผล ถ้าช่อผลอยู่ไกลมือไม่สามารถเอื้อมถึงก็ใช้ตะขอโน้มกิ่งมาหักช่อผลแล้วนำมาใส่ในเข่ง ที่ผู้เก็บนำขึ้นไปด้วย เมื่อช่อผลลำไยเต็มเข่งแล้วจึงหย่อนเข่งลงมาแล้วเปลี่ยนเข่งใหม่ขึ้นไปแทน ในการเก็บเกี่ยวลำไยจะเก็บเกี่ยวครั้งเดียวให้หมดทั้งต้นหรือไม่เกิน 2 ครั้ง ส่วนการคัดขนาด จะนำช่อผลลำไยมาคัดขนาดโดยให้ผลในช่อมีขนาดใกล้เคียงกันคัดแยกช่อผลที่มีขนาดผลใกล้เคียงกันนำมารวมกัน เพื่อนำไปบรรจุตะกร้า สำหรับการกำหนดเกรดลำไยจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าตามจุดรับซื้อต่าง ๆ แต่ละที่ก็มีการกำหนดเกรดลำไยแตกต่างกัน ส่วนการจำหน่ายลำไยผลสดเพื่อนำไปทำลำไยอบแห้งจะนำไปผ่านเครื่องคัดขนาดซึ่งมีการกำหนดเกรดที่แน่นอน สำหรับการบรรจุหีบห่อ ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุลำไยเพื่อนำไปจำหน่ายในปัจจุบันมีดังนี้

(1) ตะกร้าพลาสติก ในปัจจุบันพ่อค้าส่งออกนิยมบรรจุลำไยในตะกร้าพลาสติกซึ่งบรรจุผลลำไยได้ 11 – 11.5 กิโลกรัม การบรรจุโดยนำช่อผลลำไยที่คัดเกรดแล้วเรียงลงในตะกร้าในด้านหน้าตะกร้าจะต้องเรียงช่อลำไยโดยไม่ให้เห็นก้านช่อหรือเห็นก้านช่อน้อยที่สุด

(2) กล่องกระดาษ ใช้สำหรับบรรจุลำไยสด จะมีขนาดบรรจุลำไยได้ประมาณ 10 กิโลกรัมและ 15 กิโลกรัม

1.4.2 การจัดชั้นคุณภาพลำไย

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2541http:// www. ndoae. doae.go.th/ article2010/longan/longan_ standard.html ค้นคืนวันที่ 12 กรกฎาคม 2554) กำหนดเรื่องคุณภาพและขนาดของมาตรฐานลำไย ไว้ดังนี้

1) การแบ่งชั้นคุณภาพ (Classification) ลำไยมาตรฐานนี้ แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพ ดังนี้

(1) ชั้นพิเศษ (“Extra” class) ผลลำไยชั้นนี้มีคุณภาพดีที่สุด ตรงตามพันธุ์ สีเปลือกผลสม่ำเสมอ ผลปลอดจากตำหนิ ยกเว้นตำหนิผิวเผินเล็กน้อย โดยไม่มีผลต่อรูปลักษณ์ทั่วไปของผลิตผล คุณภาพ คุณภาพการเก็บรักษา และการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

(2) ชั้นหนึ่ง (Class I) ผลลำไยในชั้นนี้มีคุณภาพดี ตรงตามพันธุ์ สีเปลือกผลสม่ำเสมอ ผลมีตำหนิได้เล็กน้อย โดยไม่มีผลต่อรูปลักษณ์ทั่วไปของผลิตผล คุณภาพการเก็บ

รักษา และการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ ตำหนิที่ผิวมีได้เล็กน้อย โดยพื้นผิวตำหนิรวมต่อผลไม่เกิน 0.5 ตารางเซนติเมตร

(3) ชั้นสอง (Class II) ชั้นนี้รวมผลลำไยที่ไม่เข้าขั้นชั้นที่สูงกว่า แต่มีคุณภาพขั้นต่ำ แต่ยังคงคุณภาพ การเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ โดยให้พื้นผิวมีตำหนิรวมต่อผลไม่เกิน 0.5 ตารางเซนติเมตร

2) ข้อกำหนดเรื่องขนาด (Provisions Concerning Sizing) พิจารณาจากจำนวนผลต่อกิโลกรัม

ขนาดของลำไยช่อและลำไยผลเดี่ยว จะพิจารณาจากจำนวนผลต่อกิโลกรัม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขนาด ดังแสดงในตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ข้อกำหนดเรื่องขนาดของลำไยช่อและลำไยผลเดี่ยว

รหัสขนาด	**จำนวนผล/กิโลกรัม**		**เส้นผ่าศูนย์กลางผล (มิลลิเมตร)**
	ลำไยช่อ	**ลำไยผลเดี่ยว (ตัดเหลือขั้ว)**	
(AA)	น้อยกว่า 85	น้อยกว่า 91	มากกว่า 28
(A)	85 - 94	91 – 100	มากกว่า 27 - 28
(B)	95 – 104	101 – 111	มากกว่า 26 - 27
(C)	105 – 114	112 – 122	มากกว่า 25 – 26
(D)	115 หรือมากกว่า	123 หรือมากกว่า	มากกว่า 24 - 25
	-	-	22 - 24

ที่มา: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช.1-2546 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.4.3 วงจรตลาดลำไย

เอกสารตลาดลำไยสถานการณ์การแข่งขัน ไม่ระบุผู้แต่ง (2552 : 40-52) ระบุวงจรตลาดลำไยสดบริโภคภายในประเทศและส่งออกไว้ดังนี้

1) วงจรตลาดลำไยสดบริโภคภายในประเทศ

เริ่มจากเกษตรกรผู้ผลิตจัดหาปัจจัยการผลิต การจัดการดูแลรักษาจนถึงเก็บเกี่ยว เกษตรกรที่จำหน่ายผลผลิตด้วยตนเอง จะดำเนินการเอง และหรือจัดจ้างแรงงาน ในการเก็บเกี่ยว และคัดเกรด

คุณภาพเบื้องต้น นำลำไยที่คัดเกรดแล้วบรรจุตะกร้า (1 ตะกร้าหนัก 11 กิโลกรัม) ไปจำหน่ายที่จุดรับซื้อ โดยส่วนใหญ่นำไปจำหน่ายตั้งแต่เวลา 14.00 นาฬิกาเป็นต้นไปของทุกวัน

(1) พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตลำไยสดจากเกษตรกร โดยมีการจัดการตั้งแต่การจัดหาแรงงานเก็บเกี่ยวลำไยสดช่อ คัดเกรดคุณภาพลำไยที่สวนของเกษตรกร แยกเป็นเกรด AA เกรด A และเกรด B แล้วทำเป็นลำไยช่อมัดจุก ใช้รถยนต์ของตนเอง ทำการขนส่งลำไยไปจำหน่ายยังจุดรับซื้อของพ่อค้ารวบรวมระดับจังหวัด

(2) สหกรณ์ต้นทาง สหกรณ์รับซื้อลำไยสดช่อจากเกษตรกร ซึ่งลำไยสดที่สหกรณ์ต้นทางรวบรวมได้จะถูกส่งต่อผ่านทางเครือข่ายสหกรณ์ที่อยู่ในจังหวัดปลายทางต่างๆ ทั่วประเทศ หรือสหกรณ์ปลายทางเพื่อจำหน่ายต่อไปยังสมาชิกและผู้บริโภคโดยตรงต่อไป นอกจากนี้สหกรณ์ต้นทางยังจัดส่งลำไยไปยัง Modern trade ห้างสรรพสินค้า และซุปเปอร์มาร์เก็ต (สหกรณ์คิดหาราคาขายให้ตลาดปลายทางน้ำหนักกล่องละ 10 กิโลกรัม) และจัดหารถบรรทุก 6 ล้อ หรือ 10 ล้อ ตามปริมาณลำไยสดช่อที่รวบรวมได้ขนส่งไปยังตลาดปลายทาง

(3) พ่อค้ารวบรวมระดับจังหวัด ทำหน้าที่ในการรวบรวมผลผลิตลำไยสดช่อจากแหล่งผลิตในระดับพื้นที่ในจังหวัดแหล่งผลิต โดยมีการจัดการตั้งแต่จัดสถานที่รวบรวมหรือล้งในพื้นที่แหล่งผลิต จัดหาแรงงานตรวจเกรดและคุณภาพลำไยที่ส่งมาจำหน่าย แบ่งเป็นเกรด AA เกรด A และเกรด B และจัดหารถบรรทุก 10 ล้อ น้ำหนักบรรทุกลำไย 13 ตัน ส่งไปยังตลาดปลายทาง ซึ่งพ่อค้ารวบรวมระดับจังหวัดส่วนใหญ่ จะพยายามจัดส่งลำไยให้ถึงตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง ในช่วงเวลา 1.00 – 4.00 นาฬิกาของทุกวัน เพื่อจำหน่ายในช่วงที่มีการซื้อขายกันมากในตลาด คือ ช่วงเวลา 2.00 – 4.00 นาฬิกา และช่วงเวลา 5.00 – 7.00 นาฬิกา

(4) พ่อค้าตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง และพ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด พ่อค้าในตลาดเหล่านี้ ทำหน้าที่ในการกระจายผลผลิตลำไยไปสู่ผู้บริโภคตามตลาดขายปลีกต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยมีการจัดการตั้งแต่การจัดสถานที่รับซื้อลำไย จัดแรงงานขนเข้า – ออกลำไยของร้านหรือแผงขาย ประสานการซื้อขายกับพ่อค้าขายปลีก และตลาดปลายทาง ทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และต่างจังหวัด กำหนดราคาซื้อขายประจำวันในลักษณะการค้าแบบขายฝาก (consignment) และจัดการบริหารข่าวสารการตลาดซื้อขาย และราคาย้อนกลับไปสู่พ่อค้ารวบรวมระดับจังหวัด

(5) Modern trade ห้างสรรพสินค้า และซุปเปอร์มาร์เก็ต ผู้ประกอบการค้าเหล่านี้ ทำหน้าที่ในการกระจายลำไยสดไปสู่ผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งมีการจัดการตั้งแต่จัดสถานที่วางจำหน่ายลำไย การบรรจุภัณฑ์เป็นถุงพลาสติกตามน้ำหนักที่ผู้ซื้อต้องการ และการกำหนดราคาซื้อ

ขายลำไยสดประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นผู้บริหารจัดการข่าวสารการตลาดย้อนกลับไปให้แก่ผู้รวบรวมระดับจังหวัดและสหกรณ์ต้นทาง

2) วงจรตลาดลำไยสดส่งออก

การรับซื้อลำไยสดช่อของผู้ส่งออกหรือล้ง จะทำการเปิดจุดรับซื้อ ซึ่งลำไยสดช่อจากเกษตรกร พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และสหกรณ์ต้นทางที่ได้รับตะกร้าขาวของผู้ส่งออกไปเท่านั้น กำหนดราคารับซื้อลำไยสดช่อประจำวันตามเกรดลำไย ขึ้นอยู่กับผู้ส่งออกแต่ละรายจะกำหนด พร้อมกับแจ้งให้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร กำกับดูแลพื้นที่ภาคเหนือ ทำการสุ่มตัวอย่างลำไยสดช่อในตะกร้าที่รับซื้อ เพื่อไปตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง ของสารกำจัดแมลง สารกำจัดโรคพืช และสารกำจัดวัชพืช ก่อนการส่งออก

จากนั้นขนตะกร้าใส่ลำไยสดช่อที่ผ่านการรมควันเสร็จแล้วลำเลียงเข้าตู้แอร์คอนเทนเนอร์ขนาด 40 ฟุต บรรจุได้ประมาณ 1,900 – 2,000 ตะกร้า หรือคิดเป็นปริมาณลำไย 20 – 22 ตัน โดยขนส่งรถบรรทุก คอนเทนเนอร์ไปยังท่าเรือภายในประเทศ จัดการเอกสารต่างๆ เพื่อการส่งออก การขนส่งลำไยสดจะขนส่งโดยทางเรือและรถยนต์ไปยังประเทศต่างๆ

1.4.4 ราคาลำไย

เอกสาร การตลาดลำไย สถานการณ์การแข่งขัน ไม่ระบุผู้แต่ง (2552: 48-49 อ้างถึงใน ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) ระบุว่า ราคาลำไยสดที่เกษตรกรขายได้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2548-2552) ราคาลำไยสดได้ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทั้งชนิดดีและชนิดรอง โดยลำไยชนิดดี (เกรด AA) ขายได้กิโลกรัมละ 17.89 บาทในปี 2548 เพิ่มเป็นกิโลกรัมละ 29.31 บาทในปี 2552 ขณะที่ลำไยชนิดรองขายได้กิโลกรัมละ 12.56 บาทในปี 2548 เพิ่มเป็นกิโลกรัมละ 26.84 บาทในปี 2552 หรือเพิ่มในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.57 และ 21.47 ตามลำดับ (ภาพที่ 2.1)

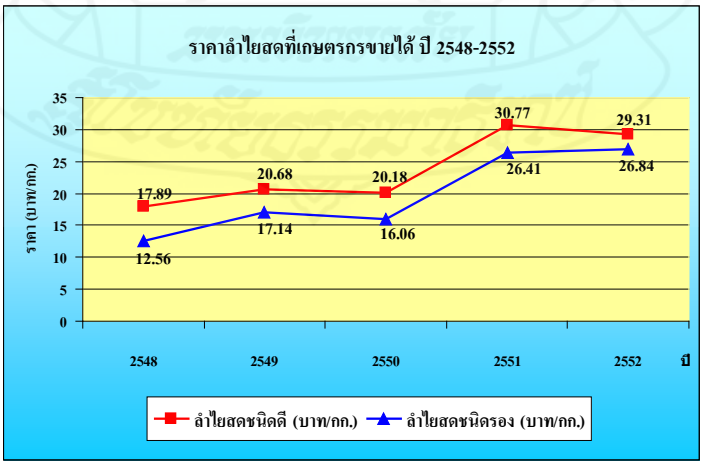

ภาพที่ 2.1 ราคาลำไยสดที่เกษตรกรขายได้ ตั้งแต่ปี 2548-2552

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำหรับราคาลำไยอบแห้งปี 2552 ราคาลำไยแห้งมีการปรับสูงขึ้น คือ เกรด AA ราคากิโลกรัมละ 65 บาท ลำไยเกรด A กิโลกรัมละ 45 บาท ลำไยเกรด B ราคากิโลกรัมละ 35 บาท สำหรับราคาลำไยอบแห้งที่เกษตรกรขายได้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2548-2552) เกรด AA เฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 50.30 บาท เกรด A เฉลี่ยกิโลกรัมละ 32.82 บาทและเกรด B เฉลี่ยกิโลกรัมละ 19.15 บาท โดยราคาลำไยอบแห้งที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (ภาพที่ 2.2)

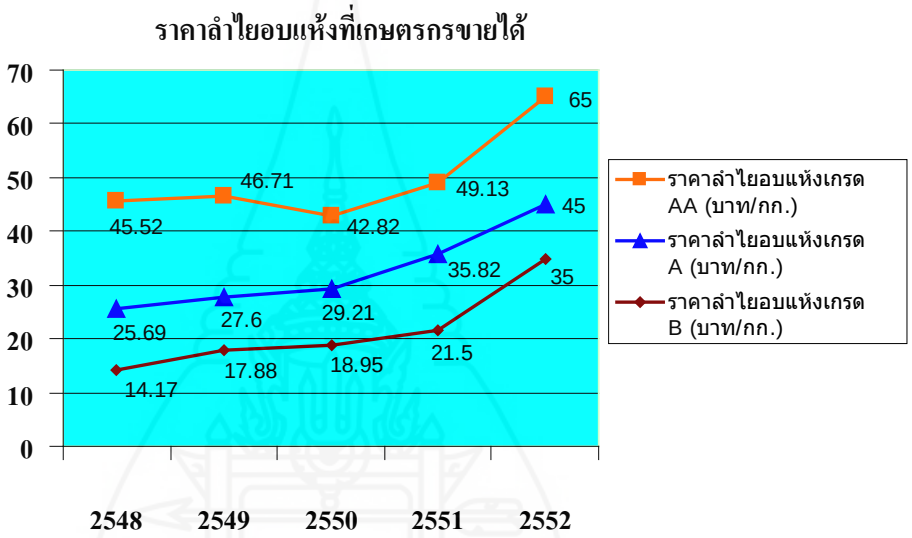

ภาพที่ 2.2 ราคาลำไยอบแห้งที่เกษตรกรขายได้ ตั้งแต่ปี 2548-2552
ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี นั้น ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2548-2552) ราคาส่งออก F.O.B. เฉลี่ยของลำไยแช่แข็งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 45,990 บาทต่อตัน ในปี 2548 เป็น 59,400 บาทต่อตัน ในปี 2552 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.12 ต่อปี ขณะที่ราคา F.O.B. เฉลี่ยลำไยสด ลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง มีแนวโน้มลดลงจาก 16,440 บาทต่อตัน 29,100 บาทต่อตัน และ 35,180 บาทต่อตัน ในปี 2548 เป็น 15,360 บาทต่อตัน 18,440 บาทต่อตัน และ 15,610 บาทต่อตัน ในปี 2552 ตามลำดับ หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2.64 8.94 และ 18.83 ตามลำดับ

สำหรับปี 2552 ราคาส่งออก F.O.B. เฉลี่ยของลำไยแช่แข็ง เพิ่มขึ้นจากปี 2551 ร้อยละ 221.10 ขณะที่ราคาส่งออก F.O.B. เฉลี่ยของลำไยสด ลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง ลดลงจากปี 2551 ร้อยละ 1.09 7.85 และ 30.65 ตามลำดับ

ในช่วงปี พ.ศ.2548-2552 ราคาลำไยสดและราคาลำไยอบแห้งได้ค่อย ๆ มีการปรับเพิ่มสูงขึ้น ส่วนราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี ลำไยแช่แข็งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนราคา F.O.B. เฉลี่ยลำไยสด ลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง มีแนวโน้มลดลง

2. การผลิตและการตลาดลำไยในประเทศไทย

การผลิตและการตลาดลำไยในประเทศไทย จะกล่าวถึง ประวัติลำไยในไทย สถานการณ์การผลิตและการตลาดระดับประเทศ จังหวัด และอำเภอ

2.1 ประวัติ

สารานุกรมเสรี (2554 http://www.muanglamphun.com ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554) ระบุว่า ลำไยพันธุ์ดีหรือที่เรียกกันว่าลำไยกะโหลกนั้นตามประวัติของประเทศไทย ในปี 2439 มีชาวจีนนำลำไย 5 กิ่งมาถวายพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งได้แบ่งปลูกไว้ที่กรุงเทพมหานคร 2 กิ่ง อีก 3 กิ่ง เจ้าดารารัศมีได้มอบให้เจ้าน้อยคำตั๋น ณ เชียงใหม่ ผู้เป็นน้องชาย นำไปปลูกที่บ้านน้ำโท้ง ตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และได้ขยายแพร่พันธุ์ไปทั่วจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงหลังจากนั้นจึงทำให้มีพันธุ์ลำไยเกิดขึ้นมากมายในประเทศไทย

ในอดีตพบว่ามีลำไยขึ้นอยู่ทั่วไปในภาคเหนือของไทย เช่น พบลำไยตามป่าในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย มีลักษณะทั้งต้นเล็กและต้นใหญ่ มีผลขนาดเล็กและเนื้อน้อย เรียกว่า ลำไยพื้นเมืองหรือลำไยกะลา ซึ่งไทยยังไม่มีลำไยพันธุ์ดีหรือที่เรียกกันว่า ลำไยกะโหลกแต่อย่างใด

2.2 สถานการณ์การผลิตและการตลาด

2.2.1 ระดับประเทศ

1) สถานการณ์การผลิต

พาวิน มะโนชัย (2554 http://www.youtube.com/watch?v=LVw06s3a2Mw ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2554) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยถือเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก ถึงแม้ว่าพื้นที่การผลิตของไทยจะน้อยกว่าของจีนแต่การส่งออกของไทย เป็นอันดับหนึ่งของโลก สำหรับประเทศคู่ค้าและคู่แข่งของไทย คือ จีนและเวียดนาม มีพื้นที่ผลิต 2.5 ล้านไร่

และ 7 แสนไร่ ตามลำดับ จีนมีผลผลิตประมาณ 1 ล้านตัน ผลผลิตส่วนใหญ่ยังใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนเวียดนามมีระยะการผลิตลำไยตั้งแต่ออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยวสั้นกว่าของไทย โอกาสฟื้นตัวของลำไยเวียดนามจึงดีกว่า แต่จุดอ่อนของทั้งสองประเทศ คือไม่สามารถขยายพื้นที่หรือกระจายฤดูการผลิตให้กว้าง เนื่องจากสภาพภูมิอากาศไม่เหมาะสม จึงไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้พันธุ์ลำไยยังมีคุณภาพด้อยกว่าของไทยด้วย

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2554 ข. http://www.kehakaset.com= com_content &view=article&id=412:--2554&catid=38 ค้นคืนวันที่ 11 สิงหาคม 2554) ระบุว่า พื้นที่ปลูกลำไย ทั้งประเทศมีประมาณ 1,035,708 ไร่ ส่วนใหญ่แหล่งปลูกลำไยอยู่ใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน ตาก แพร่ น่าน และเชียงใหม่ เนื้อที่ยืนต้นประมาณ 856,191 ไร่ เนื้อที่ให้ผลประมาณ 818,173 ไร่

คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคเหนือ (2554 http://www. oae .go.th/ ewt_news .php?nid=10055&filename=index ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554) ระบุว่า ปี 2554 ผลผลิตลำไยใน 8 จังหวัดภาคเหนือ คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิต ที่ออกสู่ตลาด ทั้งหมด 450,169 ตัน แบ่งเป็นผลผลิตลำไยในฤดู 370,260 ตัน คิดเป็นร้อยละ 82.25 และผลผลิตลำไยนอกฤดู 79,909 ตัน คิดเป็นร้อยละ 17.75

2) สถานการณ์การตลาด

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (2554 http://www.phtnet.org/news54/view- news. asp?nID =14 ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554) ระบุว่า ลำไยถือเป็นหนึ่งสินค้าที่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้รับผลกระทบจากเสถียรภาพด้านราคาลำไยที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง จากปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมากและเกิดการกระจุกตัวในช่วงฤดูการผลิต แต่จากการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการลำไยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มุ่งเน้นให้ราคาลำไยเป็นไปตามกลไกตลาด การกระจายผลผลิตออกสู่ตลาดทั้งในและนอกประเทศ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในการปลูกนอกฤดูก็พบว่าสถานการณ์ ราคาลำไยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังได้มีนโยบายที่จะส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ลำไยเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรชนิดอื่นด้วย

ธีระ วงศ์สมุทร เปิดเผยว่า จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า สถานการณ์ด้านราคาลำไยสด ที่เกษตรกรขายได้ปี 2553 จะมีราคาเพิ่มขึ้นทั้งหมดเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยเกรด AA เฉลี่ยอยู่ที่ 32.02 บาทต่อกิโลกรัม เกรด A เฉลี่ย 29.30 บาทต่อกิโลกรัม และเกรดคละเฉลี่ย 28.37 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนพื้นที่ให้ผลผลิต พบว่าลดลงเล็กน้อย สาเหตุที่ทั้ง

พื้นที่ให้ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ลดลงนั้น เนื่องจากราคาที่เกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมา มีราคาตกต่ำ เกษตรกรจึงดูแลรักษาต้นลำไยน้อยลง

สำหรับสถานการณ์ด้านการส่งออก ซึ่งถือว่าขณะนี้ประเทศไทยนับเป็นผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก โดยมีตลาดส่งออกหลัก เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย และฮ่องกง โดยในปี 2553 การส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์มีปริมาณการส่งออก 295,000 ตันเศษ คิดเป็นมูลค่า 5,632 ล้านบาท ส่วนสถานการณ์การบริโภคภายในประเทศในปี 2553 นั้น พบว่าความต้องการบริโภคลำไยภายในประเทศมีประมาณ 45,000-50,000 ตัน ซึ่งลดลงจากปี 2552 ซึ่งมีปริมาณ 50,000-55,000 ตัน สาเหตุเนื่องมาจากผลผลิตลดลงทำให้ราคาขายปลีกเพิ่มสูงขึ้น

ไม่ระบุผู้แต่ง (2554 http://www.acfs.go.th/news_detail.php?ntype =09& id=9617ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554) ระบุว่าสถานการณ์การผลิตลำไย ปี 2554 คาดว่าจะมีประมาณการผลผลิตลำไยในฤดูประมาณ 414,784 ตัน จากการกระจายตัวการให้ผลผลิตลำไยดังกล่าว ทำให้ผลผลิตลำไยเริ่มทยอยออกสู่ตลาด ตั้งแต่เดือนมิถุนายน และคาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นในช่วงกลางเดือนสิงหาคม โดยคาดว่าจะออกมากจนกระจุกตัวประมาณ 219,835 ตัน คิดเป็นร้อยละ 53 ของผลผลิตทั้งหมด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำ “โครงการป้องกันแก้ไขปัญหาลำไย ปี 2554” เพื่อเตรียมรองรับปัญหาลำไยล้นตลาดและราคาตกต่ำที่อาจเกิดขึ้น

อรรถ อินทลักษณ์ กล่าวว่า มติที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2554 เห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาลำไย ปี 2554 โดยมีแผนบริหารจัดการผลผลิตลำไยภายใต้ 3 มาตรการหลัก ได้แก่ มาตรการกระจายผลผลิตภายในประเทศ มีเป้าหมาย จำนวน 18,570 ตัน โดยจะสนับสนุนเงินจ่ายขาด จำนวน 40.52 ล้านบาท มาตรการที่สอง คือ ส่งเสริมการแปรรูป มีเป้าหมายดำเนินการ 104,000 ตัน โดยจะสนับสนุนเงินจ่ายขาด จำนวน 65.40 ล้านบาท มาตรการสุดท้าย คือ ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการบริโภค และการตลาดลำไย โครงการฯมีแผนสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 4.10 ล้านบาท เพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการบริโภคลำไยภายในประเทศ โดยจะจัดงานส่งเสริมการบริโภคและการตลาดลำไยในจังหวัดปลายทาง ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี และจัดงาน “เทศกาลลำไยผลไม้หลากคุณค่า” ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ พร้อมเร่งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเพื่อส่งเสริมการบริโภคลำไยและช่วยกระตุ้นตลาดด้วย

2.2.2 ระดับจังหวัด

1) สถานการณ์การผลิต

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2554ข. http://www.kehakaset.com/index .php?option =com_con tent & view=article&id=412:--2554&catid=38 ค้นคืนวันที่ 11 สิงหาคม 2554) ระบุว่า จังหวัดเชียงใหม่มีเนื้อที่ปลูกลำไยยืนต้น ประมาณ 308,969 ไร่ เนื้อที่ให้ผล ประมาณ 304,770 ไร่ ประมาณการผลผลิตรวมทั้งหมด ประมาณ 195,358 ตัน โดยผลผลิตเฉลี่ย 641 กก.ต่อไร่ แหล่งปลูกลำไย ที่สำคัญได้แก่ อำเภอจอมทอง พื้นที่ปลูกทั้งหมด 56,932 ไร่ ประมาณการผลผลิต 40,357 ตัน อำเภอพร้าว พื้นที่ปลูก ทั้งหมด 33,089 ไร่ ประมาณการผลผลิต 16,743 ตัน อำเภอสันป่าตอง พื้นที่ปลูกทั้งหมด 27,291 ไร่ ประมาณการผลผลิต 19,158 ตัน อำเภอสารภี พื้นที่ปลูกทั้งหมด 26,883 ไร่ ประมาณการผลผลิต 18,809 ตัน อำเภอดอยหล่อ พื้นที่ปลูกทั้งหมด 24,587 ไร่ ประมาณการผลผลิต 15,288 ตัน และอำเภอฮอด พื้นที่ปลูกทั้งหมด 21,349 ไร่ ประมาณการผลผลิต 13,940 ตัน พันธุ์ลำไยส่วนมากที่ใช้ปลูกคือ พันธุ์อีดอ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 92 ของพันธุ์ลำไยทั้งหมด

2) สถานการณ์การตลาด

การซื้อขายในจังหวัดเชียงใหม่ มีพ่อค้าส่งรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรและพ่อค้าท้องถิ่นแล้วส่งต่อให้ตลาดต่างๆ เช่น ตลาดภายในจังหวัด ผ่านตลาดทั่วไป และห้างสรรพสินค้า ซุปเปอร์มาร์เก็ต อีกทั้งรวบรวมส่งไปยังตลาดขนาดใหญ่ภายในประเทศ สำหรับผู้ส่งออกจะรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรและพ่อค้า โดยรวบรวมคัดลำไยเกรดเอ และบี ส่งไปยังต่างประเทศ ส่วนโรงงานแปรรูป จะรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรและพ่อค้า เพื่อไปทำการแปรรูป

กรมการค้าภายในจังหวัดเชียงใหม่ (2554 http://www.dit.go.th/chiangmai/content det.asp?deptid=25&catid=447&detid=5267 ค้นคืนวันที่ 23 ธันวาคม 2554) ได้รายงานภาวะราคาสินค้าลำไยที่เกษตรกรขายได้ ระบุว่า ลำไยเกรด AA ขายได้ กิโลกรัมละ 26-28 บาท ลำไยเกรด A ขายได้ กิโลกรัมละ 24-25 บาท เกรด B ขายได้ กิโลกรัมละ 20-22 บาท และเกรด C ขายได้ กิโลกรัมละ 15-17 บาท ส่วนลำไยรูดร่วง เกรด AA ขายได้ กิโลกรัมละ 17-18 บาท ลำไยเกรด A ขายได้ กิโลกรัมละ 15 บาท เกรด B ขายได้ กิโลกรัมละ 4-5 บาท และเกรด C ขายได้ กิโลกรัมละ 2 บาท

2.2.3 ระดับอำเภอ

1) สถานการณ์การผลิต

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2554 http://www.kehakaset.com=com_content &view=article&id=412:--2554&catid=38 ค้นคืนวันที่ 11 สิงหาคม 2554) ระบุว่า

อำเภอดอยหล่อมีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด 24,587 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 24,540 ไร่ ให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 623 กิโลกรัม ในปี 2554 ประมาณการผลผลิตรวมทั้งหมด 15,288 ตัน ซึ่งมีพื้นที่ปลูกและให้ผลผลิตเป็นลำดับที่ 5 ของจังหวัดเชียงใหม่

ในปี 2554 ผลผลิตลำไยที่เกษตรกรผลิตได้มีปริมาณน้อย สาเหตุมาจากสภาพอากาศแปรปรวน เพราะความกดอากาศสูงแผ่ปกคลุม ส่งผลให้ภาคเหนือมีอากาศหนาวเย็นและฝนตกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ส่งผลต่อการติดดอกของลำไย

2) สถานการณ์การตลาด

ไม่ระบุผู้แต่ง (2554 http://www.thainews70.com/news/news-boonyarit /view .php?topic =1670 ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554) ระบุว่า ลำไยเกรด AA มีน้อยมาก ราคาต้นฤดูลำไยสดช่อเกรด A ขายได้ กิโลกรัมละ 30 บาท จากนั้นลดลงมาอยู่ระดับ 25-26 บาท เกรด B และ C เหลือสิบกว่าบาท ส่วนลำไยรูดร่วงอยู่ระดับประมาณ 16-13-8-5 บาทตามเกรด

ในปี 2554 ราคาลำไยสูงขึ้น สัดส่วนของลำไยเกรด AA กิโลกรัมละ 20 บาท มีเพียงร้อยละ 10 เกรด A กิโลกรัมละ 15 บาท มีร้อยละ 15 และเกรด B กิโลกรัมละ 10 บาท มีถึงร้อยละ 75 กลไกตลาดถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง

ประเทศไทยถือเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก ส่วนใหญ่แหล่งปลูกลำไยอยู่ในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่การปลูกลำไยมากที่สุด มีแหล่งปลูกลำไยที่สำคัญถึง 6 อำเภอ ซึ่งอำเภอดอยหล่อมีพื้นที่ปลูกและให้ผลผลิตเป็นลำดับที่ 5 ของจังหวัด

ด้านการตลาดนั้น ไทยส่งออกลำไยเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยมีตลาดส่งออกหลัก คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซียและฮ่องกง ถึงแม้ว่าในภาพรวมไทยจะส่งออกลำไยในแต่ละปีมูลค่าหลายพันล้านบาท แต่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยนั้น ได้รับผลกระทบจากเสถียรภาพด้านราคาลำไยที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางรัฐบาลได้หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในปี 2554 ผลผลิตลำไยที่เกษตรกรผลิตได้มีปริมาณน้อย สาเหตุมาจากสภาพอากาศแปรปรวน ส่งผลต่อการติดดอกออกผลของลำไย ถึงแม้ราคาลำไยจะสูงขึ้น แต่เกษตรกรยังคงมีรายได้น้อย เนื่องจากได้ปริมาณผลผลิตลำไยน้อยและคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอดอยหล่อ

สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ จะกล่าวถึง ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางการเกษตร พื้นที่ปลูกและพันธุ์ลำไย

3.1 จังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552 http://www .Chiangmai.com/cm-read.php?id_post=615 ค้นคืนวันที่ 10 กรกฎาคม 2554) ระบุว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งใน 77 จังหวัดของไทย ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20,107 ตารางกิโลเมตร หรือใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ และมีจำนวนประชากรประมาณ 1.63 ล้านคน มากเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ แบ่งการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ

พ.ศ. 2552 จังหวัดเชียงใหม่ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 127,602 ล้านบาท สูงสุดเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ โดยมีอันดับสูงสุด คือ การขายส่ง การขายปลีกและการซ่อมแซม คิดเป็นร้อยละ 16.55 มูลค่า 21,116 ล้านบาท อันดับสอง คือ เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 15.61 มูลค่า 19,919 ล้านบาท และอันดับที่สามคือ การผลิตอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 11.74 มูลค่า 14,980 ล้านบาท มีรายได้ประชากรต่อหัวเฉลี่ย 76,388 บาทต่อคนต่อปี อยู่อันดับที่ 3 ของภาคเหนือ รองจากจังหวัดลำพูน และกำแพงเพชร อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดขยายตัวร้อยละ 3.36 ในปี พ.ศ. 2550 และคาดว่าจะขยายตัวในอัตราที่ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับปีก่อน เนื่องจากปัญหาทางการเมือง ระดับราคาน้ำมันที่สูง แรงกดดันจากภาวะเงินเฟ้อ ส่วนรายได้ของประชากรในเขตชนบทเฉลี่ย 40,987 บาทต่อคนต่อปี โดยอำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุด คือ อำเภออมก๋อย และอำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยสูงสุดคือ อำเภอสันกำแพง

ภาคเกษตรกรรมถือเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของโครงสร้างทางเศรษฐกิจจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งเป็นแหล่งรายได้หลักของประชากรในท้องถิ่น โดยในปี 2552 ภาคการเกษตรคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.87 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2554ก. http://www.chiangmai.com/cm-read. php?id_ post = 615 ค้นคืนวันที่ 10 กรกฎาคม 2554) ระบุว่า จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 12,566,911 ไร่ มีพื้นที่ถือครองการเกษตรจำนวน 1,835,425 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.61 ของพื้นที่จังหวัด เป็นพื้นที่การเกษตรในเขตชลประทาน 642,979 ไร่ และพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทาน 1,192,446 ไร่ โดยมีครัวเรือนภาคเกษตรทั้งสิ้น 145,847 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบเชิงเขา ซึ่งนับเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเกษตร ซึ่งพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด

เชียงใหม่ประกอบด้วย 9 ชนิด ได้แก่ ข้าว กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลำไย ลิ้นจี่ ส้ม และเกษตรอินทรีย์

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2554ข. http://www.kehakaset.com=com_content &view=article&id=412:--2554&catid=38 ค้นคืนวันที่ 11 สิงหาคม 2554) ระบุว่า จังหวัดเชียงใหม่มีเนื้อที่ปลูกลำไย ยืนต้น ประมาณ 308,969 ไร่ ลดลงจากปี 2553 ประมาณ 6,362 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.02 เนื้อที่ให้ผลประมาณ 304,770 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2553 ประมาณ 987 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ปี 2554 คาดว่าจะมีผลผลิต ประมาณ 195,358 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2553 ประมาณ 43,012 ตัน คิดเป็นร้อยละ 28.23 โดยผลผลิตเฉลี่ย 641 กิโลกรัมต่อไร่ แหล่งปลูกลำไย ที่สำคัญได้แก่ อำเภอจอมทอง พื้นที่ปลูกทั้งหมด 56,932 ไร่ อำเภอพร้าว พื้นที่ปลูก ทั้งหมด 33,089 ไร่ สันป่าตอง พื้นที่ปลูก ทั้งหมด 27,291 ไร่ อำเภอสารภี พื้นที่ปลูกทั้งหมด 26,883 ไร่ อำเภอดอยหล่อ พื้นที่ปลูกทั้งหมด 24,587 ไร่ และอำเภอฮอด พื้นที่ปลูกทั้งหมด 21,349 ไร่ พันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่ ได้แก่ พันธุ์อีดอ ร้อยละ 92 เนื้อที่ 284,251 ไร่ พันธุ์ชมพู ร้อยละ 2.5 เนื้อที่ 7,725 ไร่ พันธุ์แห้ว ร้อยละ 2 เนื้อที่ 6,180 ไร่ พันธุ์เบี้ยวเขียว ร้อยละ 1.5 เนื้อที่ 4,634 ไร่ และพันธุ์อื่น ๆ ร้อยละ 2 เนื้อที่ 6,179 ไร่

3.2 อำเภอดอยหล่อ

สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของอำเภอดอยหล่อ จะกล่าวถึง ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ การปกครองและประชากร ขนาดการถือครองที่ดิน สภาพการเกษตร และสภาพการตลาด

3.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อินทร ทิพนี (2550:1-23) ระบุว่า อำเภอดอยหล่อ อยู่ห่างจากที่ตั้งของจังหวัดเชียงใหม่ ไปทางทิศใต้ของเส้นทางสายเชียงใหม่ – ฮอด ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เป็นระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ซึ่งมี พื้นที่รวม 162,583 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่ป่าไม้ 53,648 ไร่ พื้นที่เกษตร 45,612 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยและสาธารณะประโยชน์ 63,323 ไร่

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอสันป่าตองและอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอจอมทอง และอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

3.2.2 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ทั้ง 4 ตำบล เป็นที่ราบเชิงเขาเอียงสูง จากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 300 – 400 เมตร มีความยาวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ประมาณ 15 กิโลเมตร

พื้นที่ภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ ภูเขาม่วนฆ้องกล้วยผา ภูเขาสันบวกหมู ภูเขาปางตุ๊ และภูเขาหน้าผากช้าง แม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปิง และแม่น้ำแม่ขาน

3.2.3 การปกครองและประชากร

อำเภอดอยหล่อเป็น 1 ใน 25 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 54 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลดอยหล่อ 26 หมู่บ้าน ตำบลสองแคว 8 หมู่บ้าน ตำบลยางคราม 11 หมู่บ้าน และตำบลสันติสุข 9 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรในพื้นที่ จำนวน 29,140 คน แบ่งเป็นชาย 14,443 คน หญิง 14,697 คน

3.2.4 ขนาดการถือครองที่ดิน

1) ตำบลดอยหล่อ 34,187 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกลำไย 13,419 ไร่

2) ตำบลสองแคว 5,112 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกลำไย 2,842 ไร่

3) ตำบลยางคราม 48,750 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกลำไย 4,441 ไร่

4) ตำบลสันติสุข 48,937 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกลำไย 4,171 ไร่

3.2.5 สภาพการเกษตร

ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเกษตรกรอำเภอดอยหล่อ ซึ่งนิยมปลูกเป็นอาชีพหลักและเป็นสินค้าทางการเกษตรส่งออก ที่ทำรายได้มากที่สุด โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 24,873 ไร่ พื้นที่ให้ผลแล้ว 24,540 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนที่ทำการผลิตลำไยทั้งหมด 3,480 ครัวเรือน

ลักษณะการทำฟาร์มจะเป็นฟาร์มเดี่ยวขนาดเล็ก พื้นที่ 5 – 10 ไร่ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.5 ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ และร้อยละ 0.5 เป็นพันธุ์พื้นเมืองไว้เพื่ออนุรักษ์ เช่น พันธุ์เบี้ยวเขียว สีชมพู อีแห้วเปลือกหนา เป็นต้น สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 3 – 5 ไร่ต่อครัวเรือน และมีการปลูกพืชรองได้แก่ ข้าวนาปรัง มะเขือเทศ มันฝรั่งและยาสูบ

การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ จำแนกออกเป็น 69 กลุ่ม คือกลุ่มเกษตรกร 3 กลุ่ม กลุ่มเกษตรกรธรรมชาติ 14 กลุ่ม และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 52 กลุ่ม

1) พันธุ์พืชที่ปลูกและปริมาณผลผลิต ได้แก่

(1) ข้าวนาปี พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สันป่าตอง ขาวมะลิ ผลผลิตเฉลี่ย 650 กิโลกรัมต่อไร่

(2) มะเขือเทศ พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ วีเอฟ 134-1-2 ผลผลิตเฉลี่ย 2,500 กิโลกรัมต่อไร่

(3) ลำไย พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ อีดอ อีแห้ว และสีชมพู ผลผลิตเฉลี่ย 1,800 กิโลกรัมต่อไร่

(4) มันฝรั่ง พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ สปุนต้า แอตแลนติก ผลผลิตเฉลี่ย2,500 กิโลกรัมต่อไร่

(5) ยาสูบ พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ เวอร์จิเนีย ผลผลิตเฉลี่ย 2,500 กิโลกรัมต่อไร่

2) เทคโนโลยีการผลิต ได้แก่

การใช้ปุ๋ย เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีควบคู่กับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งได้แก่

(1) การทำนา ก. ใช้ปุ๋ยสูตร 16 - 20 - 0 ร่วมกับ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด

ข. ปุ๋ยสูตร 21 - 0 - 0 และ 46 - 0 - 0 (ก่อนการเก็บเกี่ยว)

(2) ไม้ผล ก. ระยะหลังการเก็บเกี่ยวและแตกใบอ่อนใช้ปุ๋ยสูตร15-15- 15

ข. ระยะสร้างตาดอก และแทงช่อดอก ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12

ค. ระยะติดผล ใช้ปุ๋ยสูตร13-13-21 และ 8-24-24

(3) พืชไร่ มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24 15-15-15 และ 16-16-16 ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

3) การใช้สารเคมี ในปัจจุบันเกษตรกรได้มีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก และเกินอัตราที่กำหนด จึงทำให้เกิดปัญหาสารตกค้างในผลผลิต

3.2.6 สภาพการตลาด

1) แหล่งรับซื้อผลผลิต อำเภอดอยหล่อ ส่วนใหญ่จะมีการค้าขายสินค้าประเภทพืชผลทางทางการเกษตร เช่น ลำไย แคนตาลูป มะเขือเทศ เป็นต้น สำหรับผู้ซื้อลำไยสด ได้แก่ พ่อค้าเหมาสวน พ่อค้าคนกลาง พ่อค้าจร ล้งหรือหยง (มีบริษัทคนจีนมารับซื้อในเขตอำเภอดอยหล่อ 4 จุด) และโรงงานแปรรูป

2) ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกร ชาวสวนลำไยมีวิธีการขาย 3 วิธี ได้แก่ ขายเหมาทั้งสวนเมื่อผลเริ่มแก่ การขายเขียว และเก็บขายเอง นอกจากนี้มีเกษตรกรบางราย ทำการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง

3) วิถีการตลาดลำไย ของอำเภอดอยหล่อ ดังนี้

(1) ชาวสวน ขายผลผลิตให้แก่ พ่อค้าคนกลาง เพื่อส่งล้งที่รับซื้อส่งออกต่างประเทศ หรืออาจไปส่งล้งด้วยตนเองไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

(2) ชาวสวน จำหน่ายลำไยให้แก่พ่อค้าจรต่างจังหวัด เพื่อนำกลับไปจำหน่ายยังจังหวัดของตนเอง หรือจังหวัดที่ตนทำการค้าอยู่

(3) ชาวสวนลำไยจำหน่ายลำไยให้แก่พ่อค้าคนกลาง หรือพ่อค้านายหน้าที่ทำการส่งลำไยไปฝากขายในตลาดกรุงเทพมหานคร

(4) ชาวสวนลำไยจำหน่ายลำไยให้แก่พ่อค้าคนกลาง เพื่อส่งโรงงานแปรรูป

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิต สภาพการตลาด และปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย ดังนี้

4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) ศึกษาเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยในจังหวัดตาก พบว่า ชาวสวนลำไยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-60 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกและแรงงานในครัวเรือน 3-5 คน เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 22 ไร่ มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 1-5 ไร่ ต่อครอบครัว มีรายได้ในภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 100,475 และ 37,790 บาทต่อปี ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่จะเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ในอัตราเฉลี่ย 1,005 บาท/ไร่/ปี 482 บาท/ไร่/ปี 322 บาท/ไร่/ปี ตามลำดับ การจ้างแรงงานในการปลูกและดูแลรักษาลำไย เกษตรกรร้อยละ 60 ไม่จ้างแรงงาน ในส่วนที่จ้างจะจ้างเพียงแค่ 1-2 คนในการดูแล ค่าจ้างอัตราเฉลี่ย 44.75 บาท/วัน/คน แหล่งเงินทุนในการผลิตใช้เงินทุนส่วนตัว กู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ และสหกรณ์ ระยะเวลาของสินเชื่อเป็นระยะสั้น แหล่งให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการปลูกลำไย เกษตรกรร้อยละ 40 ปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรจะได้รับคำแนะนำข่าวสารความรู้ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนแหล่งเสริมสร้างประสบการณ์ในวิชาชีพทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์ในวิชาชีพทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำราทำสวนผลไม้ เพื่อนบ้านใกล้เคียง การอบรมทางวิชาการและการศึกษาดูงาน

สุภาภรณ์ สาชาติ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/files/1087_2551.pdf ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554) ศึกษาเรื่อง วิจัยโครงสร้างการผลิตการตลาดลำไย พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูนและจันทบุรี เป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนเท่ากัน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 46-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) ศึกษาเรื่อง ระบบการผลิตและการตลาดของลำไยสดส่งออกพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่มีประสบการณ์ทำสวนลำไยมานานตั้งแต่ 11–20 ปี รายได้หลักมาจากภาคเกษตรและส่วนใหญ่มีพื้นที่เกษตรเป็นของตนเอง แหล่งเงินทุนจะใช้ของตนเองเป็นหลัก

4.2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) ศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกพันธุ์อีดอ และจะนิยมซื้อกิ่งพันธุ์ ใช้วิธีการปลูกลำไยพร้อมกันทั้งสวน ปริมาณผลผลิตลำไย ในปี 2539 เฉลี่ยไร่ละ 3,616.6 กิโลกรัม ส่วนการใช้ปุ๋ยมีการใช้ทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีร่วมกัน โดยวิธีการฝังรอบทรงพุ่ม สำหรับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ใช้สารเคมี ส่วนการกำจัดวัชพืช จะใช้แรงงานคน การให้น้ำลำไยจะให้ก่อนการออกดอก หลังการออกดอก และหลังการติดผล ส่วนการตัดแต่งกิ่งจะทำหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไย ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย ส่วนใหญ่ใช้เครื่องสูบน้ำ รถไถเดินตามและเครื่องพ่นยา

สุภาภรณ์ สาชาติ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/files/1087_2551.pdf ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554) ศึกษาพบว่า พันธุ์ลำไยที่ปลูกเป็นการค้า คือ พันธุ์ดอ ส่วนใหญ่มีอายุต้นไม่เกิน 10 ปี โดยจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน เกษตรกรมีพื้นที่ปลูก น้อยกว่า 5 ไร่ ส่วนจังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ปลูก 5-10 ไร่ ต้นพันธุ์ได้จากการขยายพันธุ์แบบตอนกิ่ง ส่วนใหญ่ให้ผลผลิตเมื่อปลูกไปแล้ว 3 ปี เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนใช้ระยะปลูก 5x5 ตารางเมตร ให้ลำไยติดผลตามธรรมชาติ ในเดือนกรกฎาคมและสิงหาคม ให้น้ำโดยใช้วิธีลากสาย มีการให้ปุ๋ยเคมีปีละ 2 ครั้งร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยชีวภาพ อัตรา น้อยกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีใช้ระยะปลูก 6x8 และ 8x8 ตารางเมตร บังคับลำไยให้ออกดอกติดผลนอกฤดู ในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม ให้น้ำแบบสปริงเกอร์ จำนวน 1 ครั้ง/วัน ให้ปุ๋ยเคมีปีละ 3 ครั้ง ร่วมกับการใส่ปุ๋ยคอก อัตรา น้อยกว่า 50-100 กิโลกรัมต่อไร่

ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) ศึกษาพบว่า สภาพพื้นที่โดยทั่วไปที่เหมาะสมกับการปลูกลำไยคือ เป็นพื้นที่ราบ ชนิดดินเป็นดินร่วนปนทราย มีน้ำเพียงพอตลอดปี อายุต้นลำไยอยู่ระหว่าง 11-20 ปี แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับและนำมาปฏิบัติส่วนใหญ่ร้อยละ 93 เกษตรกรศึกษาด้วยตนเอง ด้านการผลิตพบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์อีดอทั้งหมด เกษตรกรปรับปรุงดินโดยใช้ปูนขาวและปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก ความถี่ที่ใส่ไม่แน่นอน การใช้ปัจจัยการผลิต โดยทั่วไปเกษตรกรใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก ส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน การใส่ปุ๋ยเคมีแบ่งเป็น3 ระยะ คือเตรียมต้น ออกดอก และสร้างผล การใส่ปุ๋ยเคมีมีหลายสูตรแตกต่างกันตามระยะการพัฒนา ปุ๋ยเคมีหลักที่ใช้คือ 15-15-15 46-0-0 และ 13-13-21 ไม่มีการผสมแม่ปุ๋ยใช้ แต่มีการใช้ธาตุอาหารรองเสริม ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรส่วนใหญ่พบโรคและแมลงในสวนลำไย ใช้วิธีแก้ไขคือพ่นสารเคมี การจัดการสวนด้านตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มและตัดแต่งทุกปีหลังการเก็บเกี่ยวลำไย แต่จะไม่มีการตัดแต่งช่อผลเพื่อเพิ่มขนาดผลลำไย เนื่องจากมีความ

ยุ่งยากและต้นทุนสูง สำหรับการเก็บเกี่ยวตัวชี้วัดสำคัญที่เกษตรกรใช้คือ สีผิว ลักษณะผิว นอกจากนี้ยังพิจารณาขนาดผล และอายุผลประกอบด้วย สำหรับคำแนะนำที่เกษตรกรได้รับนั้น ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะการใช้ปุ๋ย การใช้สารกระตุ้นการออกดอก และการป้องกันกำจัดโรคและแมลง รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพลำไยด้วย

คณาธิป คำวัง และคณะ (2553:157) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตลำไยเป็นของตนเอง พันธุ์ลำไยที่เกษตรกรนิยมปลูก คือ พันธุ์อีดอ การจัดการธาตุอาหารในดินนั้น เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ไม่มีการตรวจสอบธาตุอาหาร ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กมีการตรวจสอบธาตุอาหาร ในด้านการตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีการตัดแต่งกิ่งทันทีหลังการเก็บเกี่ยว ในด้านการให้น้ำ เกษตรกรทั้งสองกลุ่มให้น้ำตามความต้องการน้ำของลำไย ส่วนวิธีการให้น้ำกลุ่มสวนขนาดเล็กนิยมให้น้ำด้วยวิธีการปล่อยท่วมแปลงและลากสายยางรด ส่วนกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ให้น้ำแบบสปริงเกอร์และปล่อยท่วมแปลง ด้านการจัดการคุณภาพผลผลิตเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กมีการปลิดผลส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ไม่มีการปลิดผล ด้านการเก็บเกี่ยว กลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กใช้แรงงานในครัวเรือนในการเก็บผลผลิต ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนและมีการจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วย

4.3 สภาพการตลาดลำไยของเกษตรกร

สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) ศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบราคาขายส่ง/ปลีกลำไย ประเภทของพ่อค้าที่มารับซื้อลำไยเป็นพ่อค้าต่างจังหวัด ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้ามาติดต่อซื้อผลผลิตลำไยเมื่อแก่ และมีเกษตรกรที่ขายลำไยผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 35 เหตุผลเนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็ว วิธีการจำหน่ายผลผลิตใช้การขายเหมา ทำการซื้อขายที่สวนของเกษตรกร เกษตรกรจะเก็บรวบรวมผลผลิตลำไยเองทั้งหมด ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไยเอง มีการแบ่งเกรดผลผลิตลำไย ชำระเงินหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว ส่วนแหล่งข่าวสารด้านราคาลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับทราบจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง

สุภาภรณ์ สาชาติ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/files/1087_2551.pdf ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554) ศึกษาพบว่า สภาพการตลาด การจำหน่ายผลผลิตลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูนและจันทบุรี ส่วนใหญ่จะผ่านพ่อค้าคนกลาง เป็นการซื้อขายแบบล่วงหน้าไม่มีการผูกขาดกับรายใด

ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) ศึกษาพบว่า ระบบตลาด เกษตรกรมีทางเลือกการขายผลผลิต คือ ขายลำไยสด

เพื่อส่งออก ขายลำไยสดแบบมัดช่อ หรือขายเพื่ออบแห้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตลาดและราคา วิธีขายมีทั้งเกษตรกรเก็บขายเอง ขายเหมาสวน จุดอ่อนของเกษตรกร คือไม่มีอำนาจต่อรองเรื่องราคา โดยเฉพาะการขายลำไยสดเพื่อส่งออก เนื่องจากผู้ประกอบการมีการกำหนดราคาตามคุณภาพของลำไย ซึ่งผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์คุณภาพ

เบญจพรรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2547: 12-13) ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน พบว่า การขายผลผลิตลำไยของเกษตรกรจะมี 2 แบบ คือ การขายเหมาสวน และขายเองเป็นลำไยสด โดยมีการแยกคุณภาพลำไยโดยการคัดเกรดผลช่อใส่ตะกร้า ซึ่งจะแบ่งเป็นเกรดใหญ่ๆ ด้วยกัน 4 เกรด คือ AA A B และ C

คณาธิป คำวัง และคณะ (2553: 157) ศึกษาพบว่า ระบบการตลาด ด้านราคาลำไยเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมาก ร้อยละ 68.3 ขายได้ราคาเฉลี่ย 19-20 บาท/กิโลกรัม การขายผลผลิตเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กขายให้กับพ่อค้าคนกลางจากในและนอกพื้นที่และขายแบบเหมาสวน ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ขายลำไยรูปแบบผลสดให้กับแหล่งรับซื้อและพ่อค้าคนกลาง

4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) ศึกษาพบว่า ปัญหาทางด้านการผลิตลำไยที่เกษตรกรส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับแมลง ศัตรูพืช และปัญหาเรื่องคุณภาพผลผลิตลำไย ส่วนปัญหาด้านราคาและการตลาดลำไยที่เกษตรกรส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ปัญหาเกษตรกรขาดความรู้ในการคัดเกรดแยกพันธุ์ลำไย และปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต มีข้อเสนอแนะ คือ ควรจะมีการส่งเสริม และให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยเกี่ยวกับวิธีการดูแลรักษาป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชของลำไยที่ถูกต้องให้กับเกษตรกร ตลอดจนพัฒนาพันธุ์ใหม่ๆ ที่ต้านทานโรคและแมลง เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตลำไย ตลอดจนให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการคัดเกรดลำไย

เบญจพรรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2547: 12-13) ศึกษาพบว่า ปัญหาด้านราคาและการตลาดลำไย ได้แก่ เกรดลำไยที่เกษตรกรคัดเองอาจจะไม่ตรงกับเกรดที่พ่อค้ารับซื้อ เช่น เกษตรกรมีการคัดเกรด AA แต่พ่อค้าอาจจะคัดเป็นเกรด A ซึ่งปัญหาคุณภาพผลผลิตของเกษตรกรไม่ได้ตรงตามคุณภาพของผู้ซื้อ เป็นปัญหาที่สำคัญในการขายผลผลิตของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น คือ พ่อค้ากดราคา โดยเฉพาะช่วงที่มีผลผลิตออกมาก สำหรับการขายเหมาสวน ผู้ซื้อจะเป็นผู้เก็บเกี่ยวเอง โดยมีการตกลงซื้อผลผลิตล่วงหน้าก่อนที่ผลผลิตจะเก็บเกี่ยวได้ ซึ่งเรียกการขายแบบนี้ว่า “การขายแบบตกเขียว” โดยผู้ซื้อกับผู้ขายจะมีการเจรจาตกลงกันเองในการจ่ายเงินค่าผลผลิต การขายเหมาสวนนี้จะไม่มีการคัดคุณภาพผลผลิต ผลผลิตทั้งหมดที่ขายขึ้นอยู่กับการจัดการ

พ่อค้าหรือผู้ซื้อ ส่วนเรื่องราคาผลผลิตนั้น พบว่า ราคาผลผลิตลำไยมีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ซึ่งแม้แต่ในช่วงสัปดาห์เดียวกันอาจจะมีการขึ้นๆลงๆ ไม่เท่ากัน

สุภาภรณ์ สาชาติ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/files/1087_2551.pdf ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554) ศึกษาพบว่า ปัญหาการตลาดในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน คือ สินค้าล้นตลาด และในจังหวัดจันทบุรี คือ คุณภาพและขนาดของผลผลิต

การศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่นี้ ผู้วิจัยนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย สภาพการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในพื้นที่ 4 ตำบล ของอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3,480 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอดอยหล่อ 2554: 12)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของ Taro Yamane (Yamane 1973 อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง 2554: 19-20) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.08 โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 8 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

แทนค่า $n = \frac{3,480}{1+3,480(0.08)^2} = 149.54$

ดังนั้น จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 150 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 92

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากรของแต่ละตำบล จากประชากรทั้งหมดที่ปลูกลำไย จำนวน 3,480 ราย

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับที่	ตำบล	ประชากร (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	ดอยหล่อ	1,414	61
2	ยางคราม	780	34
3	สันติสุข	718	31
4	สองแคว	568	24
รวม	4 ตำบล	3,480	150

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอดอยหล่อ (2554)

1.2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random samplig) ด้วยการจับฉลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในแต่ละตำบล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) 150 ชุด ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) และคำถามปลายเปิด (opened-end question) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย ประกอบด้วย สภาพทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นผู้นำทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย แหล่งที่ไปปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการปลูกลำไย แหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไย ค่าใช้จ่ายในการทำลำไยในฤดู รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 การผลิตลำไยของเกษตรกร ประกอบด้วย พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก แหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไย ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย ชนิดดินที่ปลูกลำไย การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ระยะปลูกลำไย ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ การใส่ปุ๋ยลำไย วิธีการใส่ปุ๋ย ระยะเวลาการให้น้ำลำไย วิธีการให้น้ำลำไย วิธีป้องกันกำจัดโรคพืช วิธีป้องกันกำจัดแมลง วิธีการกำจัดวัชพืช ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย การตัดแต่งช่อผลลำไย ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย เครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 3 การตลาดลำไยของเกษตรกร ประกอบด้วย ลักษณะการขายลำไย การเก็บรวบรวมผลผลิต รูปแบบการขายผลผลิตลำไย ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไย แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไย ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไย การแบ่งเกรดผลผลิตลำไย วิธีการได้รับเงินค่าผลผลิตลำไย ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย ด้านการผลิต ได้แก่ โรคแมลง การใช้ปุ๋ย/สารเคมี น้ำ การตัดแต่งกิ่ง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน คุณภาพของผลผลิตลำไย ด้านการตลาด ได้แก่ การคัดเกรดและแยกพันธุ์ การขนส่ง แรงงานเก็บเกี่ยวผลผลิต ราคาผลผลิต และปริมาณผลผลิต โดยปัญหามีลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 =น้อย 1 = น้อยที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิด

2.1.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษา

2.1.3 นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความคิดเห็น

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

2.2.1 การตรวจสอบความถูกต้อง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งฉบับมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เป็นแบบวัดที่สมบูรณ์ชัดเจน และมีความถูกต้องตามเนื้อหา แล้วจึงนำไปทดสอบกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 20 คน แล้วจึงนำแบบทดสอบมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อให้สมบูรณ์และมีความถูกต้องตามเนื้อหาที่ต้องมีการวัดให้มากที่สุด

2.2.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ นำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่จะศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบค่าความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 4 ปัญหาด้านการผลิตและปัญหาด้านการตลาด โดยคำนวณหาค่า Cronbach alpha ได้เท่ากับ 0.8177 และ 0.8170 ตามลำดับ

2.2.3 นำผลการทดสอบเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มศึกษา

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่จะศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกลำไย อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ในเดือนกันยายน 2553 – สิงหาคม 2554 โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกษตรกร ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ รายชื่อเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ดินสอ ปากกา เครื่องคิดเลข และกล้องถ่ายรูป

3.2 การวางแผนการสัมภาษณ์ โดยทำแผนการออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.3 การสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของเรื่องที่วิจัย และประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการวิจัย เริ่มสัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์ชี้แจงการตอบแบบสัมภาษณ์ อ่านข้อคำถามให้เกษตรกรตอบและผู้สัมภาษณ์บันทึกคำตอบตามที่เกษตรกรตอบ

3.4 การสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และกล่าวขอบคุณเกษตรกรที่ให้การสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร วิเคราะห์โดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การตลาดลำไยของเกษตรกรวิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย โดยปัญหาวิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อเสนอแนะวิเคราะห์โดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ทั้งนี้ การแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ยของระดับปัญหา มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	ระดับปัญหามากที่สุด
3.41 – 4.20	ระดับปัญหามาก
2.61 – 3.40	ระดับปัญหาปานกลาง
1.81 – 2.60	ระดับปัญหาน้อย
1.00 – 1.80	ระดับปัญหาน้อยที่สุด

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

ตอนที่ 2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านการผลิตและการตลาดลำไย

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วในพื้นที่อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย ประกอบด้วย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นผู้นำทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย แหล่งที่ไปปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไย และแหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.1-4.5

ตารางที่ 4.1 เพศและอายุของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	116	77.3
หญิง	34	22.7
อายุ (ปี)		
40 หรือน้อยกว่า	24	16.0
41 – 50	48	32.0
51 – 60	52	34.7
61 – 70	20	13.3
71 หรือมากกว่า	6	4.0
M inimum = 25 Maximum = 76 Mean = 51.29 S.D. = 10.58		

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.1 มีดังนี้

เพศ เกษตรกร ร้อยละ 77.3 เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 22.7 เท่านั้นที่เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกร ร้อยละ34.7 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.0 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 16.0 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ร้อยละ 13.3 มีอายุระหว่าง 61 – 70 ปี และมีส่วนน้อย ร้อยละ4.0 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 25 ปี มากที่สุด 76 ปี และเฉลี่ย 51.29 ปี

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (คน)		
2 หรือน้อยกว่า	16	10.7
3	33	22.0
4	69	46.0
5	23	15.3
6 หรือมากกว่า	9	6.0
M inimum = 1 Maximum = 7 Mean = 3.83 S.D. = 1.13		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	5	3.3
ป.4	82	54.7
ป.6	13	8.7
ม.3 หรือเทียบเท่า	12	8.0
ม.6 หรือ ปวช.	22	14.7
อนุปริญญาหรือ ปวส.	6	4.0
ปริญญาตรี	8	5.2
อื่นๆ (ได้แก่ ปริญญาโท)	2	1.3

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.2 มีดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกร ร้อยละ 46.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 6.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 6 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 7 คน และเฉลี่ย 3.83 คน

ระดับการศึกษา เกษตรกร ร้อยละ 54.7 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 14.7 จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ร้อยละ 8.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.3 ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท

ตารางที่ 4.3 การเป็นผู้นำทางสังคมและการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตรของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นผู้นำทางสังคม		
ไม่เป็น	110	73.3
เป็น*	40	26.7
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	18	12.0
สมาชิก อบต.	5	3.3
คณะกรรมการกลุ่ม/สหกรณ์	8	5.3
อื่นๆ (ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน)	9	6.0
การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร		
ไม่เป็น	12	8.0
เป็น*	138	92.0
กลุ่มผู้ปลูกลำไย	90	60.0
กลุ่มเกษตรกรรมธรรมชาติ	5	3.3
กลุ่มเกษตรกรทำนา	17	11.3
กลุ่มเกษตรกรทำไร่	6	4.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	2.7
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	35	23.3
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	118	78.7

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.3 มีดังนี้

การเป็นผู้นำทางสังคม เกษตรกร ร้อยละ 26.7 เป็นผู้นำทางสังคม โดยเกษตรกรร้อยละ 12.0 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 5.3 และ 3.3 คือเกษตรกรที่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม/สหกรณ์ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 73.3 ไม่ได้เป็นผู้นำทางสังคม

การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 92.0 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร โดยเกษตรกร ร้อยละ 78.7 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อ

การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 60.0 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 2.7 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.4 ประสบการณ์ในการทำสวนลำไยและแหล่งที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สถานภาพทางสังคม	จำนวน	ค่าร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย (ปี)		
10 หรือน้อยกว่า	49	32.7
11 – 20	64	42.7
21 หรือมากกว่า	37	24.6
M inimum = 2 Maximum = 36 Mean = 16.96 S.D. = 8.26		
แหล่งที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไย*		
ศึกษาด้วยตนเอง	123	82.0
เพื่อนบ้านใกล้เคียง	93	62.0
ญาติพี่น้อง	78	52.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	55	36.7
ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิต	49	32.7
กลุ่มเกษตรกร	40	26.7
ตัวแทนบริษัทปุ๋ย/สารเคมี	15	10.0
อื่นๆ (ได้แก่ อินเตอร์เน็ต)	2	1.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.4 มีดังนี้

ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย เกษตรกร ร้อยละ 42.7 มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไยระหว่าง 11 – 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.7 มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และมีส่วนน้อย ร้อยละ 24.6 มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไย มากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนลำไยน้อยที่สุด 2 ปี มากที่สุด 36 ปี และเฉลี่ย 16.96 ปี

แหล่งที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.0 เมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไยจะศึกษาด้วยตนเอง รองลงมา ร้อยละ 62.0 จะปรึกษาเพื่อนบ้านใกล้เคียง เกษตรกร ร้อยละ 52.0 จะปรึกษาญาติพี่น้อง เกษตรกรร้อยละ 36.7 จะปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 32.7 ปรึกษาร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิต และเกษตรกร ร้อยละ 26.7 จะปรึกษากลุ่มเกษตรกร มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ10.0 จะปรึกษาตัวแทนบริษัทปุ๋ย/สารเคมี และร้อยละ 1.3 จะศึกษาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต

ตารางที่ 4.5 แหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร

n = 150

สภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย*		
เพื่อนบ้าน	99	66.0
ญาติพี่น้อง	88	58.7
ร้านขายปุ๋ย/ยา	59	39.3
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	50	33.3
เกษตรกรผู้นำ	50	33.3
ศึกษาดูงาน/อบรม	28	18.7
วิทยุกระจายเสียง	21	14.0
ตำรา/เอกสาร	16	10.7
อาจารย์มหาวิทยาลัย	13	8.7
หนังสือพิมพ์	5	3.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.5 มีดังนี้

แหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย เกษตรกร ร้อยละ 66.0 จะได้รับคำแนะนำและความรู้จากเพื่อนบ้าน รองลงมาร้อยละ 58.7 39.3 33.3 และ 33.3 ได้รับคำแนะนำและความรู้จากญาติพี่น้อง ร้านขายปุ๋ย/ยา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรผู้นำ ตามลำดับ และมีส่วนน้อยร้อยละ 18.7 14.0 10.7 8.7 และ 3.3 ได้รับคำแนะนำ

และความรู้จากการศึกษาดูงาน/อบรม วิทยุกระจายเสียง ตำรา/เอกสาร อาจารย์มหาวิทยาลัย และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย ประกอบด้วย ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกลำไย ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน การจ้างแรงงานในการผลิตลำไย ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดู รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.6 - 4.9 มีดังนี้

ตารางที่ 4.6 ลักษณะการถือครองและขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมดของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกลำไย		
ของตนเอง	140	93.3
เช่าผู้อื่น	6	4.0
พื้นที่มีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า	4	2.7
ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด (ไร่)		
1-5	88	58.6
6 – 10	43	28.7
11 หรือมากกว่า	19	12.7
M inimum = 1 Maximum = 50 Mean = 6.74 S.D. = 6.78		

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.6 มีดังนี้

ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 93.3 ถือครองพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเอง และมีส่วนน้อย ร้อยละ 4.0 และ 2.7 เช่าผู้อื่น และมีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า ตามลำดับ

ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด เกษตรกร ร้อยละ 58.6 มีพื้นที่ปลูกลำไยระหว่าง 1-5 ไร่ เกษตรกร ร้อยละ 28.7 มีพื้นที่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 12.7 มีพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 11 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกลำไยน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 50 ไร่ และเฉลี่ย 6.74 ไร่

ตารางที่ 4.7 จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนและการจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไย ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน (คน)		
0	17	11.3
1	111	74.0
2	19	12.7
3	3	2.0
M inimum = 1 Maximum = 3 Mean = 1.21 S.D. = 0.55		
การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไย (คน)		
ไม่จ้าง	78	52.0
จ้าง*	72	48.0
แรงงานประจำ	16	10.7
แรงงานรายวัน	62	61.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.7 มีดังนี้

จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน เกษตรกร ร้อยละ 11.3 ไม่มีแรงงานการเกษตรในครัวเรือน ร้อยละ 74.0 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเท่ากับ 1 คน ร้อยละ 12.7 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนเท่ากับ 2 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 2.0 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน 3 คน โดยมีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 3 คน และเฉลี่ย 1.21 คน

การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไย เกษตรกร ร้อยละ 48.0 จ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไย โดยเกษตรกร ร้อยละ 61.3 จ้างแรงงานรายวันเพื่อช่วยในการผลิตลำไย และเกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 10.7 จ้างแรงงานประจำเพื่อช่วยในการผลิตลำไย

ตารางที่ 4.8 ค่าใช้จ่ายเป็นค่าปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง/วัชพืช และค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยในฤดู (บาทต่อไร่)		
1. ค่าปุ๋ย (บาทต่อไร่)		
1,000 หรือน้อยกว่า	26	17.3
1,001 – 2,000	71	47.3
2,001 – 3,000	40	26.6
3,001 หรือมากกว่า	13	8.8
M inimum = 300 Maximum = 5,000 Mean = 2,010.67 S.D. = 956.13		
2. ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง (บาทต่อไร่)		
ไม่มี	4	2.7
มี	146	97.3
500 หรือน้อยกว่า	37	24.7
501 – 1,000	64	42.6
1,001 หรือมากกว่า	45	30.0
M inimum = 150 Maximum = 2,000 Mean = 933.80 S.D. = 472.59		
3. ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช (บาทต่อไร่)		
ไม่มี	29	19.3
มี	121	80.7
100 หรือน้อยกว่า	27	18
101 – 200	49	32.6
201 – 300	26	17.4
301 หรือมากกว่า	19	12.7
M inimum = 50 Maximum = 1,200 Mean = 208.67 S.D. = 195.50		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 150

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาทต่อไร่)		
2,000 หรือน้อยกว่า	36	24.2
2,001 – 4,000	79	52.4
4,001 หรือมากกว่า	35	23.4
M inimum = 800 Maximum = 7,800 Mean = 3,153.13 S.D. = 1,368.46		

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.8 มีดังนี้

ค่าใช้จ่ายเป็นค่าปุ๋ยและสารเคมีในการผลิตลำไยในฤดู

ค่าปุ๋ยต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 47.3 มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าปุ๋ยในการผลิตลำไยในฤดู ระหว่าง 1,001 – 2,000 บาทต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 26.6 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 2,001 – 3,000 บาทต่อไร่ มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 17.3 มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อไร่ และร้อยละ 8.8 มีค่าใช้จ่ายมากกว่าหรือเท่ากับ 3,001 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด 300 บาทต่อไร่ มากที่สุด 5,000 บาทต่อไร่ และเฉลี่ย 2,010.67 บาทต่อไร่

ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยต่อไร่ เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย โดยเกษตรกร ร้อยละ 42.6 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยระหว่าง 501 – 1,000 บาทต่อไร่ รองลงมาร้อยละ30.0 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 1,001 บาทต่อไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 24.7 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกร มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยน้อยที่สุด 150 บาทต่อไร่ มากที่สุด 2,000 บาทต่อไร่ และเฉลี่ย 933.80 บาทต่อไร่

ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชต่อไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช โดยเกษตรกร ร้อยละ 32.6 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชระหว่าง 101 – 200 บาทต่อไร่ รองลงมาเกษตรกรร้อยละ18 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาทต่อไร่ ร้อยละ 17.4 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชระหว่าง 201 – 300 บาทต่อไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 12.7 มีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชมากกว่า

หรือเท่ากับ 301บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชน้อยที่สุด 50 บาทต่อไร่ มากที่สุด 1,200 บาทต่อไร่ และเฉลี่ย 208.67 บาทต่อไร่

ค่าใช้จ่ายทั้งหมด เกษตรกร ร้อยละ 52.4 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 2,001 – 4,000 บาทต่อไร่ รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 24.2 และ 23.4 มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาทต่อไร่ และมากกว่าหรือเท่ากับ 4,001 บาทต่อไร่ ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายทั้งหมดน้อยที่สุด 800 บาทต่อไร่ มากที่สุด 7,800 บาทต่อไร่ และเฉลี่ย 3,153.13 บาทต่อไร่

ตารางที่ 4.9 รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย

n = 150

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู (บาทต่อไร่)		
10,000 หรือน้อยกว่า	46	30.7
10,001 – 20,000	82	54.7
20,001 หรือมากกว่า	22	14.6
M inimum = 2,500 Maximum = 60,000 Mean = 15,481.27 S.D. = 8,353.59		
แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย		
ไม่กู้	13	8.7
กู้*	137	91.3
ธ.ก.ส.	90	60.0
กองทุนหมู่บ้าน	23	15.3
ญาติพี่น้อง	10	6.7
สหกรณ์การเกษตร	6	4.0
ธนาคารพาณิชย์	5	3.3
ตัวแทนบริษัทปุ๋ย/ยา	2	1.3
อื่นๆ (ได้แก่ สหกรณ์ครู)	1	0.7

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.9 มีดังนี้

รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู เกษตรกร ร้อยละ 54.7 มีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยระหว่าง 10,001 – 20,000 บาทต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 30.7 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 14.6 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 บาทต่อไร่ โดยมีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยน้อยที่สุด 2,500 บาท มากที่สุด 60,000 บาท และเฉลี่ย 15,481.27 บาท

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 91.3 มีการกู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย โดยเกษตรกร ร้อยละ 60.0 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 15.3 6.7 4.0 3.3 และ 1.3 กู้จากกองทุนหมู่บ้าน ญาติพี่น้อง สหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ และตัวแทนบริษัทปุ๋ย/ยา ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 0.7 กู้เงินจากสหกรณ์ครู

ตอนที่ 2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร

การวิเคราะห์สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในขั้นตอนต่างๆ ประกอบด้วย พันธุ์ที่ใช้ปลูก แหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ ลักษณะพื้นที่ปลูก ชนิดดินที่ปลูก การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ระยะปลูก การใส่ปุ๋ย วิธีการใส่ปุ๋ย ระยะการให้น้ำ วิธีการให้น้ำ วิธีป้องกันกำจัดโรคพืช วิธีป้องกันกำจัดแมลง วิธีการกำจัดวัชพืช ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เครื่องมือที่ใช้ในสวน และปริมาณผลผลิตที่เก็บได้ ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.10 - 4.17

ตารางที่ 4.10 พันธุ์ที่ใช้ปลูกและแหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก*		
อีดอ	150	100.0
แห้ว	5	3.3
แหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไย*		
ซื้อกิ่งตอนมาปลูก	109	72.7
ขยายพันธุ์ด้วยตนเอง	73	48.7
อื่นๆ (ได้แก่ ได้มาจากเพื่อนบ้าน)	1	0.7

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.10 มีดังนี้

พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก เกษตรกรทั้งหมด ร้อยละ 100.0 ใช้พันธุ์อีดอ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 3.3 ใช้พันธุ์แห้ว

แหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไย เกษตรกร ร้อยละ 72.7 ซื้อกิ่งตอนมาปลูก รองลงมา ร้อยละ 48.7 ขยายพันธุ์ลำไยด้วยตนเอง และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 0.7 ได้กิ่งพันธุ์ลำไยมาจากเพื่อนบ้าน

ตารางที่ 4.11 ลักษณะพื้นที่และชนิดดินที่ปลูกลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย*		
พื้นที่ราบ	132	88.0
พื้นที่ดอน	20	13.3
พื้นที่ลุ่ม	9	6.0
ชนิดดินที่ปลูกลำไย*		
ดินร่วนปนทราย	112	74.7
ดินเหนียว	18	12.0
ดินร่วน	16	10.7
ดินลูกรัง	16	10.7
ดินทราย	9	6.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.11 มีดังนี้

ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 88.0 ปลูกลำไยในพื้นที่ราบ รองลงมาร้อยละ 13.3 ปลูกลำไยในพื้นที่ดอน และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 6.0 ปลูกลำไยในพื้นที่ลุ่ม

ชนิดดินที่ปลูกลำไย เกษตรกร ร้อยละ 74.7 ปลูกลำไยในดินร่วนปนทราย รองลงมาร้อยละ 12.0 10.7 และ 10.7 ปลูกลำไยในดินเหนียว ดินร่วน และดินลูกรัง ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 6.0 ปลูกลำไยในดินทราย

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินและระยะปลูกลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน		
ไม่วิเคราะห์	93	62.0
วิเคราะห์*	57	38.0
อินทรียวัตถุ	57	38.0
ธาตุอาหารหลัก	35	23.3
ธาตุอาหารรอง	2	1.3
ธาตุอาหารเสริม	1	0.7
ระยะปลูกลำไย (เมตร x เมตร)		
5x5	30	20.0
8x8	65	43.3
10x10	22	14.7
12x12	6	4.0
อื่นๆ (ได้แก่ 6x6)	27	18.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.12 มีดังนี้

การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน เกษตรกร ร้อยละ 62.0 ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน เกษตรกร ร้อยละ 38.0 มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน โดยเกษตรกร ร้อยละ 38.0 วิเคราะห์อินทรียวัตถุ รองลงมาร้อยละ 23.3 วิเคราะห์ธาตุอาหารหลัก และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 1.3 วิเคราะห์ธาตุอาหารรอง และร้อยละ 0.7 วิเคราะห์ธาตุอาหารเสริม

ระยะปลูกลำไย เกษตรกร ร้อยละ 43.3 เว้นระยะการปลูกลำไย 8x8 เมตร รองลงมาร้อยละ 20.0 เว้นระยะการปลูกลำไย 5x5 เมตร และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 4.0 เว้นระยะการปลูกลำไย 12x12 เมตร

ตารางที่ 4.13 การใส่ปุ๋ยลำไยในระยะต่างๆและวิธีการใส่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การใส่ปุ๋ยลำไยในระยะต่างๆ			
1. ระยะเตรียมต้น			
ไม่ใช้		7	4.7
ใช้*		143	95.3
ปุ๋ยอินทรีย์		143	95.3
ปุ๋ยเคมี	สูตร 15-15-15	95	63.3
	สูตร 46-0-0	15	10.0
2. ระยะออกดอก			
ไม่ใช้		74	49.3
ใช้*		76	50.7
ปุ๋ยอินทรีย์		36	24.0
ปุ๋ยเคมี	สูตร 15-0-0	53	35.3
	สูตร 25-7-7	14	9.3
3. ระยะสร้างผล			
ไม่ใช้		8	5.3
ใช้*		142	94.7
ปุ๋ยอินทรีย์		80	53.3
ปุ๋ยเคมี	สูตร 15-15-15	70	46.7
	สูตร 13-13-21	53	35.3
วิธีการใส่ปุ๋ย			
ไม่ใส่		1	0.7
ใส่โดยการหว่าน		149	99.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.13 มีดังนี้

การใส่ปุ๋ยลำไยในระยะต่างๆ

ระยะเตรียมต้น เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 95.3 ใส่ปุ๋ยในระยะเตรียมต้น โดย เกษตรกร ร้อยละ 95.3 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกร ร้อยละ 63.3 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 10.0 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 4.7 ไม่ใส่ปุ๋ยระยะเตรียมต้น

ระยะออกดอก เกษตรกร ร้อยละ 50.7 ใส่ปุ๋ยในระยะออกดอก โดยเกษตรกร ร้อยละ 35.3 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-0-0 รองลงมาร้อยละ 24.0 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 9.3 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7 และมีเกษตรกร ร้อยละ 49.3 ไม่ใส่ปุ๋ยระยะออกดอก

ระยะสร้างผล เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 94.7 ใส่ปุ๋ยในระยะสร้างผล โดย เกษตรกร ร้อยละ 53.3 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 46.7 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และ ร้อยละ 35.3 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 และมีเกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 5.3 ไม่ใส่ปุ๋ยระยะสร้างผล

วิธีการใส่ปุ๋ย เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 99.3 ใส่ปุ๋ยโดยวิธีการหว่าน และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 0.7 ไม่ใส่ปุ๋ยในการผลิตลำไย

ตารางที่ 4.14 ระยะการให้น้ำลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะการให้น้ำลำไย		
1. ก่อนออกดอก (ครั้งต่อปี)		
ไม่ใส่	2	1.3
ใส่	148	98.7
1-5	74	49.4
6-10	32	21.3
11 หรือมากกว่า	42	28.0
M inimum = 1 Maximum = 16 Mean = 7.82 S.D. = 5.39		
2. หลังออกดอก (ครั้งต่อปี)		
1-2	3	2.0
3-4	41	27.3
5-6	49	32.7
7-8	46	30.7
9 หรือมากกว่า	11	7.3
M inimum = 1 Maximum = 12 Mean = 6.21 S.D. = 2.12		
3. หลังติดผล (ครั้งต่อปี)		
6 หรือน้อยกว่า	21	14.0
7-9	14	9.4
10 -12	65	43.3
13 -15	7	4.6
16 หรือมากกว่า	43	28.7
M inimum = 4 Maximum = 24 Mean = 12.15 S.D. = 3.92		

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.14 มีดังนี้

ระยะเวลาการให้น้ำลำไย

ก่อนออกดอก เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 98.7 มีการให้น้ำลำไยก่อนออกดอก โดยเกษตรกร ร้อยละ 49.4 ให้น้ำลำไยระหว่าง 1-5 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 28.0 ให้น้ำลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 11 ครั้งต่อปี และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 21.3 ให้น้ำลำไยระหว่าง 6-10 ครั้งต่อปี โดยให้น้ำลำไยก่อนออกดอกน้อยที่สุด 1 ครั้งต่อปี มากที่สุด 16 ครั้งต่อปี และเฉลี่ย 7.82 ครั้งต่อปี

หลังออกดอก เกษตรกร ร้อยละ 32.7 ให้น้ำลำไยระหว่าง 5-6 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 30.7 ให้น้ำลำไยระหว่าง 7-8 ครั้งต่อปี และร้อยละ 27.3 ให้น้ำลำไยระหว่าง 3-4 ครั้งต่อปี และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 7.3 ให้น้ำลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ครั้งต่อปี โดยให้น้ำลำไยหลังออกดอกน้อยที่สุด 1 ครั้งต่อปี มากที่สุด 12 ครั้งต่อปี และเฉลี่ย 6.21 ครั้งต่อปี

หลังติดผล เกษตรกร ร้อยละ 43.3 ให้น้ำลำไยระหว่าง 10 -12 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 28.7 ให้น้ำลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 16 ครั้งต่อปี และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 4.6 ให้น้ำลำไยระหว่าง 13 -15 ครั้งต่อปี โดยให้น้ำลำไยหลังติดผลน้อยที่สุด 4 ครั้งต่อปี มากที่สุด 24 ครั้งต่อปี และเฉลี่ย 12.15 ครั้งต่อปี

ตารางที่ 4.15 วิธีการให้น้ำลำไย การป้องกันกำจัดโรคพืช แมลง และวัชพืชของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิธีการให้น้ำลำไย*		
โดยท่อและสายยาง	143	95.3
ระบบสปริงเกอร์	10	6.7
ระบบน้ำหยด	1	0.7
อื่นๆ (ได้แก่ ให้น้ำตามร่อง)	2	1.3
วิธีป้องกันกำจัดโรคพืช*		
แรงงานคน	30	20.0
พ่นสารเคมี	145	96.7
วิธีป้องกันกำจัดแมลง*		
แรงงานคน	27	18.0
ใช้วิธีกล	2	1.3
พ่นสารเคมี	146	97.3
วิธีการกำจัดวัชพืช*		
แรงงานคน	109	72.7
พ่นสารเคมี	123	82.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.15 มีดังนี้

วิธีการให้น้ำลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 95.3 ให้น้ำลำไยโดยท่อและสายยาง และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 0.7 ให้น้ำลำไยโดยระบบน้ำหยด

วิธีป้องกันกำจัดโรคพืช เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 96.7 ป้องกันกำจัดโรคพืชโดยการพ่นสารเคมี และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 20.0 ป้องกันกำจัดโรคพืชโดยแรงงานคน

วิธีป้องกันกำจัดแมลง เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 97.3 ป้องกันกำจัดแมลงโดยการพ่นสารเคมี รองลงมาร้อยละ 18.0 ป้องกันกำจัดแมลงโดยแรงงานคน และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 1.3 ป้องกันกำจัดแมลงโดยวิธีกล

วิธีการกำจัดวัชพืช เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 82.0 กำจัดวัชพืชโดยการพ่นสารเคมี รองลงมาร้อยละ 72.7 กำจัดวัชพืชโดยแรงงานคน

ตารางที่ 4.16 ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่ง การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และเครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย*		
ก่อนออกดอก	16	10.7
หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต	148	98.7
การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต		
ไม่มี	137	91.3
มี (ตัดแต่งช่อผล)	13	8.7
เครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย*		
เครื่องสูบน้ำ	136	90.7
เครื่องพ่นปุ๋ย/ยา	142	94.7
เครื่องตัดหญ้า	103	68.7
รถไถเดินตาม	2	1.3
รถแทรกเตอร์	5	3.3
อื่นๆ (ได้แก่ ไดนาโมปั่นน้ำ)	1	0.7

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.16 มีดังนี้

ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 98.7 ตัดแต่งกิ่งลำไยหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 10.7 ตัดแต่งกิ่งลำไยก่อนออกดอก

การตัดแต่งช่อผลลำไยเพื่อปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 91.3 ไม่มีการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตโดยการตัดแต่งช่อผลลำไย และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 8.7 ที่มีการตัดแต่งช่อผลลำไย

เครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 94.7 ใช้เครื่องพ่นปุ๋ยยา รองลงมาร้อยละ 90.7 และ 68.7 ใช้เครื่องสูบน้ำ และ เครื่องตัดหญ้า ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 0.7 ใช้ไดนาโมปั่นน้ำ

ตารางที่ 4.17 ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวและปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การผลิตลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย*		
สีผิว	98	65.3
ลักษณะผิว	103	68.7
ขนาดผล	105	70.0
อายุผล	63	42.0
อื่นๆ (ได้แก่ กลิ่น)	7	4.7
ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ (กิโลกรัมต่อไร่)		
500 หรือน้อยกว่า	22	14.7
501 – 1,000	81	54.0
1,001 หรือมากกว่า	47	31.3
M inimum = 100 Maximum = 3,000 Mean = 934.95 S.D. = 441.30		

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.17 มีดังนี้

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย เกษตรกร ร้อยละ 70.0 สังเกตจากขนาดผลลำไย รองลงมาร้อยละ 68.7 65.3 และ 42.0 สังเกตจากลักษณะผิว สีผิว และอายุผล ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 4.7 ใช้กลิ่นเป็นตัวชี้วัดในการเก็บเกี่ยว

ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ เกษตรกร ร้อยละ 54.0 ได้ปริมาณผลผลิตลำไยอยู่ระหว่าง 501 – 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 31.3 ได้ปริมาณผลผลิตลำไยมากกว่าหรือเท่ากับ 1,001 กิโลกรัมต่อไร่ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 14.7 ได้ปริมาณผลผลิตลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัมต่อไร่ โดยได้ปริมาณผลผลิตลำไยน้อยที่สุด 100 กิโลกรัมต่อไร่ มากที่สุด 3,000 กิโลกรัมต่อไร่ และเฉลี่ย 934.95 กิโลกรัมต่อไร่

ตอนที่ 3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร

การวิเคราะห์สภาพการตลาดลำไยของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในขั้นตอนต่างๆ ประกอบด้วย ลักษณะการขาย การเก็บรวบรวมผลผลิต รูปแบบการขายผลผลิต ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิต แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีก ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต การแบ่งเกรดผลผลิตที่ได้รับ และวิธีการได้รับเงินค่าผลผลิต ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.18 - 4.21 มีดังนี้

ตารางที่ 4.18 ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการขายลำไย*		
1. ขายเอง	95	63.3
ขายปลีก	5	3.3
ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่น	86	57.3
แปรรูปก่อนแล้วจึงขาย	4	2.7
2. ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง	27	18.0
เหตุผล		
ขาดยานพาหนะ	8	5.3
สะดวกรวดเร็ว	24	16.0
ไม่มีเวลานำไปขายเอง	15	10.0
ได้ราคาดีกว่านำไปขายเอง	19	12.7
3. ขายเหมาทั้งสวน	40	26.7
เมื่อลำไยเริ่มแก่	30	20.0
ก่อนที่ลำไยจะแก่ (ขายเขียว)	12	8.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.18 มีดังนี้

ลักษณะการขายลำไย

ขายเอง เกษตรกร ร้อยละ 63.3 ขายลำไยด้วยตนเอง โดยร้อยละ 57.3 ขายเอง ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่น และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 2.7 ขายเองโดยแปรรูปก่อนขาย

ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง เกษตรกร ร้อยละ 18.0 ขายลำไยโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยเกษตรกรร้อยละ 16.0 ให้เหตุผลว่าสะดวกรวดเร็ว รองลงมาร้อยละ 12.7 และ 10.0 ให้เหตุผลว่าได้ราคาดีกว่านำไปขายเอง และไม่มีเวลานำไปขาย ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 5.3 ให้เหตุผลว่าขาดยานพาหนะ

ขายเหมาทั้งสวน เกษตรกร ร้อยละ 26.7 ขายลำไยแบบขายเหมาทั้งสวน โดยร้อยละ 20.0 จะขายลำไยเมื่อลำไยเริ่มแก่ รองลงมาร้อยละ 8.0 จะขายลำไยก่อนที่ลำไยจะแก่ (ขายเขียว)

ตารางที่ 4.19 การเก็บรวบรวมผลผลิต รูปแบบการขายผลผลิต และประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเก็บรวบรวมผลผลิต		
เก็บรวบรวมเอง	110	73.3
พ่อค้าเก็บรวบรวม	40	26.7
รูปแบบการขายผลผลิตลำไย*		
ขายเพื่ออบแห้ง (รูดร่วง)	49	32.7
ลำไยสดแบบมัดช่อ	10	6.7
ลำไยสดส่งออก (ตะกร้าขาว)	88	58.7
อื่นๆ (ได้แก่ ตะกร้า 20 กิโลกรัม)	11	7.3
ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไย*		
ท้องถิ่น	125	83.3
ต่างจังหวัด	6	4.0
ส่งออก	23	15.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.19 มีดังนี้

ลักษณะการขายลำไย

การเก็บรวบรวมผลผลิต เกษตรกร ร้อยละ 73.3 เก็บรวบรวมผลผลิตลำไยด้วยตนเอง และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 26.7 มีพ่อค้าเป็นผู้เก็บรวบรวมผลผลิตลำไย

รูปแบบการขายผลผลิตลำไย เกษตรกร ร้อยละ 58.7 ขายลำไยสดส่งออก (ตะกร้าขาว) รองลงมา ร้อยละ 32.7 ขายลำไยเพื่ออบแห้ง (รูดร่วง) และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 6.7 ขายลำไยสดแบบมัดช่อ

ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไย เกษตรกร ร้อยละ 83.3 ขายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อลำไย เป็นพ่อค้าในท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 15.3 เป็นพ่อค้าส่งออก มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 4.0 เป็นพ่อค้าจากต่างจังหวัด

ตารางที่ 4.20 แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีก และผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไย

n = 150

การตลาดลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไย*		
พ่อค้าในท้องถิ่น	128	85.3
เพื่อนบ้าน	52	34.7
วิทยุ	6	4.0
ข่าวสารการเกษตร	6	4.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4	2.7
ข่าวสารพาณิชย์	2	1.3
โทรทัศน์	1	0.7
หนังสือพิมพ์	1	0.7
อื่นๆ (ได้แก่ พ่อค้าต่างจังหวัด)	6	4.0
ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไย		
เกษตรกร	24	16.0
พ่อค้ารับซื้อ	96	64.0
ล้งหรือหยง	30	20.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.20 มีดังนี้

แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.3 ทราบราคาขายลำไยจากพ่อค้าในท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 34.7 ทราบราคาขายลำไยจากเพื่อนบ้าน และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 0.7 ทราบราคาขายลำไยจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์

ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไย เกษตรกร ร้อยละ 64.0 มีพ่อค้ารับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา รองลงมาร้อยละ 20.0 มีล้งหรือหยงเป็นผู้กำหนดราคา และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 16.0 เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคา

ตารางที่ 4.21 การแบ่งเกรดผลผลิตและวิธีการได้รับเงินค่าผลผลิตลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n = 150

การตลาดลำไยของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้รับ*		
เกรด 1	115	76.7
เกรด 2	121	80.7
เกรด 3	109	72.7
เกรด 4	50	33.3
วิธีการได้รับเงินค่าผลผลิตลำไย*		
ได้รับเงินทั้งหมดเมื่อขายผลผลิต	118	78.7
รับเงินมัดจำไว้จำนวนหนึ่งและรับเงินส่วนที่เหลือเมื่อเก็บลำไย	38	25.3

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.21 มีดังนี้

การแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้รับ เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 80.7 ได้รับการแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้เป็นเกรด 2 รองลงมาร้อยละ 76.7 และ 72.7 ได้รับการแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้เป็นเกรด 1 และ 3 ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 33.3 ได้รับการแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้เป็นเกรด 4

วิธีการได้รับเงินค่าผลผลิตลำไย เกษตรกร ร้อยละ 78.7 ได้รับเงินค่าผลผลิตลำไยทั้งหมดเมื่อขายผลผลิตลำไย และเกษตรกร ร้อยละ 25.3 ได้รับเงินมัดจำไว้ที่เหลือรับเมื่อเก็บลำไย

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตลำไยของเกษตรกร ประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต (เงินทุน ความรู้ทางเทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์ แรงงาน และธรรมชาติ) โรคแมลงศัตรูลำไย การใช้ปุ๋ย การใช้สารเคมี แหล่งน้ำ ดิน การตัดแต่งกิ่ง และคุณภาพของผลผลิตลำไย ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. ปัจจัยการผลิต						**2.39 (1.15)**	**น้อย**
1) ขาดแคลนเงินทุน	18 (12.0)	38 (25.3)	61 (40.7)	14 (9.3)	19 (12.7)	3.15 (1.15)	ปานกลาง
2) ขาดความรู้ทางเทคโนโลยี	5 (3.3)	29 (19.3)	41 (27.3)	55 (36.8)	20 (13.3)	2.63 (1.05)	ปานกลาง
3) ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์	5 (3.3)	9 (6.0)	16 (10.7)	29 (19.3)	91 (60.7)	1.72 (1.09)	น้อยที่สุด
4) ขาดแคลนแรงงาน	9 (6.0)	19 (12.6)	25 (16.7)	36 (24.0)	61 (40.7)	2.19 (1.26)	น้อย
5) ประสบภัยธรรมชาติ	7 (4.7)	17 (11.3)	38 (25.3)	33 (22.0)	55 (36.7)	2.25 (1.20)	น้อย

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
2. แมลงศัตรูลำไย						**2.26 (1.13)**	**น้อย**
1) มวนลำไย	5 (3.3)	11 (7.3)	34 (22.7)	60 (40.0)	40 (26.7)	2.21 (1.03)	น้อย
2) ผีเสื้อมวนหวาน	3 (2.0)	7 (4.7)	28 (18.7)	65 (43.3)	47 (31.3)	2.03 (0.93)	น้อย
3) หนอนเจาะกิ่งลำต้น/ผล	13 (8.7)	30 (20.0)	26 (17.3)	47 (31.3)	34 (22.7)	2.61 (1.27)	ปานกลาง
4) หนอนกินใบ	9 (6.0)	24 (16.0)	26 (17.3)	51 (34.0)	40 (26.7)	2.41 (1.21)	น้อย
5) ด้วงปีกแข็ง เช่น แมลงค่อมทอง	4 (2.6)	22 (14.7)	28 (18.7)	53 (35.3)	43 (28.7)	2.27 (1.11)	น้อย
6) เพลี้ยต่างๆ						2.04 (1.07)	น้อย
(1) เพลี้ยหอยหลังเต่า	5 (3.3)	13 (8.7)	17 (11.3)	59 (39.4)	56 (37.3)	2.01 (1.07)	น้อย
(2) เพลี้ยแป้ง	4 (2.6)	25 (16.7)	32 (21.3)	43 (28.7)	46 (30.7)	2.32 (1.16)	น้อย
(3) เพลี้ยไฟ	2 (1.3)	16 (10.7)	18 (12.0)	53 (35.3)	61 (40.7)	1.97 (1.04)	น้อย
(4) เพลี้ยกระโดด	4 (2.7)	7 (4.7)	21 (14.0)	50 (33.3)	68 (45.3)	1.86 (1.00)	น้อย

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
3. โรคลำไย						**2.61 (1.25)**	**ปานกลาง**
1) โรคพุ่มไม้กวาด	18 (12.0)	30 (20.0)	38 (25.3)	37 (24.7)	27 (18.0)	2.83 (1.28)	ปานกลาง
2) โรคราดำ	6 (4.0)	28 (18.7)	28 (18.7)	43 (28.6)	45 (30.0)	2.38 (1.21)	น้อย
4. การใช้ปุ๋ย						**2.59 (0.77)**	**น้อย**
1) ราคาแพง	70 (46.7)	63 (42.0)	15 (10.0)	2 (1.3)	0 (0.0)	4.34 (0.71)	มากที่สุด
2) หาซื้อได้ยาก	0 (0.0)	4 (2.6)	12 (8.0)	67 (44.7)	67 (44.7)	1.69 (0.73)	น้อยที่สุด
3) ไม่มีคุณภาพ	1 (0.7)	5 (3.3)	20 (13.3)	53 (35.3)	71 (47.4)	1.75 (0.86)	น้อยที่สุด
5. การใช้สารเคมี						**2.24 (0.76)**	**น้อย**
1) ราคาแพง	58 (38.7)	66 (44.0)	22 (14.7)	4 (2.6)	0 (0.0)	4.19 (0.78)	มาก
2) หาซื้อได้ยาก	1 (0.7)	2 (1.3)	13 (8.7)	60 (40.0)	74 (49.3)	1.64 (0.75)	น้อยที่สุด
3) ไม่มีคุณภาพ	1 (0.7)	5 (3.3)	21 (14.0)	42 (28.0)	81 (54.0)	1.69 (0.88)	น้อยที่สุด
4) อ่านฉลากไม่เข้าใจ	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (7.3)	46 (30.7)	93 (62.0)	1.45 (0.63)	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
6. แหล่งน้ำ						**1.97 (1.26)**	**น้อย**
1) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในสวน	9 (6.0)	25 (16.7)	14 (9.3)	17 (11.3)	85 (56.7)	2.04 (1.37)	น้อย
2) ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง	29 (19.3)	14 (9.3)	19 (12.7)	19 (12.7)	69 (46.0)	2.43 (1.59)	น้อย
3) มีสารเคมีเจือปน	1 (0.7)	3 (2.0)	15 (10.0)	22 (14.7)	109 (72.6)	1.43 (0.81)	น้อยที่สุด
7. ดิน						**1.93 (1.21)**	**น้อย**
1) ขาดความอุดมสมบูรณ์	8 (5.3)	9 (6.0)	29 (19.3)	25 (16.7)	79 (52.7)	1.95 (1.20)	น้อย
2) ขาดธาตุอาหารที่จำเป็น	8 (5.3)	9 (6.0)	28 (18.7)	22 (14.7)	83 (55.3)	1.91 (1.21)	น้อย
8. การตัดแต่งกิ่ง						**1.98 (1.15)**	**น้อย**
1) ขาดแรงงาน	8 (5.3)	14 (9.4)	23 (15.3)	36 (24.0)	69 (46.0)	2.04 (1.21)	น้อย
2) ขาดความรู้ที่ถูกต้อง	4 (2.7)	11 (7.3)	26 (17.3)	37 (24.7)	72 (48.0)	1.92 (1.09)	น้อย

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
9. คุณภาพของผลผลิตลำไย						**2.61 (1.26)**	**ปานกลาง**
1) ลำไยไม่ได้ขนาดตามมาตรฐานที่ต้องการ	17 (11.3)	25 (16.7)	40 (26.6)	37 (24.7)	31 (20.7)	2.73 (1.28)	ปานกลาง
2) สีผิวลำไยไม่สวย	12 (8.0)	19 (12.7)	36 (24.0)	45 (30.0)	38 (25.3)	2.48 (1.23)	น้อย
เฉลี่ยรวม						**2.29 (1.10)**	**น้อย**

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.22 ปัญหาการผลิตลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.29) โดยแยกเป็น 9 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.39) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดแคลนเงินทุน และขาดความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.15 และ 2.63 ตามลำดับ) รองลงมา ปัญหาระดับน้อย มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประสบภัยธรรมชาติและขาดแคลนแรงงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.25 และ 2.19 ตามลำดับ) และปัญหาระดับน้อยที่สุด มี 1 ประเด็น คือ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต (ค่าเฉลี่ย = 1.72)

2. แมลงศัตรูลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.26) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 1 ประเด็น คือ หนอนเจาะกิ่งลำต้น/ผล (ค่าเฉลี่ย = 2.61) รองลงมา ปัญหาระดับน้อย มี 5 ประเด็น ได้แก่ หนอนกินใบ ด้วงปีกแข็ง (เช่น แมลงค่อมทอง) มวนลำไย เพลี้ยต่างๆ (เพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอยหลังเต่า เพลี้ยไฟ เพลี้ยกระโดด) และผีเสื้อมวนหวาน (ค่าเฉลี่ย = 2.41 2.27 2.21 2.04 และ 2.03 ตามลำดับ)

3. โรคลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.61) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 1 ประเด็น คือ โรคพุ่มไม้กวาด (ค่าเฉลี่ย = 2.83) และปัญหาระดับน้อย มี 1 ประเด็น คือ โรคราดำ (ค่าเฉลี่ย = 2.38)

4. การใช้ปุ๋ย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.59) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับมากที่สุดมี 1 ประเด็น คือ ราคาแพง (ค่าเฉลี่ย= 4.34) และปัญหาระดับน้อยที่สุด มี 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีคุณภาพ และหาซื้อได้ยาก (ค่าเฉลี่ย = 1.75 และ 1.69 ตามลำดับ)

5. การใช้สารเคมี เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.24) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับมากมี 1 ประเด็น คือ สารเคมีมีราคาแพง (ค่าเฉลี่ย = 4.19) และปัญหาระดับน้อยที่สุด มี 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีคุณภาพ หาซื้อได้ยาก และอ่านฉลากไม่เข้าใจ (ค่าเฉลี่ย = 1.69 1.64 และ 1.45 ตามลำดับ)

6. แหล่งน้ำ เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.97) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับน้อยมี 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในสวน (ค่าเฉลี่ย = 2.43 และ 2.04) และปัญหาระดับน้อยที่สุด มี 1 ประเด็น คือ แหล่งน้ำมีสารเคมีเจือปน (ค่าเฉลี่ย = 1.43 ตามลำดับ)

7. ดิน เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.93) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับน้อยมี 2 ประเด็น ได้แก่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และขาดธาตุอาหารที่จำเป็น (ค่าเฉลี่ย = 1.95 และ 1.91 ตามลำดับ)

8. การตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย= 1.98) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับน้อยมี 2 ประเด็น ได้แก่ การขาดแคลนแรงงาน และขาดความรู้ที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย = 2.04 และ 1.92 ตามลำดับ)

9. คุณภาพของผลผลิตลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.61) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 1 ประเด็น คือ ผลผลิตลำไยไม่ได้ขนาดตามมาตรฐานที่ต้องการ (ค่าเฉลี่ย = 2.73) และปัญหาระดับน้อย มี 1 ประเด็น คือ สีผิวลำไยไม่สวย (ค่าเฉลี่ย = 2.48)

4.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตลาดลำไย ประกอบด้วย การคัดเกรดและแยกพันธุ์ การขนส่ง การเก็บเกี่ยวผลผลิต และผลผลิตลำไย (ราคาและปริมาณผลผลิต) ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
1. การคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย						**2.69 (1.22)**	**ปานกลาง**
1) ขาดความรู้ในการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย	5 (3.3)	13 (8.7)	36 (24.0)	51 (34.0)	45 (30.0)	2.21 (1.07)	น้อย
2) ไม่มีเวลาในการดำเนินการ	17 (11.3)	26 (17.3)	41 (27.4)	42 (28.0)	24 (16.0)	2.80 (1.23)	ปานกลาง
3) ขาดแคลนแรงงาน	23 (15.3)	31 (20.7)	47 (31.3)	30 (20.0)	19 (12.7)	3.06 (1.24)	ปานกลาง
4) เกรดที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อ	21 (14.0)	20 (13.3)	34 (22.7)	39 (26.0)	36 (24.0)	2.67 (1.35)	ปานกลาง
2. การขนส่งลำไย						**2.28 (1.30)**	**น้อย**
1) ขาดแคลนพาหนะ	12 (8.0)	12 (8.0)	26 (17.3)	40 (26.7)	60 (40.0)	2.17 (1.26)	น้อย
2) ค่าขนส่งแพง	13 (8.7)	24 (16.0)	21 (14.0)	41 (27.3)	51 (34.0)	2.38 (1.33)	น้อย

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

n =150

ปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					Mean (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
3. การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย						**2.62 (1.04)**	**ปานกลาง**
1) ขาดแคลนแรงงานจ้าง	20 (13.3)	40 (26.7)	39 (26.0)	37 (24.7)	14 (9.3)	3.10 (1.19)	ปานกลาง
2) ขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม	3 (2.0)	6 (4.0)	35 (23.3)	71 (47.4)	35 (23.3)	2.14 (0.89)	น้อย
4. ผลผลิตลำไย						**3.54 (1.32)**	**มาก**
1) ราคาผลผลิตลำไยตกต่ำ	54 (36.0)	43 (28.7)	21 (14.0)	12 (8.0)	20 (13.3)	3.66 (1.39)	มาก
2) ราคาเปลี่ยนแปลง/ไม่แน่นอน	50 (33.3)	49 (32.6)	19 (12.7)	19 (12.7)	13 (8.7)	3.69 (1.29)	มาก
3) ผลผลิตลำไยล้นตลาด	30 (20.0)	41 (27.3)	37 (24.7)	23 (15.3)	19 (12.7)	3.27 (1.29)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						**2.78 (1.22)**	**ปานกลาง**

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.23 ปัญหาการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.78) โดยแยกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. การคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.69) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดแคลนแรงงาน ไม่มีเวลาในการดำเนินการ และเกรดที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อ (ค่าเฉลี่ย = 3.06 2.80 และ 2.67 ตามลำดับ) และปัญหาระดับน้อย มี 1 ประเด็น คือ ขาดความรู้ในการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย (ค่าเฉลี่ย = 2.21)

2. การขนส่งลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.28) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับน้อยมี 2 ประเด็น ได้แก่ ค่าขนส่งราคาแพงและขาดแคลนพาหนะ (ค่าเฉลี่ย = 2.38 และ 2.17 ตามลำดับ)

3. การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.62) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 1 ประเด็น คือ ขาดแคลนแรงงานจ้าง (ค่าเฉลี่ย = 3.10) และปัญหาระดับน้อย มี 1 ประเด็น คือ ขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.14)

4. ผลผลิตลำไย เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.54) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับมากมี 2 ประเด็น ได้แก่ ราคาลำไยเปลี่ยนแปลง/ไม่แน่นอนและราคาผลผลิตลำไยตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย= 3.69 และ 3.66 ตามลำดับ) และปัญหาระดับปานกลางมี 1 ประเด็น คือ ผลผลิตลำไยล้นตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.27)

4.3 ข้อเสนอแนะด้านการผลิต

เกษตรกรจำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.33 ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตดังนี้

1. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในด้านเงินทุนในการผลิตลำไย เช่น แหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

2. รัฐควรสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต เพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต เช่น มหาวิทยาลัยจัดอบรมถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตลำไย เป็นต้น

3. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแรงงาน เพื่อช่วยในการผลิตและเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย เช่น การจ้างเด็กนักเรียนนักศึกษาในช่วงปิดภาคเรียน หรือจ้างนักโทษในเรือนจำที่ใกล้พ้นโทษ เพื่อเป็นการสร้างงานและรายได้

4. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ (วาตภัย ภัยแล้ง อุทกภัย) เช่น การปลูกพืชกันลม การเสริมรากลำไยเพื่อป้องกันลม เป็นต้น

5. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับแหล่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง เช่น การขุดบ่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในสวนลำไยในช่วงฤดูแล้ง

6. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคแมลงศัตรูลำไย และวิธีการป้องกันกำจัดอย่างถูกวิธี และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการป้องกันกำจัดโดยวิธีธรรมชาติ เช่น วิธีชีวภาพ วิธีกล หรือใช้สารสกัดจากพืช ผัก สมุนไพร และน้ำหมักชีวภาพ ตลอดจนการใช้วิธีแบบผสมผสาน

7. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยต้นทุนต่ำ เช่น การผสมปุ๋ยใช้เอง การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ฮอร์โมน การผลิตปุ๋ยน้ำจากมูลไส้เดือนดิน สารสกัดจากสมุนไพร เป็นต้น

8. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดินและการจัดการธาตุอาหารอย่างถูกต้องเหมาะสม

9. ภาครัฐควรสนับสนุนความรู้เทคโนโลยีการตัดแต่งกิ่งลำไย เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการตัดแต่งกิ่งลำไยทรงเตี้ย เช่น ทรงฝาชีหงาย ทรงสี่เหลี่ยม เป็นต้น เพื่อควบคุมทรงพุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิตให้ผลตอบแทนคุ้มค่ามากกว่าเดิม

10. ภาครัฐควรสนับสนุนด้านความรู้เทคโนโลยีการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพและมีวิธีการปรับปรุงคุณภาพผลในด้านขนาดผลและสีผิวเปลือก เช่น การปลิดผลลำไย เพื่อให้ผลในช่อมีขนาดใหญ่และสม่ำเสมอกันทั้งช่อ

4.4 ข้อเสนอแนะด้านการตลาดของเกษตรกร

เกษตรกรจำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.33 ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตลาดดังนี้

1. รัฐบาลควรประกันราคา ไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 20 บาท ณ จุด รับซื้อลำไยจากเกษตรกรโดยตรง ไม่ผ่านผู้ประกอบการ เช่น ล้ง เพื่อให้ชาวสวนอยู่ได้

2. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแก้ปัญหาเกี่ยวกับเกรดลำไยที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อ โดยจัดให้มีมาตรฐานเหมือนกันทุกจุดรับซื้อ

3. ภาครัฐควรสนับสนุนความรู้เทคโนโลยีการผลิตลำไยนอกฤดู เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มาอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้สาร

โพแทสเซียมคลอเรต อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมผลผลิตให้ออกสู่ตลาดในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสูง

4. เกษตรกรผู้ผลิตลำไยในอำเภอดอยหล่อควรรวมกลุ่มกันในการขายผลผลิตลำไยเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้สูงขึ้น

5. การจัดมหกรรม “กินลำไย” ในอำเภอดอยหล่อ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตลำไยคุณภาพ ปลอดสารพิษ ควรประชาสัมพันธ์ผลผลิตลำไยให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้เกษตรกรและพ่อค้ามาพบกันโดยตรง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งเสริมการซื้อขายในราคาที่เป็นธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันและจัดตั้งขึ้นเป็นตลาดกลางซื้อขายลำไยในอนาคต

6. การโฆษณาผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น อินเตอร์เน็ต โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา เป็นต้น โดยการเน้นจุดเด่น ประชาสัมพันธ์สรรพคุณของลำไย เช่น ลำไยสุขภาพ เป็นต้น

7. ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันคิดค้นวิจัยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไยให้หลากหลายมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละประเทศ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสขยายตลาดให้กว้างขึ้น

8. ภาครัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนและรณรงค์โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนหันมาบริโภคลำไยมากขึ้น

9. ภาครัฐควรให้ความรู้แก่ผู้ส่งออกและเกษตรกรชาวสวนลำไยในการปฏิบัติตามคำแนะนำของการทำเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ของกรมวิชาการเกษตรอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

บทที่ 5
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยเสนอประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 3,480 ราย โดยกำหนดประชากรทุกตำบล คือ ตำบลดอยหล่อ ตำบลยางคราม ตำบลสันติสุข และตำบลสองแคว

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 8 ได้จำนวนเกษตรกรที่ศึกษาทั้งสิ้น 150 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง ทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย ตอนที่ 2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร ตอนที่ 3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.29 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.83 คน เกษตรกรร้อยละ 54.7 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งเป็นผู้นำทางสังคม เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไยเฉลี่ย 16.96 ปี เมื่อมีปัญหาในการปลูกลำไยจะศึกษาด้วยตนเอง และได้รับคำแนะนำและความรู้เรื่องการผลิตและการตลาดลำไยจากเพื่อนบ้าน

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเอง โดยเฉลี่ย 6.74 ไร่ มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.21 คน และมีการจ้างแรงงานรายวัน เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดูเฉลี่ยต่อไร่ ปีละ 15,481.27 บาท ด้านรายจ่ายต่อไร่ต่อปี ในการผลิตลำไยในฤดู เป็นค่าปุ๋ย เฉลี่ย 2,010.67 บาท ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย เฉลี่ย 933.80 บาท และค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 208.67 บาท รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดเฉลี่ย 3,153.13 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการกู้เงินมาใช้จ่ายในการผลิตลำไย โดยเกษตรกรร้อยละ 60.0 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.3.2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้พันธุ์อีดอ โดยส่วนมากซื้อกิ่งตอนลำไยมาปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ ใช้ระยะการปลูกลำไย 8x8 เมตร ปลูกลำไยในพื้นที่ราบและชนิดดินเป็นดินร่วนปนทราย ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินในพื้นที่ที่มีการผลิตลำไย มีการใส่ปุ๋ย 3 ครั้ง โดยในระยะเตรียมต้น ใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ในระยะออกดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-0-0 และในระยะสร้างผล ใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เกษตรกรเกือบทั้งหมด ใส่ปุ๋ยโดยวิธีการหว่าน มีการให้น้ำลำไยโดยใช้ท่อและสายยาง 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนออกดอกเฉลี่ย 7.82 ครั้งต่อปี หลังออกดอกเฉลี่ย 6.21 ครั้งต่อปี และหลังติดผลเฉลี่ย 12.15 ครั้งต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการป้องกันกำจัดโรคพืช แมลง และวัชพืชโดยการพ่นสารเคมี เกษตรกรเกือบทั้งหมดตัดแต่งกิ่งลำไยระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต และไม่มีการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตโดยการตัดแต่งช่อผล เกษตรกรส่วนใหญ่สังเกตจากขนาดผลและลักษณะผิวลำไยเพื่อเป็นตัวชี้วัดในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และใช้เครื่องพ่นปุ๋ยยา เครื่องสูบน้ำและเครื่องตัดหญ้าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้เฉลี่ยต่อไร่ 934.95 กิโลกรัม

1.3.3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร

ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกรมี 3 รูปแบบ ได้แก่ ขายเองเป็นส่วนใหญ่ ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่น ขายผ่านพ่อค้าคนกลางเพราะสะดวก รวดเร็ว แต่มีเป็นส่วนน้อย และขายเหมาทั้งสวนเมื่อลำไยเริ่มแก่แต่ไม่มากนัก นั่นคือ เกษตรกรเลือกขายผลผลิตเอง รองลงมาขายเหมาทั้งสวน และขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บรวบรวมผลผลิตด้วยตนเองในรูปแบบการขายผลผลิตลำไยสดส่งออก โดยขายแก่พ่อค้าท้องถิ่นที่มารับซื้อ ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไยจากพ่อค้าในท้องถิ่น และพ่อค้าที่รับซื้อลำไยเป็นผู้กำหนดราคา ส่วนใหญ่ได้รับการแบ่งเกรดผลผลิตลำไยเป็นเกรด 1 ถึง 3 และได้รับเงินค่าผลผลิตลำไยทั้งหมดเมื่อขายผลผลิตแล้ว

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย

1) ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดลำไย

(1) ปัญหาด้านการผลิต เกษตรกรมีปัญหาการผลิตลำไย ในภาพรวมระดับน้อย โดยแยกเป็น 9 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านโรคลำไย (โรคพุ่มไม้กวาดและราดำ) และคุณภาพของผลผลิตลำไย (ผลผลิตลำไยไม่ได้ขนาดตามมาตรฐานที่ต้องการและสีผิวลำไยไม่สวย) และปัญหาระดับน้อย มี 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านการผลิตลำไย (ขาดแคลนเงินทุน/ และขาดความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิต/ประสบภัยธรรมชาติ/ขาดแคลนแรงงานและขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต) แมลงศัตรูลำไย (หนอนกินใบ/ด้วงปีกแข็ง/เพลี้ยต่างๆและผีเสื้อมวนหวาน) การใช้ปุ๋ย (ราคาแพง/ไม่มีคุณภาพและหาซื้อได้ยาก) การใช้สารเคมี (ราคาแพง/ไม่มีคุณภาพ/หาซื้อได้ยากและอ่านฉลากไม่เข้าใจ) แหล่งน้ำ (ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง/ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในสวนและมีสารเคมีเจือปน) ดิน (ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และขาดธาตุอาหารที่จำเป็น) และด้านการตัดแต่งกิ่ง (ขาดแคลนแรงงานและขาดความรู้ที่ถูกต้อง)

(2) ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหาการตลาดลำไย ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 4 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับมาก มี 1 ประเด็น คือ ด้านผลผลิตลำไย (ราคาลำไยเปลี่ยนแปลง/ไม่แน่นอนและราคาผลผลิตลำไยตกต่ำและผลผลิตลำไยล้นตลาด) รองลงมา ปัญหาระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย (ขาดแคลนแรงงาน/ไม่มีเวลาในการดำเนินการ/เกรดที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อและขาดความรู้ในการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย) และด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย (ขาดแคลนแรงงานจ้างและขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม) และปัญหาระดับน้อยมี 1 ประเด็น คือ ด้านการขนส่งลำไย (ค่าขนส่งราคาแพงและขาดแคลนพาหนะ)

2) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตลำไย

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไย ได้แก่ ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในด้านเงินทุนในการผลิต จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีการผลิต เพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต การผลิตต้นทุนต่ำ การตัดแต่งกิ่ง โรคแมลงศัตรูและการป้องกันกำจัดอย่างถูกวิธี และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ ตลอดจนการช่วยเหลือเรื่องการจัดหาแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตและเก็บเกี่ยวผลผลิต แหล่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง การวิเคราะห์ดินและการจัดการธาตุอาหารอย่างถูกต้องเหมาะสม

(2) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาด้านการตลาดลำไย

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตลาดลำไย ได้แก่ ต้องการให้รัฐบาลประกันราคารับซื้อจากเกษตรกรโดยตรง ไม่ผ่านผู้ประกอบการ แก้ปัญหาเกี่ยวกับเกรดที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อ จัดให้มีมาตรฐานเดียวกันทุกจุดรับซื้อ สนับสนุนด้านความรู้เทคโนโลยีการผลิตนอกฤดู ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันในการขายผลผลิตเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้สูงขึ้น ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ควรจัดมหกรรม “กินลำไย” การโฆษณาผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น อินเตอร์เน็ต โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา เป็นต้น ทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันคิดค้นวิจัยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ความรู้แก่ผู้ส่งออกและเกษตรกรในการปฏิบัติตามคำแนะนำของการทำเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

2. อภิปรายผล

ผลวิจัยเรื่องการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ นำไปอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย ในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.29 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.83 คน มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไยเฉลี่ย 16.96 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย เกษตรกรเกือบทั้งหมดกู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย โดยกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเมื่อมีปัญหาในการผลิตลำไย เกษตรกร ส่วนใหญ่จะศึกษาด้วยตนเอง มีเพียงร้อยละ 36.7 จะปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/Search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554)

ศึกษาเรื่อง ระบบการผลิตและการตลาดของลำไยสดส่งออก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่มีประสบการณ์ทำสวนลำไยมานานตั้งแต่ 11–20 ปี แต่ขัดแย้งกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) ศึกษาเรื่อง การผลิตและการตลาดลำไยในจังหวัดตาก พบว่า แหล่งเงินทุนในการผลิต ใช้เงินทุนส่วนตัว กู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ และสหกรณ์ ระยะเวลาของสินเชื่อเป็นระยะสั้น แต่สอดคล้องตรงที่กล่าวไว้ว่า แหล่งให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการปลูกลำไย เกษตรกรร้อยละ 40 ปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ด้านสังคม ในเรื่องแหล่งที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาการผลิตลำไย พบว่าเกษตรกรใช้การศึกษาด้วยตนเองเป็นอันดับ 1 ปรึกษาเพื่อนบ้านใกล้เคียงเป็นอันดับ 2 ญาติพี่น้องเป็นอันดับ 3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นอันดับ 4 ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตเป็นอันดับ 5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีประสบการณ์มานานเฉลี่ย 16.96 ปี จึงนับว่ามีความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างมาก ที่จะสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ประกอบกับอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงและญาติพี่น้องที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาในการผลิตลำไยได้สะดวกกว่าที่จะเดินทางไปสอบถามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ต้องเป็นทางการในความรู้สึกของเกษตรกร และเมื่อปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เกษตรกรไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองหรือเป็นปัญหาที่หนักหนาเกินกำลังตนเองในการแก้ไข จึงมีเกษตรกรบางส่วนไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่

ด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการจ้างแรงงานช่วยในการผลิตลำไย พบว่าเกษตรกรจำนวนใกล้เคียงกันที่มีการจ้างและไม่จ้าง โดยกลุ่มที่ไม่จ้างจะทำในพื้นที่น้อยเฉลี่ย 6.74 ไร่ มีแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.21 คน จึงน่าจะเพียงพอที่จะประกอบการเองโดยไม่จ้าง ขณะที่กลุ่มจ้างแรงงานเพิ่ม อาจจะประกอบการในพื้นที่มาก จำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่ทันหรือเพียงพอในการประกอบการ จึงมีการจ้างแรงงานประจำและแรงงานรายวัน เพื่อการรดน้ำใส่ปุ๋ย ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช วัชพืช ตัดแต่งกิ่ง ช่อผล และเก็บเกี่ยวผลผลิต

นอกจากนั้นยังพบว่า ค่าใช้จ่าย (ต้นทุน) ในการผลิตลำไยของเกษตรกรเฉลี่ยไร่ละ 3,153.13 บาท และรายได้ (รายรับ) เฉลี่ยไร่ละ 15,481.27 บาท ดังนั้น เกษตรกรได้กำไรเฉลี่ย ไร่ละ 12,328.14 บาท แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ค่าใช้จ่ายพิจารณาเฉพาะค่าปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงและวัชพืชเท่านั้น ไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าแรงงาน ค่าสารเคมีอื่นๆ วัสดุปรับปรุงดิน ค่าเช่าที่ดิน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น เป็นต้น ซึ่งหากนำมาคำนวณด้วยอาจทำให้เกษตรกรมีกำไรเพียงเล็กน้อยที่เหลือจากการผลิตลำไย

2.2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร

1) เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้พันธุ์อีดอ โดยส่วนมากซื้อกิ่งตอนมาปลูก สอดคล้องกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกพันธุ์อีดอ และจะนิยมซื้อกิ่งพันธุ์

2) เกษตรกรส่วนมากปลูกลำไยในพื้นที่ราบและเป็นดินร่วนปนทราย สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) พบว่า สภาพพื้นที่โดยทั่วไปที่เหมาะสมกับการปลูกลำไยคือ พื้นที่ราบ ชนิดดินเป็นดินร่วนปนทราย

3) เกษตรกรส่วนมากใช้ระยะการปลูกลำไย 8x8 เมตร ขัดแย้งกับ สุภาภรณ์ สาชาติ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/files/1087_2551.pdf ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554) ศึกษาเรื่อง วิจัยโครงสร้างการผลิตการตลาดลำไย พบว่า เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนใช้ระยะปลูก 5x5 ตารางเมตร ส่วนเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีใช้ระยะปลูก 6x8 และ 8x8 ตารางเมตร ทั้งนี้เป็นเพราะ การปลูกลำไย 8x8 เมตร เกษตรกรสามารถเข้าจัดการดูแล ทั้งการใส่ปุ๋ยและฉีดพ่นสารเคมีสะดวกกว่า และใช้พื้นที่ว่างระหว่างแปลง ปลูกพืชอย่างอื่นด้วย

4) เกษตรกรส่วนมากใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งการใส่ปุ๋ยเคมีแบ่งเป็น 3 ระยะ คือในระยะเตรียมต้น ร้อยละ 90.0 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และมีเพียง ร้อยละ 10.0 ที่ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 ในระยะออกดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-0-0 และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ส่วนสูตร 13-13-21 ใส่ในระยะสร้างผล สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) พบว่า การใส่ปุ๋ยเคมีแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ เตรียมต้น ออกดอก และสร้างผล ปุ๋ยเคมีหลักที่ใช้ได้แก่ 15-15-15 46-0-0 และ 13-13-21

5) เกษตรกรส่วนมากใส่ปุ๋ยโดยวิธีการหว่าน ขัดแย้งกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) พบว่า เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ย อินทรีย์และปุ๋ยเคมีร่วมกัน โดยวิธีการฝังรอบทรงพุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะการใส่ปุ๋ยโดยวิธีการหว่านสามารถทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว กว่าการฝังรอบทรงพุ่ม และไม่เสี่ยงต่อการขุดโดนรากของพืชด้วย

6) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ทั้งนี้เป็นเพราะ เกษตรกรคิดว่ายุ่งยาก เสียเวลา สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

7) การป้องกันกำจัดโรค แมลงศัตรูพืช และวัชพืช เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการพ่นสารเคมี สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search

ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เมื่อพบโรคและแมลงในสวนลำไย ใช้วิธีการแก้ไขคือพ่นสารเคมี ทั้งนี้เป็นเพราะใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ถึงแม้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่มีความมั่นใจว่าใช้แล้วได้ผลดี และส่วนใหญ่จะไม่คำนึงถึงอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของตนเอง และสิ่งแวดล้อม

8) การจัดการสวนด้านตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรเกือบทั้งหมด ตัดแต่งกิ่งลำไยระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต แต่จะไม่มีการตัดแต่งช่อผลลำไยเพื่อปรับปรุงคุณภาพผลผลิต สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) พบว่า เกษตรกรตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มและตัดแต่งทุกปีหลังการเก็บเกี่ยวลำไย แต่จะไม่มีการตัดแต่งช่อผลเพื่อเพิ่มขนาดผลลำไย ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรคิดว่ายุ่งยาก เสียเวลา เสียดายผลผลิตที่ปลิดออก เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ และค่าใช้จ่ายสูง ผลที่ได้ไม่คุ้มค่า และติดผลผลิตน้อยเนื่องจากสภาพอากาศ จึงไม่เหมาะที่จะปลิดผลผลิตออก

9) การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย ตัวชี้วัดสำคัญที่เกษตรกรใช้คือขนาดผลเป็นหลัก ประกอบกับลักษณะผิว ขัดแย้งกับปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go. th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) ที่กล่าวไว้ว่า ตัวชี้วัดสำคัญที่เกษตรกรใช้ในการเก็บเกี่ยว คือ สีผิว ลักษณะผิว นอกจากนี้ยังพิจารณาขนาดผล และอายุผลประกอบด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรสามารถสังเกตขนาดผลได้ง่าย ถ้าผลโตได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการ ประกอบกับมีลักษณะผิวที่เกลี้ยง ก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยได้ ส่วนสีผิวนั้นเกษตรกรมักจะนิยมพ่นสารเคมีเพื่อปรับสีผิวให้เหลือง สวย เป็นที่ต้องการของตลาด

2.3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร รูปแบบการขายผลผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ ขายลำไยสดส่งออก เพื่ออบแห้ง และลำไยสดแบบมัดช่อ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตและเก็บรวบรวมผลผลิตลำไยด้วยตนเอง โดยขายเป็นลำไยสดส่งออก ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไย ส่วนมากเป็นพ่อค้าในท้องถิ่น และพ่อค้ารับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา มีการแบ่งเกรดผลผลิตลำไยที่ได้เป็นเกรด 1-3 เกษตรกรจะได้รับเงินค่าผลผลิตลำไยเมื่อขายผลผลิตลำไยทั้งหมดแล้ว ส่วนแหล่งข่าวสารด้านราคาลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบราคาขายลำไยจากพ่อค้าในท้องถิ่น สอดคล้องกับ ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ และคณะ (2551 http://it.doa.go.th/refs/search ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554) พบว่าระบบตลาดของเกษตรกรมีทางเลือกการขายผลผลิต คือ ขายลำไยสดเพื่อส่งออก ขายลำไยสดแบบมัดช่อ หรือขายเพื่ออบแห้ง และสอดคล้องกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) พบว่า มีการแบ่งเกรดผลผลิตลำไย ชำระเงินหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว แต่ขัดแย้งในเรื่อง แหล่งข่าวสารด้านราคาลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับทราบจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง และขัดแย้งกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) พบว่า ประเภทของพ่อค้าที่มารับซื้อลำไยเป็น

พ่อค้าต่างจังหวัด วิธีการจำหน่ายผลผลิตใช้การขายเหมา ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไยเอง

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย

1) ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดลำไย

ปัญหาการผลิตลำไยของเกษตรกร ในภาพรวมระดับน้อย โดยแยกเป็น 9 ประเด็น พบว่า ปัญหาระดับปานกลางมี 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านโรคลำไย และด้านคุณภาพของผลผลิตลำไย และปัญหาระดับน้อย มี 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านการผลิตลำไย ด้านแมลงศัตรูลำไย ด้านการใช้ปุ๋ย ด้านการใช้สารเคมี ด้านแหล่งน้ำ ด้านดิน ด้านการตัดแต่ง ตามลำดับ สอดคล้องกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) พบว่า ปัญหาทางด้านการผลิตลำไยที่เกษตรกรส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืช และปัญหาเรื่องคุณภาพผลผลิตลำไย

นอกจากนั้นยังพบว่าปัญหาการผลิตลำไยมากที่สุดและระดับมากคือ ปุ๋ยเคมี และสารเคมีราคาแพง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง เพราะเกษตรกรมีความจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีในระยะต่างๆ ตั้งแต่ระยะเตรียมต้น ระยะออกดอกและระยะสร้างผล รวมทั้งจำเป็นต้องฉีดพ่นสารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรค แมลง และวัชพืช มิฉะนั้นอาจจะไม่ได้ผลผลิตต่อไร่ ปริมาณเพียงพอคุ้มกับต้นทุนการผลิตที่ลงไปได้

ปัญหาการตลาดลำไยของเกษตรกร ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยแยกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาระดับมาก มี 1 ประเด็น คือ ด้านผลผลิตลำไย (ราคาผลผลิตตกต่ำและมีการเปลี่ยนแปลง/ไม่แน่นอน รวมทั้งมีปริมาณผลผลิตล้นตลาด) รองลงมา ปัญหาระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย (ไม่มีเวลาในการดำเนินการ ขาดแคลนแรงงาน และเกรดที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อ) และด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย มีปัญหาระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ด้านการขนส่งลำไย สอดคล้องกับ เบญจพรรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2547:12-13) พบว่า ปัญหาด้านราคาและการตลาดลำไย ได้แก่ เกรดลำไยที่เกษตรกรคัดเองอาจจะไม่ตรงกับเกรดที่พ่อค้ารับซื้อ และราคาผลผลิตลำไยมีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน และสอดคล้องกับ สายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) พบว่า ปัญหาด้านราคาและการตลาดลำไยที่เกษตรกรส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ปัญหาเกษตรกรขาดความรู้ในการคัดเกรดแยกพันธุ์ลำไย และปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ สาชาติ และคณะ (2551http://it.doa.go.th/refs/files/1087_2551.pdf ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554) พบว่า ปัญหาการตลาดในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน คือ สินค้าล้นตลาด ทั้งนี้เป็นเพราะลำไยในฤดูจะมีผลผลิตพร้อมกันในช่วงเดือนกรกฎาคมและสิงหาคม ทำให้ผลผลิตมีปริมาณมาก เป็นผลทำให้สินค้าล้นตลาด

2) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาด้านการผลิต ให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคแมลงศัตรูลำไย และวิธีการป้องกันกำจัดอย่างถูกวิธี และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการป้องกันกำจัดโดยวิธีธรรมชาติ เช่น วิธีชีวภาพ วิธีกล หรือใช้สารสกัดจากพืช ผัก สมุนไพร และน้ำหมักชีวภาพ สอดคล้องกับสายสมร โชคประเสริฐ (2541: 56) กล่าวว่า ข้อเสนอแนะ คือ ควรจะมีการส่งเสริม และให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยเกี่ยวกับวิธีการดูแลรักษาป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไยที่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรตระหนักถึงอันตรายของการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช จึงต้องการมีความรู้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี เพื่อสุขภาพที่ดีและเป็นการลดต้นทุนการผลิตด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การผลิตลำไยของเกษตรกร ส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน การตัดแต่งช่อผล เป็นต้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการจากกรมพัฒนาที่ดิน อาจารย์จากมหาวิทยาลัย เป็นต้น ควรเข้ามาให้ความรู้ทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เกษตรกร

3.1.2 การผลิตลำไยของเกษตรกร ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องโรคแมลงศัตรูลำไย โดยเฉพาะหนอนกินใบ เพลี้ยแป้ง และโรคพุ่มไม้กวาด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาจารย์จากมหาวิทยาลัย เป็นต้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคแมลงศัตรูลำไยและการป้องกันกำจัดอย่างถูกวิธี

3.1.3 เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องการขาดแคลนเงินทุนในการผลิตลำไย ดังนั้นเกษตรกรควรมีการลดต้นทุนการผลิต ผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น มีการรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต เพื่อจะได้ราคาถูกลง ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในด้านเงินทุนในการผลิตลำไย และมีการติดตามแนะนำเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนของเกษตรกรด้วย

3.1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังมีบทบาทน้อยมากในการเป็นแหล่งให้คำปรึกษา และแหล่งให้ความรู้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาวิธีการส่งเสริมที่เข้าถึงและตรงจุดกับความต้องการของเกษตรกร และเป็นแหล่งให้คำปรึกษาให้ความรู้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ให้ความรู้สึกเป็นกันเองแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง

3.1.5 การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน ยังมีเกษตรกรน้อยรายที่ให้ความสนใจ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ควรเข้าไปให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดิน และการจัดการธาตุอาหารอย่างถูกต้องเหมาะสม

3.1.6 ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไย เนื่องจากค่าสารเคมีและปุ๋ยเคมีมีราคาแพง ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการจากกรมพัฒนาที่ดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัย เป็นต้น ควรสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ สูตรบำรุงต้น/ผล และน้ำหมักฉีดพ่นป้องกันกำจัดโรคแมลง การเลี้ยงไส้เดือนดิน การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เป็นต้น

3.1.7 เกษตรกรที่จ้างแรงงานทำการเกษตร ยังมีมากพอๆกับเกษตรกรที่ไม่มีการจ้าง หากอนาคตไม่มีแรงงานให้จ้าง โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ จึงควรมีวิธีการแก้ปัญหานี้ โดยการจัดการสวนลำไยโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วย เช่น การใส่น้ำ และปุ๋ย ด้วยระบบสปริงเกอร์ ตัดแต่งกิ่งด้วยวิธีการควบคุมทรงพุ่ม เป็นต้น และจ้างแรงงานจากผู้ที่กระทำผิดที่ใกล้พ้นโทษแล้วแต่อยู่ในช่วงคุมประพฤติ หรือนักเรียนนักศึกษาที่เรียนทางด้านการเกษตรให้เข้ามาฝึกงานในสวน

3.1.8 เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องราคาลำไยเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน และราคาตกต่ำ ดังนั้น เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิต สร้างอำนาจการต่อรองให้สูงขึ้น รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประกันราคารับซื้อลำไยจากเกษตรกรโดยตรงอย่างมีมาตรฐานและเป็นธรรม ไม่ผ่านผู้ประกอบการ และรณรงค์การโฆษณาประชาสัมพันธ์การบริโภคลำไยผ่านทางสื่อต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนการคิดค้นวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตลำไย หาตลาดใหม่ๆ เพื่อเพิ่มช่องการการจำหน่ายให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรสนับสนุนความรู้เทคโนโลยีการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อควบคุมผลผลิตให้ออกสู่ตลาดในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสูง เป็นการลดความเสี่ยงในเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำของเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยตามระบบการจัดการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

3.2.2 ควรศึกษาด้านต้นทุนการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกร

3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพลำไยของเกษตรกร

3.2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มในการผลิตและการจัดการด้านการตลาดลำไยของเกษตรกร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการค้าภายในจังหวัดเชียงใหม่ (2554) “ รายงานภาวะราคาสินค้าลำไยที่เกษตรกรขายได้ ” ค้นคืนวันที่ 23 ธันวาคม 2554 จาก http://www.dit.go.th/chiangmai/con tent det.asp? deptid=25&catid=447&detid=5267

กรมวิชาการเกษตร (2554) “ ขั้นตอนการปฏิบัติในการผลิตลำไยในฤดู ” ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2554 จาก http://www.kstation.tv/index.php?option=com_ content & view=article&id=81&Itemid

กรมส่งเสริมการเกษตร (2553ก.) “ ข้อมูลลำไย ” ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม2554 จาก http://www.ndoae.doae.go.th/Data_plant/longan2010.htm#history

_____ (2553ข.) “ โครงสร้างการตลาดลำไย ” ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://previously.doae.go.th/report/last/bt81.htm

คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคเหนือ (2554) “ ปริมาณผลผลิตลำไยที่ออกสู่ตลาดในปี ” 54 ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554 จาก http://www.oae.go.th/ ewt_ news. php?nid=10055&filename=index

คณาธิป คำวัง และวรทัศน์ อินทรัคคัมพร (2553) “ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่” *วารสารเกษตร 27, 4* พฤศจิกายน : 157

จินดา ขลิบทอง (2554) “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาทางส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 หน้า 19-20 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

ธีรนุช เจริญกิจ และพาวิน มะโนชัย (2548) *การจัดการสวนลำไยให้ได้คุณภาพ* เชียงใหม่ ยูเนี่ยนออฟเซท

เบญจพรรณ เอกะสิงห์ ธันยา พรหมบุรัมย์ ฑีฆา โยธาภักดี และกมล งามสมสุข (2547) “ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ กิ่งกาญจน์ เกียรติอนันต์ ชวนชื่น เดี่ยววิไล ฉัตรสุดา เชิงอักษร ศิริพร พจนสุนทร และสุวรรณ หาญวิริยะพันธุ์ (2551) “ การศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก” ค้นคืนวันที่ 6 กรกฎาคม 2554 จาก http://it.doa.go.th/refs/search

พาวิน มะโนชัย (2543) “ ประวัติและถิ่นกำเนิดของลำไย ” เชียงใหม่ คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

_____(2554) “ สถาณการณ์การผลิตลำไยปี 2554 ” ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2554 จาก http://www.youtube.com/watch?v=LVw06s3a2Mw

พาวิน มะโนชัย วรินทร์ สุทนต์ จิรนันท์ เสนานาญ พิชัย สมบูรณ์วงศ์ ธีรนุช เจริญกิจ ยุทธนา เขาสุเมรุ จริยา วิสิทธิ์พานิช และชาตรี สิทธิกุล (2550) *เทคโนโลยีการผลิตลำไยนอกฤดู* เชียงใหม่ ยูเนี่ยนออฟเซท

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ ดุษฎี ณ ลำปาง และรำไพวรรณ อภิชาตพงศ์ชัย (2542) *ลำไยไม้ผลเศรษฐกิจสำคัญเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม* เชียงใหม่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียง ใหม่

ไม่ระบุผู้แต่ง (2552) *การตลาดลำไย:สถาณการ์การแข่งขัน* เอกสาร หน้า 40 - 52 เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

_____(2554) “ มาตรการรองรับลำไยภาคเหนือ ” ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554 จาก http://www.acfs.go.th/news_detail.php?ntype=09&id=9617

_____(2554) “ สถานการณ์การตลาดลำไยในจังหวัด ” ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554 จาก http://www.thainews70.com/news/newsboonyarit/ view.php?topic=1670

สายสมร โชคประเสริฐ (2541) “ การผลิตและการตลาดลำไยในจังหวัดตาก ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สารานุกรมเสรี (2554) “ ประวัติลำไย ” ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.muanglamphun.com

สุภาภรณ์ สาชาติ เกษมศักดิ์ ผลากร จารุพรรณ มนัสสากร และวิทย์ นามเรืองศรี (2551) “ วิจัยโครงสร้างการผลิตการตลาดลำไย ” ค้นคืนวันที่ 14 สิงหาคม 2554 จาก http://it.doa.go.th /refs/files/1087_ 2551.pdf

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2554ก.) “ ข้อมูลด้านเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ” ค้นคืนวันที่ 10 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.chiangmai.com/cm-read.php?id_ post = 615

_____ (2554ข.) “ สถานการณ์การผลิตลำไยปี 2554 ” ค้นคืนวันที่ 11 สิงหาคม 2554 จาก http://www.kehakaset.com/index.php?option=com_ con tent & view=article&id=412:--2554&catid=38

สำนักงานเกษตรอำเภอดอยหล่อ (2554) *การขึ้นทะเบียนเกษตรกรของพื้นที่อำเภอดอยหล่อ เอกสารสำนักงานการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไย* 2554 หน้า 12

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) “ ข้อมูลลำไย ” ค้นคืนวันที่ 10 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.chiangmai.com/cm-read.php?id_ post = 615

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2541) “ มาตรฐานลำไยของประเทศไทย ” ค้นคืนวันที่ 12 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.ndoae.doae.go.th/article 2010/longan/longan_ standard.html

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2553) “ สถานการณ์ลำไยและแนวโน้มปี 2553” ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.ndoae.doae.go.th/news/news_0121.html

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554) “ พื้นที่ปลูกลำไย ” ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2554 จาก http://www.ryt9.com/s/tpd/1197906

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 เชียงใหม่ (2553ก.) “ การปลูกลำไยในประเทศไทย ” ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.ndoae.doae.go.th/article 2010/longan/longan_intro.html

_____ (2553ข.) “ ขั้นตอนของการปลูกลำไย ” ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.ndoae.doae.go.th/article 2010/longan/longan_intro.html

_____ (2541) “ ครบเครื่องเรื่องลำไย:พันธุ์ลำไย ” ข้อมูลลำไย ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.ndoae.doae.go.th/ article2010/longan /longan _intro.html

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (2554) “ สถานการณ์การตลาดลำไยในประเทศ ” ค้นคืนวันที่ 18 ธันวาคม 2554 จาก http://www.phtnet.org/news54/view-news.asp?nID=14

อินทร ทิพนี (2550) *แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอดอยหล่อจังหวัดเชียงใหม่ปี 2550* หน้า 1-23 เชียงใหม่ สำนักงานเกษตรอำเภอดอยหล่อ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

การผลิตและการตลาดลำไย ของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : 1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อการติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

ตอนที่ 2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านการผลิตและการตลาดลำไย

4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมายถูกในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ และ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

1.1 สภาพทางสังคม

1. เพศ 1 ( ) ชาย 2 ( ) หญิง

2. อายุ..... ปี

3.จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน (รวมตัวท่านด้วย)

4.ระดับการศึกษา

( ) ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 1 ป.4 ( ) 2 ป.6

( ) 3 ม.3 หรือเทียบเท่า ( ) 4 ม.6 หรือ ปวช. ( ) 5 อนุปริญญาหรือ ปวส.

( ) 6 ปริญญาตรี ( ) 7 อื่นๆ (ระบุ) .....

5.การเป็นผู้นำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

( ) 2 สมาชิก อบต.

( ) 3 คณะกรรมการกลุ่ม/สหกรณ์

( ) 4 อื่นๆ (ระบุ).....

6.การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 กลุ่มผู้ปลูกลำไย ( ) 2 กลุ่มเกษตรกรรมธรรมชาติ

( ) 3 กลุ่มเกษตรกรทำนา ( ) 4 กลุ่มเกษตรกรทำไร่

( ) 5 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ( ) 6 กลุ่มยุวเกษตรกร

( ) 7 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ( ) 8 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.

( ) 9 อื่นๆ (ระบุ).....

7.ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย.....ปี

8.แหล่งที่ไปปรึกษาเมื่อมีปัญหาในการปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ศึกษาด้วยตนเอง ( ) 2 ญาติพี่น้อง

( ) 3 ตัวแทนบริษัทปุ๋ย/สารเคมี ( ) 4 เพื่อนบ้านใกล้เคียง

( ) 5 กลุ่มเกษตรกร ( ) 6 ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิต

( ) 7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ( ) 8 อื่นๆ (ระบุ).....

9.แหล่งได้รับคำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 วิทยุ ( ) 2 หนังสือพิมพ์

( ) 3 ตำรา/เอกสาร ( ) 4 เกษตรกรผู้นำ

( ) 5 ญาติพี่น้อง ( ) 6 เพื่อนบ้าน

( ) 7 ร้านขายปุ๋ย/ยา ( ) 8 อาจารย์มหาวิทยาลัย

( ) 9 ศึกษาดูงาน/อบรม ( ) 10 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

( ) 11 อื่นๆ (ระบุ).....

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1.ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

( ) 1 ของตนเอง.....ไร่

( ) 2 เช่าผู้อื่น.....ไร่

( ) 3 พื้นที่มีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า..... ไร่

( ) 4 พื้นที่อื่นๆ(ระบุ) .....ไร่

2.ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด..... ไร่

3.จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน

( ) 1 ชาย.....คน

( ) 2 หญิง.....คน

4.การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตลำไย

( ) ไม่จ้าง ( ) จ้าง (ระบุ)

1 แรงงานประจำ

2 แรงงานรายวัน

5.ค่าใช้จ่ายในการทำลำไยในฤดู

1 ปุ๋ย..... บาท/ไร่/ปี (ปุ๋ยเคมี, ปุ๋ยอินทรีย์และฮอร์โมนพืช)

2 ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย.....บาท/ไร่/ปี

3 ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช.....บาท/ไร่/ปี

6.รายได้จากการขายผลผลิตลำไยในฤดู(เดือนกันยายน 2553 – สิงหาคม2554).....บาท/ไร่/ปี

7.แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) ทุนส่วนตัว ( ) กู้ยืม จากแหล่ง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ธนาคารพาณิชย์ ( ) 2 ธ.ก.ส.

( ) 3 ญาติพี่น้อง ( ) 4 สหกรณ์การเกษตร

( ) 5 ตัวแทนบริษัทปุ๋ย/ยา ( ) 6 กลุ่มเกษตรกร

( ) 7 พ่อค้า ( ) 8 กองทุนหมู่บ้าน

( ) 9 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการผลิตลำไยของเกษตรกร

1.พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 อีดอ ( ) 2 ชมพู ( ) 3 แห้ว

( ) 4 เบี้ยวเขียว ( ) 5 พันธุ์อื่นๆ(ระบุ) .....

2.แหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ขยายพันธุ์ด้วยตนเอง ( ) 2ซื้อกิ่งตอนมาปลูก ( ) 3อื่นๆ(ระบุ) .....

3.ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 พื้นที่ราบ ( ) 2 พื้นที่ดอน

( ) 3 พื้นที่ลุ่ม ( ) 4 อื่นๆ(ระบุ) .....

4.ชนิดดินที่ปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ดินเหนียว ( ) 2 ดินร่วน

( ) 3 ดินทราย ( ) 4 ดินร่วนปนทราย

( ) 5 ดินลูกรัง ( ) 6 อื่นๆ(ระบุ) .....

5.การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน

( ) 1 อินทรียวัตถุ

( ) 2 ธาตุอาหารหลัก (ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม)

( ) 3 ธาตุอาหารรอง (แคลเซียม แมกนีเซียม กำมะถัน)

( ) 4 ธาตุอาหารเสริม (เหล็ก แมงกานีส ทองแดง โบรอน สังกะสี โมลิบดีนัม และ คลอรีน)

6.ระยะปลูกลำไย (เมตร x เมตร)

( ) 1 5x5 ( ) 2 8x8 ( ) 3 10x10

( ) 4 12x12 ( ) 5 8x12 ( ) 6 อื่นๆ(ระบุ) .....

7.ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ (กันยายน 2553 – สิงหาคม 2554).....กิโลกรัม/ไร่

8.การใส่ปุ๋ยลำไย

1 เตรียมต้น

( ) 1 ปุ๋ยอินทรีย์ อัตราที่ใช้.....กิโลกรัม/ไร่

( ) 2 ปุ๋ยเคมี อัตราที่ใช้..... กิโลกรัม/ไร่ สูตร.....

2 ออกดอก

( ) 1 ปุ๋ยอินทรีย์ อัตราที่ใช้.....กิโลกรัม/ไร่

( ) 2 ปุ๋ยเคมี อัตราที่ใช้..... กิโลกรัม/ไร่ สูตร.....

3 สร้างผล

( ) 1 ปุ๋ยอินทรีย์ อัตราที่ใช้.....กิโลกรัม/ไร่

( ) 2 ปุ๋ยเคมี อัตราที่ใช้..... กิโลกรัม/ไร่ สูตร.....

4 อื่นๆ (ระบุ) .....

( ) 1 ปุ๋ยอินทรีย์ อัตราที่ใช้.....กิโลกรัม/ไร่

( ) 2 ปุ๋ยเคมี อัตราที่ใช้..... กิโลกรัม/ไร่ สูตร.....

9.วิธีการใส่ปุ๋ย

( ) 1 หว่าน ( ) 2 ฝังรอบทรงพุ่ม ( ) 3 ผ่านทางระบบน้ำ ( ) 4 อื่นๆ (ระบุ)……...

10.ระยะเวลาการให้น้ำลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ก่อนออกดอก จำนวน ..... ครั้ง/ปี

( ) 2 หลังออกดอก จำนวน ..... ครั้ง/ปี

( ) 3 หลังติดผล จำนวน ..... ครั้ง/ปี

( ) 4 อื่นๆ (ระบุ).....

11.วิธีการให้น้ำลำไย

( ) 1 โดยท่อและสายยาง ( ) 2 ระบบสปริงเกอร์

( ) 3 ระบบน้ำหยด ( ) 4 อื่นๆ (ระบุ).....

12.วิธีป้องกันกำจัดโรคพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 แรงงานคน เช่น ใช้มือทำลาย ( ) 2 พ่นสารเคมี

( ) 3 อื่นๆ (ระบุ)……

13.วิธีป้องกันกำจัดแมลง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 แรงงานคน เช่น ใช้มือทำลาย ( ) 2 ใช้วิธีกล เช่น กับดัก

( ) 3 พ่นสารเคมี ( ) 4 อื่นๆ (ระบุ)……

14.วิธีการกำจัดวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 แรงงานคน ( ) 2 พ่นสารเคมี ( ) 3 อื่นๆ (ระบุ)……

15.ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่งลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ก่อนออกดอก ( ) 2 หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต

( ) 3 อื่นๆ (ระบุ).....

16.การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต โดยการตัดแต่งช่อผลลำไย

( ) ไม่มี ( ) มี

17.ตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 สีผิว ( ) 2 ลักษณะผิว ( ) 3 ขนาดผล

( ) 4 อายุผล ( ) 5 อื่นๆ (ระบุ)…….

18.เครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 เครื่องสูบน้ำ ( ) 2 เครื่องพ่นปุ๋ย/ยา

( ) 3 เครื่องตัดหญ้า ( ) 4 รถไถเดินตาม

( ) 5 รถแทรกเตอร์ ( ) 6 อื่นๆ (ระบุ)……..

ตอนที่ 3 ข้อมูลการตลาดลำไยของเกษตรกร

1.ลักษณะการขายลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1 ( ) ขายเอง (ระบุ)

( ) 1 ขายปลีก ( ) 2 ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่น

( ) 3 แปรรูปก่อนแล้วจึงขาย

2 ( ) ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง เหตุผล (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 ขาดยานพาหนะ ( ) 2 สะดวกรวดเร็ว

( ) 3 ไม่มีเวลาที่จะนำไปขายเอง ( ) 4 ได้ราคาดีกว่านำไปขายเอง

( ) 5 อื่นๆ (ระบุ).....

3 ( ) ขายเหมาทั้งสวน (ระบุ)

( ) 1 เมื่อลำไยเริ่มแก่ ( ) 2 ก่อนที่ลำไยจะแก่(ขายเขียว)

4 ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

2.การเก็บรวบรวมผลผลิต

( ) 1 เก็บรวบรวมเอง ( ) 2 พ่อค้าเก็บรวบรวม ( ) 3 อื่นๆ (ระบุ).....

3.รูปแบบการขายผลผลิตลำไย

( ) 1 ขายเพื่ออบแห้ง(รูดร่วง) ( ) 2 ลำไยสดแบบมัดช่อ

( ) 3 ลำไยสดส่งออก (ตะกร้าขาว) ( ) 4 อื่นๆ (ระบุ).....

4.ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไย

( ) 1 ท้องถิ่น ( ) 2 ต่างจังหวัด ( ) 3 ส่งออก ( ) 4 อื่นๆ (ระบุ) .....

5.แหล่งที่ทำให้ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1 วิทยุ ( ) 2 โทรทัศน์ ( ) 3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

( ) 4 หนังสือพิมพ์ ( ) 5 ข่าวสารการเกษตร ( ) 6 เพื่อนบ้านใกล้เคียง

( ) 7 ข่าวสารพาณิชย์ ( ) 8 พ่อค้าในท้องถิ่น ( ) 9 อื่นๆ (ระบุ).....

6.ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไย

( ) 1 เกษตรกร ( ) 2 พ่อค้ารับซื้อ ( ) 3 ล้งหรือหยง ( ) 4 อื่นๆ (ระบุ).....

7.การแบ่งเกรดผลผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) เกรด 1 ( ) เกรด 2 ( ) เกรด 3 ( ) เกรด 4

( ) เกรด 5 ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

8.วิธีการได้รับเงินค่าผลผลิตลำไย

( ) 1 ได้รับเงินทั้งหมดเมื่อขายผลผลิตทั้งหมดได้แล้ว

( ) 2 รับเงินมัดจำไว้จำนวนหนึ่งและรับเงินส่วนที่เหลือเมื่อเก็บลำไย

( ) 3 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรด้านการผลิตและการตลาดลำไย

4.1.1 ปัญหาด้านการผลิต

คำชี้แจง: โปรดแสดงความคิดเห็นว่าประเด็นปัญหาต่อไปนี้เป็นปัญหาในการผลิตลำไยมากน้อยเพียงใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตามระดับปัญหาดังต่อไปนี้

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1.ปัญหาการผลิตลำไย						
1 ขาดแคลนเงินทุนเพื่อการผลิต						
2 ขาดความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิต						
3 ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตทางการเกษตร						
4 ขาดแคลนแรงงานเพื่อการผลิต						
5 ประสบภัยธรรมชาติ (วาตภัย, ภัยแล้ง,อุทกภัย)						
6 อื่นๆ (ระบุ).....						

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
2. ปัญหาเกี่ยวกับแมลงระบาด						
1 มวนลำไย						
2 ผีเสื้อมวนหวาน						
3 หนอนเจาะกิ่งลำต้น/ผล						
4 หนอนกินใบ						
5 ด้วงปีกแข็ง เช่น แมลงค่อมทอง						
6 เพลี้ยต่างๆ						
6.1 เพลี้ยหอยหลังเต่า						
6.2 เพลี้ยแป้ง						
6.3 เพลี้ยไฟ						
6.4 เพลี้ยกระโดด						
7 แมลงอื่นๆ (ระบุ).....						
3. ปัญหาเกี่ยวกับโรคลำไยระบาด						
1 โรคพุ่มไม้กวาด						
2 โรคราดำ						
3 โรคอื่นๆ (ระบุ).....						
4. ปัญหาการใช้ปุ๋ย						
1 ราคาแพง						
2 หาซื้อได้ยาก						
3 ไม่มีคุณภาพ						
4 อื่นๆ (ระบุ).....						
5. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมี						
1 ราคาแพง						
2 หาซื้อได้ยาก						
3 ไม่มีคุณภาพ						
4 อ่านฉลากไม่เข้าใจ						
5 อื่นๆ (ระบุ).....						

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
6.ปัญหาเรื่องน้ำ						
1 ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อใช้ในสวน						
2 ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง						
3 มีสารเคมีเจือปน						
4 อื่นๆ (ระบุ).....						
7.ปัญหาเรื่องดิน						
1 ขาดความอุดมสมบูรณ์						
2 ขาดธาตุอาหารที่จำเป็น						
3 อื่นๆ (ระบุ).....						
8.ปัญหาเรื่องการตัดแต่งกิ่ง						
1 ขาดแรงงาน						
2 ขาดความรู้ที่ถูกต้อง						
3 อื่นๆ (ระบุ).....						
9.ปัญหาเรื่องคุณภาพของผลผลิตลำไย						
1 ลำไยไม่ได้ขนาดตามมาตรฐานที่ต้องการ						
2 สีผิวลำไยไม่สวย						
3 อื่นๆ (ระบุ).....						
10.ปัญหาเรื่องอื่นๆ (ระบุ).....						

4.1.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิต

1.การผลิต

.....

.....

.....

2.แมลงและโรค

.....

.....

.....

3.การใช้ปุ๋ยและสารเคมี

.....

.....

.....

4.น้ำและดิน

.....

.....

.....

5.การตัดแต่งกิ่ง .....

.....

.....

6.คุณภาพของผลผลิต .....

.....

.....

4.2.1 ปัญหาด้านการตลาด

คำชี้แจง:โปรดแสดงความคิดเห็นว่าประเด็นปัญหาต่อไปนี้เป็นปัญหาในการตลาดลำไยมากน้อยเพียงใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตามระดับปัญหาดังต่อไปนี้

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1.ปัญหาการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย						
1 ขาดความรู้ในการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย						
2 ไม่มีเวลาในการดำเนินการ						
3 ขาดแคลนแรงงาน						
4 เกรดที่เกษตรกรคัดเองไม่ตรงกับที่พ่อค้ารับซื้อ						
5 อื่นๆ (ระบุ).....						
2. ปัญหาการขนส่งลำไย						
1 ขาดแคลนพาหนะ						
2 ค่าขนส่งราคาแพง						
3 อื่นๆ (ระบุ).....						
3. ปัญหาการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย						
1 ขาดแคลนแรงงานจ้าง						
2 ขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม						
3 อื่นๆ (ระบุ).....						

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
4. ปัญหาผลผลิตลำไย						
1 ราคาผลผลิตลำไยตกต่ำ						
2 ราคาเปลี่ยนแปลง/ไม่แน่นอน						
3 ผลผลิตลำไยล้นตลาด						
4 อื่นๆ (ระบุ).....						
5. ปัญหาอื่นๆ(ระบุ).....						

4.2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตลาด

1.การคัดเกรดและแยกพันธุ์

.....

.....

.....

.....

2.การขนส่ง

.....

.....

.....

.....

3.การเก็บเกี่ยวผลผลิต

.....

.....

.....

.....

4.ผลผลิต

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเกษตรกรผู้ผลิตลำไยอำเภอดอยหล่อทุกท่าน

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา แสนสุข

วัน.....เดือน……..ปี……

ภาคผนวก ข

ภาพ

ภาพที่ 1 อาณาเขตจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 2 แหล่งผลิตลำไยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

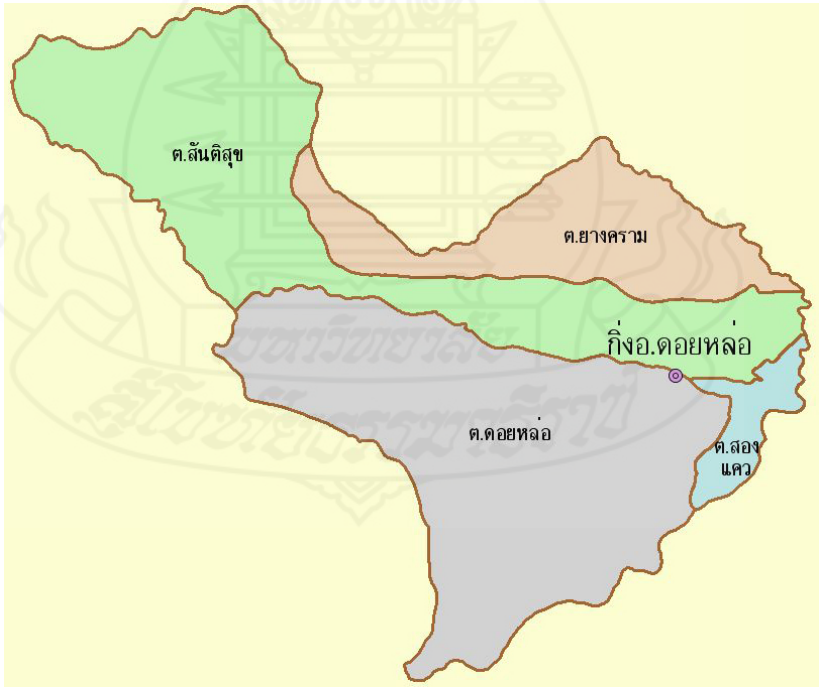

ภาพที่ 3 แผนที่อำเภอดอยหล่อ

ภาพที่ 4 ช่อผลและผลลำไยพันธุ์อีดอ

ภาพที่ 5 ลักษณะใบลำไย

ภาพที่ 6 ลักษณะดอกสมบูรณ์เพศของลำไย

ภาพที่ 7 ลักษณะช่อดอกลำไย

ภาพที่ 8 ลักษณะต้นลำไย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพัชรา แสนสุข
วัน เดือน ปีเกิด	19 กันยายน 2528
สถานที่เกิด	อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พืชศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2551
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร